

Бен Акиба: књига III, 1935.

Садржај

1. Дар
2. Сима самац
3. Машина за летење
4. Погреб Пере Спасића
5. Марк Твен
6. Реп
7. Моје кумовање
8. Владарске посете
9. Чудновате срећке
10. Један велеиздајнички лист
11. Турска револуција
12. Моја јучерашња смрт
13. Пропаст света
14. Београдска рачуница
15. Монолог једне бирачке куглице
16. Будући људи
17. Један магарећи роман
18. Војни пси
19. Мушке уседелице
20. Канцеларијска кафа
21. Криза
22. Нови календар
23. Ноћ у очи прославе
24. Откриће Севернога пола
25. Партија шаха

26. Полицијски пси
27. Политичке свадбе
28. Поштански штрајк
29. Петровдан
30. Интересантан извршитељ
31. Свињски диалог
32. Смотра
33. Реорганизација неба
34. Узбуна
35. Опет криза
36. Један богат темељ
37. Митров-дан
38. Покојни поп
39. Једна мрачна забава
40. Белгијска мисија
41. Наше заразе
42. Кметско питање
43. Два важна корака
44. Маскенбал
45. Параграф 128
46. Један оригиналан штрајк
47. Комета
48. Председници бирачких одбора
49. Везув
50. Анзихтс-карте
51. Општинско дете
52. Станови за издавање
53. Луди март
54. Једна авијатичка породица
55. Из огласа

56. Српски Тиса
57. Где је спаљен Св. Сава
58. Златан зуб
59. Родитељска радост
60. Радиумбург
61. Псећа сезона
62. Просинац
63. После сеобе
64. Поповски штрајк
65. Јесен
66. Нова болест
67. Иностранкиње
68. Жене војници
69. Жандарми курзисте
70. Ваздушне лађе
71. Машинско време
72. Између живота и смрти
73. Једна небеска седница

821.163.

41-2

Handwritten signature

1955.



САБРАНА ДЕЛА БРАНИСЛАВА ПУШИЋА

Штампарија
Драг. Грегорића

Сабрана дела
Бранислава Нушића

28956



III

Бен Акиба
III

Издавачко и књижарско предузеће
Геца Кон А. Д.

БРАНИСЛАВ Ђ. НУШИЋ

БЕН АКИБА
III

БЕОГРАД
Издавачко и књижарско предузеће Геца Кон А. Д.
12, Кнез Михаила улица 12
1935

~~Учб. 57-1366~~
III

БЕН АКИБА
III

Дар

Јуче сам присуствовао једној врло дирљивој сцени. Госпођа Мица је стигла из бање и тако сам ја међу првима похитао да јој пожелим добродошлицу.

Али сам ја толико пожурио, да сам управо сам себе довео у неприлику. Затекао сам госпођу и господина Стојана још у загрљају.

— Извините — тргну се госпођа кад сам наишао — али сами можете појмити, откад га нисам видела, морала сам га тек мало дуже држати у загрљају.

— О, молим — узех ја шепртљански да се извињавам — ако је по вољи, извол'те ви наставити... ја се могу склонити за тренутак.

— Којешта — поцрвени госпођа Мица — за данас је сасвим доста.

Пошто ми је и г. Стојан потврдио да је за данас сасвим доста, сео сам крај њих да присуствујем будућој дирљивој сцени. Ја имам неко нарочито, топло осећање за те дирљиве породичне сцене. Мени увек сузе наиђу на очи, кад видим тако како се срдечно муж и жена међу собом лажу.

Госпођа одмах нареди да се кува кафа а за то време она узе да отвара кофере.

— Да ми кажеш право — окрете се мужу држећи кључ од кофера у руци — јеси ли био добар па да ти дам дар који сам ти донела.

Господин Стојан развуче уста и погледа у мене, као да би хтео рећи: ево нека он посведочи.

— А, не треба ми сведоџба господинова...

— Имате право, ја сам толико искрен да се већ по првој речи да погодити шта мислим да кажем.

Госпођа пређе преко овог одговора и поче да отвара куфере. Мене поче да подгриза необична радозналост. Ја уопште волим да завирујем у женске куфере, ормане и фијоке али ћете дозволити да је још интересантније завирити у куфер једне госпође која се из бање вратила.

Немојте мислити да сам ја зато радознао да бих сагледао веш. Боже сачувај, веш у куферу, веш у излогу и веш на ужету при сушењу мене није никада интересовао. Ја волим иначе да завири у те куфере који се враћају из бање, а то ми је утолико лакше било што је госпођа нервозно бацала ствари из кофера да би нашла дар који је донела мужу.

Тако су једно за другим излетали из кофера ови предмети:

Папуче.

Један немачки роман са сликама.

Огледало.

Огледалце.

Бела рекла.

Два три метара ајнлага.

Бренајз.

Један сув букет.

Опет бела рекла.

Још једна бела рекла.

Још један роман.

Рукавице...

И онда већ почеше да излећу интимније ствари, па чак и толико интимне да ми је госпођа Мица узвикнула:

— Молим вас окрените се тамо и разговарајте штогод са Стојаном. Што сте се ућутали.

И тамањ сам ја окренуо главом и почео са г. Стојаном да разговарам о томе како је наполеону курс ниско пао, а тек госпођа весело ускликну. Нашла је у флиспапиру увијен дар који је донела мужу.

— Ево ти, али само ми још један пут реци, јеси ли био добар?

— Јесам! — одговори Стојан као ђак трећег разреда основне школе...

— Погледај ме у очи па ми кажи: јесам!

Он издржа и то а она му тада предаде дар у шаке и при том га поново пољуби, као што је то ред при давању дара.

Ја сам зажмурио да не бих ни себи ни њима шкодио при овој дирљивој сцени, а кад сам отворио

очи, спазио сам г. Стојана како радознало развија пакет.

— Да сам имала пара узела бих ти и што више, али буди задовољан и са овим. То је само да видиш да те се сећам.

У развијеној хартији био је брковез.

— Зар то? — учини г. Стојан као дете кад му место чоколаде дате оскорушу.

— Па дабоме. Хоћу једанпут да ми и ти изгледаш феш, а не окесили ти се бркови као... као...

— Као... Заустих ја да кажем али ми госпођа понова метну шаку на уста.

— Молим вас, немојте само ви допуњавати реченице.

— Па да вам помогнем да нађемо упоређење.

— Хвала.

И док смо се ми око допуне реченице кошкали, г. Стојана надари ђаво да завири мало ближе у дар.

— Па ово је већ употребљаван брковез.

— Како? — скочих ја изненађен.

— Јесте, ево на њему и масти и длаке од бркова.

Госпођа Мица се ужасно збуни и погледа ме.

— Та иди молим те, како је могао бити употребљаван, госпођа тек нема бркова а можда га је трговац један пут или два употребио ради пробе.

— Не, не, ово је употребљаван, дуже времена употребљаван брковез! — викну г. Стојан очајно.

Госпођа Мица се збуни још више. Крајње је време било да каже ма шта у своју одбрану.

— Да, ја сам купила, па сам замолила једног господина у бањи да га проба.

Узе затим брковез из Стојанових руку, загледа мало боље и са убеђењем додаде:

— Одиста, ово је длака из његових бркова! — па се затим наже и поче понова љубити г. Стојана који се показао задовољан њеним одговором.

Тако волим што сам присуствовао овој дирљивој породичној сцени. Ја имам неко нарочито топло осећање за те дирљиве породичне сцене. Мени увек сузе наиђу на очи кад видим тако како се срдечно муж и жена међу собом лажу.

Сима самац

У ствари г. Сима није самац, он има жену и троје, што је рекла прија Савка, „красне“ дечице, те је утолико чудније откуд да га његови другови и пријатељи зову „Сима самац.“

Међутим, ко зна да г. Сима већ неколико година изиграва самца, томе то неће ни мало чудно бити, те не бих вам ја чак ни причао ништа о њему, да овога Митров дана није ово самовање пресело г. Сими један пут за свагда.

Господин Сима дакле необично воли да у очи Митров-дана и Ђурђев-дана зађе тако по мало забаченијим улицама и да застаје под прозорима на којима има листа за издавање станова. Њега, разуме се, не интересују станови са две и три собе већ само „стан за самца“ и сасвим му је свеједно да ли је стан са или без намештаја.

Природна ствар да полазећи у ту екскурзију увек скида бурму и пажљиво је меће у новчаник, јер се он не задржава само на читању листа споља, већ кад кроз прозор иза листе спази какву лепу и враголасту главу, или кад онако промерка ситуацију, хоће он боме и да сврати да види собу.

У таквом случају, ако се преварио те му се појави каква тетка или стрина, он ипак најозбиљније разгледа собу, па се онда намргоди и процеди кроз зубе:

— Знате, није довољно светла. Мени треба врло светла соба за рад. Ја седим по цео дан код куће и пишем.

И онда се извлачи из стана као тарана из лонца.

Ако на против наиђе на какво лепо лице и насмејане очи а он онда завирује у сваки буџак и поставља разнолика питања:

— А греје ли се добро соба?

— О, још како! — одговара млада газдарица.

— А има ко да ме послужи?

— Како?

— Па тако, да ми донесе воде, да заложу.

— Па ја забога.

— Ви? Ух, то је врло пријатно. Ја тако волим ујутру чим се пробудим да спазим тако младо пријатно, насмејано лице...

И већ тако се и у том тону наставља разговор а како се свршава Бог ће га све знати, тек мора бити да г. Сима на овим својим екскурзијама добро пролази када их већ годинама врши.

Али од прошлога Митров-дана па убудуће, изгледа да г. Сими никад више неће пасти на памет да тражи станове за самца и не само то, већ где спази на прозору листу којом се оглашава стан

за самца, он ће је обићи и проћи сасвим другим сокаком.

Да вам и објасним зашто ће тако то бити. Господин Сима дакле, као што сам казао, има жену и троје „красне“ дечице. Сасвим је природна ствар да уз такву једну фамилију иде као цубок и једна ташта, што кажу крв и нож. Од првога дана не трпе се, па чак и не говоре. Ако њега питате зашто, одговориће вам:

— Не трпим је, брате, што забада нос у свашта.

Ако њу питате што не говори са зетом, одговориће вам:

— Не трпи ме лола, што му фатам трагове!

Изгледа да ће тако нешто и бити, изгледа да госпођа ташта има све особине мачке ловџике, и да стално ђеци крај сваке пукотине у коју би се г. Сима као миш хтео да увуче. Услед тих особина таштиних г. Сима не говори са њом већ четири године нити му она у кућу долази. И место да седи код зета и код „свога детета“, она се сиротица сама самцита пребија тако по неким квартирићима.

Е, сад већ можете и сами слутити шта се десило. Ташта узела један квартирић са три собе у космајској улици, па да би олакшала себи кирију, решила се да изда једну собу.

Дође овај или онај, погледа собу па оде, и једнога дана — то је било једне октобарске вечери — уђе један господин а дочека га служавка. Ташта се би-

ла у споредној соби зачешљавала и кроз полуотворена врата слушала разговор.

— За кога жели господин собу? — пита девојка.

— Како за кога, па за мене! — одговори одлучно г. Сима па наставља — а је л' те молим вас, је л' газдарица млађа женска?

— Па и није! — одговори враголасто девојка.

— Не мења ни мало ствар, ако само ви остаете овде у служби.

И таман се машио руком био да ухвати девојку за подбрадак, а врата се од суседне собе отворише и појави се лепо зачешљана — ташта.

И шта даље да вам причам. Изволите сами себе ставити у положај у коме је био г. Сима, па реци те по души како би вам било.

Госпођа ташта разуме се, није ни речи казала, али га је плънула. Сима међутим, пошто се обрисао, почео је нешто да муца али чим је видео отворена врата, он је у три корака нашао улицу.

Грдно сам радознао, али све досад нисам сазнао, како ли је грешник код куће прошао.

А брука се чула и ето, од тога дана од оне октобарске вечери, — другови су прозвали г. Симу „Сима самац.“

Машина за летење

I

Још мало па се то може поставити као правило: кад видите улицом човека отрцаног, машина му се спустила испод другог дугмета на кошуљи, последња рупа на прслуку закопчана му на треће дугме, пантљика на шеширу се обрнула тако да је она машина дошла натраг; то онда не може бити ни истерани чиновник ни сензал са марвене пијаце. То може бити само професор и то или професор српског језика који иде путем тражећи корен каквом глаголу и налеће час на трамвај, час на фијакерску руду или професор математике који решава какву формулу или професор физике који се бави каквим проналаском.

Г. Антоније Стојановић, кога ћете по горе реченим особинама лако познати на улици, бави се већ од ране своје младости проналаском машине за летење.

Још ћаком на Великој школи, њега је заразила та мисао али га је зла судба по свршетку школе бацила као суплента у унутрашњост, дакле у сре-

дину која га није могла разумети и где није могао црпсти полета својој великој идеји. О, колико је тамо патио тога ради. Шта ти се све није шушкало и говорило о њему.

Газдарица, код које је седео, разнела је по вароши глас да он има обичај скоро сваки дан да се завуче у своју собу, да закључа врата, па по цело после подне да проведе тамо закључан. Тај глас ишао је од уста до уста и шта ти све није још додавано уз то. Не само жене, но и озбиљни људи, чија су деца била г. Антонијеви ђаци, забринули су се били. Један пут су тога ради Рака каспин, Сава галантериста, поп Јова и Сима терзија, били и код начелника да се посаветују.

— Па шта мислите ви, шта би то могло бити? — запитаће их начелник.

— Ја мислим — узеће реч Рака каспин — ништа друго него прави лажне банке кад се тако закључава.

— А то не верујем — рећи ће начелник — он је професор, преставник просветне струке, како би могао правити лажне банке.

— Па и ја кажем — рећи се Сава — ја све мислим, г. начелниче, да то неће бити ништа важно. Може бити човек фарба бркове и браду па се зато закључава.

— Ето ти на! — на то ће поп — којешта, и кад би фарбао не би ваљда цео дан фарбао. Него ја мислим, пре ће бити да се бави неким нечистим ства-

рима. На пример тај спиритизам, асталчићи и такве ствари.

— То може бити — додаће начелник — све те тако усијане главе баве се тим стварима.

— Него, овај — настави поп — па то смо баш и хтели да кажемо: није то згодно ни за децу која уче код њега. Ко зна какво безверје може он усадити деци у душу.

Забрину се и начелник и обећа депутацији да ће он већ учинити што треба. Разуме се, одмах је отишло у Београд поверљиво саопштење, па је онда дошло изјашњење и премештај г. Антонијев у Београд.

Газдарица дану душом, окади собу у којој је седео г. Антоније и зовну још попа те освети водицу и пошкропи њоме зидове.

То је све било, разуме се, у унутрашњости, док је г. Антоније седео код газдарице и док је био нежењен.

У Београду се међутим оженио. Он се после озбиљних премишљања тек решио да се жени. Београд је кафанска варош, нежењен човек хтео не хтео мора по кафанама проводити живот а то значи не моћи се сав посветити својој великој идеји, своме великом послу, проналаску машине за летење.

И госпођица Зорка — данашња његова жена — озбиљно је премишљала пре но што се решила да њему пружи руку. Он није био ни леп, ни до-

вољно млад а уза све то био је још професорски алкав. Али о њему се знало да ради на некаквоме проналаску; оно што га је у паланци правило злим духом, у Београду га је правило баш интересантним. Па онда ако он успе у своме проналаску, постаће велики човек а госпођа Зорка жена професора Велике школе.

Све је то госпођица Зорка озбиљно срачунала и — једног дана побацала је све суво цвеће које је чувала пресовано са разних забава; поцепала је и из књиге „Споменице“ једну страну на којој је он — г. Мирко — записао неке стихове; поцепала је и његову фотографију и пружила руку г. Антонију.

II

Већ је година дана како је госпођица Зорка госпођа Зорка; већ је година дана како г. Мирко једнако решава да л' да оде у калуђере дал' да не оде; већ је година како г. Антоније закључан у својој соби предано ради на својој машини за летење.

Госпођа Зорка већ је нестрпљива. Ох, како би она волела да та машина буде што пре пронађена; да се Антонијево име што пре простре широм целог света; да се чује, да се прослави, да се тиме управо и њена удаја и неверство према г. Мирку оправда.

Колико пута она уђе у његову собу за рад па се дражесно нагне на сто, по коме је он лежао

и превио кичменицу рачунајући неке „отпорне снаге”, па га тихо запита:

— Антоније!

— Шта је? — вели он суво.

— Кажи ми, како изгледа, хоће ли моћи што бити од тога? Надаш ли се да ћеш моћи ствар свршити с успехом?

— Дабоме да се надам. На хартији сам ја ствар већ пронашао и утврдио али практично, то још не иде...

— Па добро, 'ајде да те не узнемиравам. — И повлачи се из собе утешена.

То је тако било прве године брака, а друге, разуме се, почела је да му пребацује.

— Ја не могу да разумем — рекла би му тако за вечером — девет година седиш тако закључан у соби и напустио си се већ; зар не видиш какав изгледаш — па опет ништа.

— Те се ствари раде и по двадесет и по тридесет година — одговара он немарно.

— Но, хвала лепо, а зар не видиш ти да сам се ја просто ради тога жртвовала. Нити идем где, нити ме изводиш где; саранила сам просто своју младост између ова четири зида.

— Па иди, ко ти брани?

— Да идем је ли, а с ким? Теби је милија ова машина него ја! — И разуме се, полети поток суза из очију ове лепе женице сахрањене између четири зида.

То је било друге године брака а треће, прешло се и на крупније разговоре.

— Ја хоћу да ти мени отворено кажеш; јеси ли се ти венчао са машином или са мношвом — грми госпођа Зорка.

— Па добро, шта хоћеш? — пита грешни Антоније.

— Нећу ништа, ја нисам љубоморна на ту машину, седи ако хоћеш по цео дан закључан у соби, али хоћу да ми дозволиш да и ја себи нађем забаве.

— Па добро, нађи, — одобрава Антоније и опет се повлачи у своју собу за рад и закључава врата за собом.

III

Сасвим је добро учинио г. Мирко што се није затрчао да се закалуђери, као што је добро учинила и госпођа Зорка што је извојевала право да и она себи нађе забаве.

Срели су се опет. Он је њој исповедио колико је патио од онога чемернога дана када је она другом дала руку а она је њему исповедила да јој је муж дозволио да себи нађе забаве.

Он је њој исповедио да се ни мало није изменио од онда, да је друговао само са драгим успоменама а она се њему исповедила да јој је муж дозволио да нађе себи забаве.

Он је њој исповедио, да је још воли, бескрајно воли, сад управо више него пре а она се њему

исповедила да јој је муж дозволио да нађе себи забаве.

После таквих међусобних исповести позвала га је да јој дође, да би га могла и мужу представити и он је дошао.

— Ово је, Антоније, мој друг из детињства. Тако сам се обрадовала кад сам га видела.

— Мило ми је, врло ми је мило — вели Антоније, па се опет повлачи у своју собу за рад и закључава врата за собом.

А „друг из детињства“ и жена којој је муж дозволио да нађе себи забаве, остају сами у соби и разговарају, разуме се о детињству, о времену и уопште о тако невиним стварима.

Па то тако сваки дан иде. Друг из детињства сад је већ често и гост на ручку и вечери. Он је чак и самом Антонију омилио, јер се интересује за проналазак, увек распитује и кад му Антоније објашњава а он са највећом пажњом слуша.

IV

А и проналазак напредује. Још само један завртањ, који је г. Антоније наручио код ковача, па — он верује да ће успети. То је неки чудан завртањ који ће причврстити двоја крила и то она која дају правац машини за летење.

Од јутрос је рано отишао код ковача, јер мора лично да надзирава прављење тога завртња.

Кад је завртањ био готов он га задовољно шчепа па похита кући.

— Како ће се обрадовати Зорка ако јој будем могао већ данас рећи да је дело готово, да је машина за летење пронађена — мисли у себи професор и жури. — И најзад — мисли он једнако успут — крајње је време да један Србин унесе своје име у културну историју света.

Најзад стиже до куће али га на сред дворишта предусрете служавка плачући:

— Господине.

— Шта је Розо?

— Чисто не смем да вам кажем.

— Говори, шта је?

— Госпођа је одбегла од вас.

— Шта кажеш??! — врисну професор.

— Одбегла је са оним својим пријатељем. Понели су и ствари, два куфера, и отпутовали су још јутрос рано у Земун. Одмах чим сте ви изашли из куће.

Професор задрхта и пребледе, па онда узе да урла, и поче сам себе тући у главу оним завртњем који има да реши питање о машини за летење. Па онда утрча у кућу и поче да тражи жену по свим собама, и најзад кад је не нађе, поче грешник и да плаче.

У соби за спавање, на сточићу крај њена кревета, нађе и једно писамце. Он га грчевито отвори

и часком прелете она два реда писаљком исписана.
У писму је само оволико писало:

„Драги Антоније,

Ти се већ годинама мучиш да пронађеш машину за летење, ја сам је међутим пронашла — и одлетела сам.

Зорка“.

Он уђе у своју собу за рад, дочепа једну си-киру и поломи целу своју машину за летење. И тако човечанство остаде без машине а Антоније без жене.

Погреб Пере Спасића

И од јутрос су, као и свако јутро, око стола пред кафаном на Теразијама, они који ране на јутарњу кафу. Међу њима је и професор г. Сима Станојевић од којег свако ревносно чува своју цигарету или кафу, јер професор у разговору врло често хоће да допуши туђу цигарету или да по-срче туђу кафу. Од тридесет и пет година професорске службе остала му је једна скромна пензија и једна раскошна расејаност. И ако се још пре два месеца иселио са котежа „Неимара“ у Скендербегову улицу на Дорћолу, њему ништа не смета ни данас да свако подне плати трамвај и крене на ручак на котеж „Неимар“ а кад се успут сети да се опет врати. Он и сад сеје по трамвајима, по кафанама, по библиотекама и министарским чекаоницама кишобране, каљаче, ташне и све што се да заборавити.

За столом се као и увек уз кафу воде обични разговори и саопштавају новости.

— Чули ко од вас за грешнога Перу архивара?
— запитаће тако неко са стола.

— Перу Спасића из Министарства просвете?
— питају остали.

— Јест. Па чујем да је умро јуче по подне. Не знам да ли је истина! — тврди одлучно професор. — Тај човек болује од чира у стомаку а пре три или четири дана, појео је овде преда мном, у рану зору главицу кисела купуса и истресао у њу целу паприку меунку. Има да свисне а не да умре.

— Може бити то му је шкодило — додаје онај који је саопштио новост.

— Па добро а кад му је пратња? — пита професор.

— Не знам ја! — одговара онај — не знам ни је ли сигурно да је умро а камо ли да знам кад му је пратња.

— Умро је, велите јуче по подне?? — наставља професор. — Онда значи пратња му мора бити данас по подне.

— Али, забога — брани се онај — питање је још је ли умро.

— А умро је, то је несумљиво да је умро, није он могао ону главицу купуса преживети! — тврди професор.

— Може бити! — додаје он.

— И пошто је јуче по подне умро као што тврдите ви....

— Ама не тврдим ја — брани се онај — тако сам чуо а можда није ни истина.

— То му је онда данас по подне погреб — наставља професор своју мисао. — Морам отићи. Пуне две године радили смо ми у Министарству у истој канцеларији и морам признати био је врло пажљив према мени. Морам му отићи!

То по подне око три сата, професор се Сима Станојевић спусти улицом Милоша Великог те сиђе у Краљице Наталије улицу, где је покојник становао. Још није био ни стигао до његове куће а сrete пратњу која се већ кренула те се повуче на тротоар, сачека је те јој се придружи.

Пало му је у очи много света, нарочито много официра, па онда један вод пешака и каре на којима је ношено тело покојнога Пере Спасића. Није знао да је покојник био тако великога војничког чина. Он га се сећа 1912 као болничара у нишкој болници код Ћеле-куле али, било је још шест година ратовања затим; ко зна каква је чуда за то време починио архивар-болничар.

У Вазнесенској цркви, где је тело опевано, није ни улазио у цркву; морао је као страсан пушач све време да проведе у порти. Ишао је од гомиле до гомиле, припаљивао цигарете и мешао се у већ започети разговор који се у тој гомили водио.

— Не, не, господо, ви се варате, он је морао умрети. Он који болује од чира у стомаку преда мном је појео главицу кисела купуса са паприком меунком.

— Али шта говорите, господине, — рећи ће му један резервни официр припаљујући му цигарету — покојник је умро од запаљења мозга.

— Па да — потврђује професор — само човек који има запаљење мозга кадар је појести главицу купуса.

Пред црквом је један резервни официр држао говор али га професор није слушао. Пришао је био да чује али је беседник већ у првој реченици направио страховиту граматичку погрешку те професор пљуну и оде чак иза цркве да не би слушао беседу даље. Када погреб крете пође и професор за њим, доказујући свакоме коме би се придружио да је покојник морао умрети због оне главице кисела купуса. На гробљу опет одржаше говор. Из тога говора, колико је до њега могао допрети, сазнао је да је покојник био резервни мајор, да је начинио чуда од јунаштва на Добром Пољу а да је и иначе важио као угледан грађанин и добар супруг.

Најзад онај вод војника опали почасни плотун и присутни почеше да се разилазе. Разуме се, професор се упути котежу „Неимар“ и тек када дође до Савиначке цркве он се сети да седи у Скендербеговој улици на Дорћолу. Седе на трамвај да се спусти до Народног позоришта и размишљајући успут о покојнику, њему паде на памет једна врло важна ствар. За време док је он, још као суплент, радио у истој соби у Министарству просвете са

покојником, покојник је водио неке белешке, као неку врсту мемоара. Што би год у званичним актима која су пролазила кроз његове руке запазио историјски интересантно он је то у своју књижицу бележио. Још тада му је професор говорио:

— Бележите, бележите сваку ситницу; оно што изгледа данас безначајно може сутра имати великога значаја.

А тридесет је година од како су се архивар и професор растали из те канцеларије и, ако је архивар наставио истрајно да води те белешке, то би данас морао бити неоцењен историјски материјал. Али да ли је наставио, размишља професор у трамвају или, ако и није наставио, где је оно што је радио тада?? Је ли то код удовице и хоће ли удовица да прида довољно важности те да сачува? Неће ли се наћи ко да јој то шчепа или, неће ли она, удовица, сама бацити то као стару хартију?

Професора, као историчара, та је мисао почела страшно да мучи и, предав се сав њој, он се пробуди тек кад трамвај удари у градске зидине.

Излазећи из трамваја он се крете улици Краљице Наталије, кући покојниковој, само да сврати и да обрати удовици пажњу на тај рукопис; само толико, јер иначе не би могао целу ноћ заспати.

Стигао је и ушао тихо у кућицу, као што је је то ред у таквим приликама, одмах после погребца. Удовица га дочека на вратима:

— Извол'те, извол'те, господине!

— Да се нисам нешто преварио, јер давно нисам долазио; ја тражим кућу Пере Спасића.

— Овде је, овде, нисте се преварили, извол'те само! — и она отвори једна врата и пропусти професора да уђе.

— О, господине професоре — узвикну архивар Пера Спасић који је лешкарио на једном отоману са топлим облозима на стомаку. — Откуд ви, господине професоре?

Професор задрхта целим телом, спаде му цвигер са носа и он се саже па кад га на једвите јаде нађе, он га избриса и понова натаче на нос.

— Седите, господине професоре! — нуде га у исти мах и удовица и архивар Пера Спасић.

— Молим вас само да се најпре разумемо... да се објаснимо, јер овде постоји нека погрешка или заблуда или... ја не знам управо — петља професор седајући.

— Али на шта се односи та заблуда? — пита Пера и даје жени суву облогу да му замени.

— Тиче се вас, ви сте у заблуди то јест... да, друкче не може бити — петља и даље професор.

— Али, ја вас не разумем! — чуди се Пера Спасић.

— Да почнемо дакле из почетка! — одлучује се најзад професор. Пре свега реците ви мени, јесте ли ви пре три дана у моме присуству појели једну главицу кисела купуса?

— Јесам! — вели архивар — и да видите од

тада ми је боље, много ми је боље.

— И ви нисте од те главице кисела купуса умрли?

— Не, на против боље ми је.

— Па добро — наставља професор — коме сам ја данас ишао на погреб??

— Шта ја знам коме! — вели архивар.

— Па ипак није то тако проста ствар као што на први мах изгледа — наставља да се буну професор. — Молим вас, реците ви мени шта сте ви у војсци, рецимо у резерви?

— Болничар.

— Болничар и ништа више?

— Ништа!

— Па добро, нека је и тако, али откуд онда онај вод војника да пали почасну паљбу?

— Ама коме?

— Па вама.

— Па није мени, забога!

— Него коме?

— Шта ја знам!

— Па ипак... ипак... — наставља професор размишљајући. — Не могу никако да разумем целу ствар. Ето, сад се и сами можете уверити зашто је историја који пут у заблуди. Па мора бити кад људи бркају датуме и бркају догађаје. Ето узмите, молим вас, ваш случај — и професор се диже и поче да шета по соби као да држи предавање — узмите молим вас ваш случај. Умрли сте и сасвим

сте оправдано умрли пошто сте појели главицу кисела купуса. Дакле умрли сте и против тога не може се имати ништа. Самом вашом смрћу утврђен је и датум ваше смрти и историја, рецимо, то забележи. Међутим шта ви радите? Док ми вас са свима почастима сахрањујемо, дотле ви седите код куће и мећете топле облоге на стомак. Ето сад кажите и сами како ту историја може да утврди један поуздан датум и онда се чудите кад историчари по неколико деценија воде полемику око датума смрти или рођења некога човека.

— Па добро, шта сад ви хоћете од мене? — запитаће најзад Пера архивар кад га је већ издало стрпљење.

— Шта хоћу? избрецну се професор. — Хоћу господине, кад сте већ умрли да будете мртви, а не да мењате облоге на стомаку.

— Али ја сам жив, господине!

— Можете ви бити и живи али ја вам то не признајем... Не признајем, разумете ли?

И професор шчепа шешир и излете из собе вичући непрестано:

— Ја то не признајем!

Марк Твен

Јуче је наш Пресбиро објавио телеграм из Њу-Јорка да је чувени хумориста Марк Твен умро.

Дабоме да овој вести нисам поверовао и то из два разлога: прво и прво што је наш Пресбиро шаљивчина, т.ј. управо што је Марк Твен шаљивчина: што Марк Твен има обичај да лаже, т.ј. управо што наш пресбиро има обичај да лаже.

Марк Твен је досада неколико већ пута умирао и увек је ухваћен да лаже. Пре две године, када су листови најозбиљније писали о његовој смрти, једна му се париска редакција телеграфски обратила питањем: „Част нам је замолити вас да се изволите изјаснити јесте ли мртви?” На то је Твен телеграфски одговорио: „Колико ми је познато, за сада сам жив!”

Али по свему том његовом врдању од неколико година на овамо, ја сам видео да ће он морати на крају крајева да умре. А напослетку, шта му и вреди да живи, кад се тако распростре глас да је мртав, па многи мисле да је одиста мртав. Онако исто од прилике као када се о некој поштеној жени распростре глас да је непоште-

на, што она има права да узвикне: „Па кад се о мени већ говори те говори да сам непоштена, зашто онда не бих и била непоштена!” Исто тако и Марк Твен, о коме су се последњих година распростирали гласови да је умро, имао би пуно права да узвикне: „Па кад се већ говори, те говори да сам умро, зашто онда не бих и умро!”

То би се, разуме се, лако дало тако закључити, ако је он одиста умро, али ја у то не верујем. Има људи којима је то просто страст да се праве мртви иако су живи; као што има људи којима је страст да изигравају живе људе иако су мртви. Узмите на пример толико живих којима са стране дође писмо са каквим потраживањем, а они напишу на коверти: „Ретур, адресант умро!” То су ти, знате, што су живи а воле да су мртви. А колико је њих мртвих, нарочито међу политичарима који изигравају живе. То су ти, знате, што воле да се праве живи.

А има и таквих који воле да се шале са животом. Управо мало је њих који воле да се шале животом, више је њих који воле да се шале смрћу. Ја се сећам некога Пере бравара, који је отишао негде у Америку, па му пало на памет да се пошали са женом и замоли свог пријатеља да јој јави да је умро. Уживао човек да изазове код жене љубав и тугу после своје смрти. Међутим жена је то сасвим озбиљно схватила па се одмах преудала. Има их и сада који тврде да је то она само

правила виц, али их има који тврде да је она свога новог мужа сасвим озбиљно схватила. Главно је тек, кад се Пера вратио из Америке затекао је виц у кући. И то да је један, ни по јада, већ је затекао два и три вица; један виц од четири године, један од три, а један од годину дана. Три вица све један другоме до ушију. Можете мислити како се скидао од смеха.

Е, ето зато видите, што има људи који се шале смрћу, а Марк Твен је међутим позната шаливчина. Ја нисам могао ни да поверујем јучерашњој вести Пресбироа да је Твен умро. Стога сам јуче по подне упутио два хитна телеграма, један у Њу-Јорк, а један на небо.

Онај упућен у Њу-Јорк гласио је: „Ако се Марк Твен још тамо налази, молим вас упитајте га: је ли још жив?”

Онај други телеграм испослат на небо гласио је: „Ако је Марк Твен већ стигао тамо, молим вас питајте га: је ли још жив?”

Ноћас сам добио с неба од самога Твена овакав одговор: „Шала на страну, овом сам приликом умро, и то само зато да бих вашем пресбироу дао прилике да први пут од како постоји јави једну истиниту вест.”

И тако, кад је већ умро, онда Бог нека прости његову американску душу и нека нам опрости свима који смо се увек смејали и који се нећемо моћи уздржати да му се не смејемо и после смрти.

Р е п

Досад су вам многи и многи лекари и професори држали предавања рецимо о плућима, стомаку, мозгу, зубима и глави, али ни један није покушао да вам проговори коју реч и о репу који се за човеком вуче. Међутим то је врло важан органски део човечијег тела, те кад се могу потрошити толика предавања о глави, може баш и једно о репу.

Научна би дефиниција репа који се вуче за човеком била од прилике оваква: Реп је невидљиви органски део тела који човеку извуку или га он сам себи накачи.

По једним писцима човек још од колевке вуче за собом реп. То би изгледало мало претерано, али да видите није невероватно. Ви знате на пример оне посете које праве комшике, пријатељице и познанице породиљи. Уђу, поздраве се, кажу породиљи како добро изгледа, стрпају детету у пелену десет динара уцело, попљују га и стручњачки промеривши га додају:

— Ју, исти, пљунути отац!

Разуме се после послужења, кад се опросте и пођу, задрже се још на реч две пред капијом и

онда, тек што су обрисале уста од послужења и слатких речи којима су обасипали породиљу, окрену други лист:

— Виде ли богати ону бруку?

— Хоћеш да кажеш за прљав јорган?

— Ама није то... што је прљав јорган нека је ђаво носи. Боље је прљав јорган него прљав образ. Него, виде ли ти на кога оно дете личи? Па оно пљунути Пера секретар. И нос и очи и уста.

— Како да нисам видела! Гледам дете, па оборила очи, не смем да те погледам, а не смем ни њу да погледам, бојим се из очију ће ми прочитати да сам погодила.

Ето, тако се од прилике растају пријатељице које су посетиле породиљу и то је прво извлачење репа човеку док је још у колевци.

После већ лако иде и таква извлачења репа прате човека кроз цео живот. Јер ваљда знате за онај наш лепи народни обичај да оговарамо младу и младожењу још у цркви за време венчања и да настављамо и довршавамо извлачење репова и њој и њему. Још по свадбеном ручку, одмах после здравце у којој смо казали пуно лепих речи о врлинама и младиним и младожењиним.

Једна је врло интересантна ствар код тих репова које друштво извлачи човеку. Логично би

било, јел' те, да реп који човеку извучемо још у колевци, кад он умре савијемо лепо и спакујемо заједно с њим у мртвачки сандук, па кад већ сахрањујемо човека, да саранимо и његов реп.

Међутим то не бива тако. Напротив, ми често пута и сахрањујући човека, завучемо руку у мртвачки сандук, ухватимо врх од репа, па онда почнемо, још враћајући се са гробља, да га вучемо и превлачимо.

Зар не памтите оне богоугодне разговоре које ми обично водимо враћајући се са гробља где смо сахранили драгога покојника.

— Добар је, сиромах, био. Баш онако племенит човек, само се, грешник, коцкао. Није се одвајао од коцкарског стола, вели један.

— Е па шта ћеш, нико без греха. Али, најзад, то би му се дало и опростити што је коцкар, да није покојник само иначе био швиндлер. Упропасти оног грешног свог ортака и остави га без хлеба. А иначе, што кажеш, одиста је био племенит човек, штета што је умро! — додаје други.

И тако већ редом сви, скоро сви повучемо човеку још с гробља реп и вучемо га кроз чаршију, кроз кафане, кроз журове.

Ето тако бива с реповима које ми човеку извучемо. Са оним другима, које човек сам себи на-
качи, иде много лакше. Као год оно кад човек уђе у

дућан па каже: „Дајте ми толико и толико метара тога и тога!” — тако иде и с тим реповима. Отсече сваки себи на метар колико му треба и колико може кроз живот понети.

Као што видите овде није било ни речи о женским реповима. А о њима вреди нарочито говорити.

Моје кумовање

Од како сам понео име Бен Акиба, бар сам се опростио једне напасти. Нико ме више не сме да позове да му кумујем детету, бојећи се да му, као што је то у реду, не пришијем своје име, па куд би у свет с тим именом.

Али пре, то је било да Бог сачувај! Није било недеље а да ја не пођем од куће с каквом бабицом и није било недеље да ме не видите у цркви како држим неко жгебе на руци и ломим језик да изговорим оно: „отрекосја” и да пљујем преко детета.

И каквих ти све ту кумстава није било: те по старини, те по новом кумству, те да заменим неку своју тетку и кад све то није било довољно да попуни број мојих крштавања, а оно почео сам на улици да наилазим на децу, ону што се подмећу да их здравља ради, крсти намерник који први наиђе.. Разуме се, како сам ја иначе у животу често западао у улогу намерника, није чудо што сам и ту био добре среће.

И са кумовима својим био сам разнолике среће; почев од онога „умре кумче растури се кумство”,

па до онога „кум је исто што и родитељ” све сам искусио. Али један ми је кум задао више муке но сви остали. Тај кад је почео да рађа није никако умео свиралу да задене за појас.

Тек дође к мени и пољуби ми руку:

— Зар опет? — дрекнем ја.

— Опет! — одговара он срамежљиво.

И тако сваки час. Па још у почетку и Боже помози, али после се био тако окомио на мене да је почео и по двоје да рађа.

— Шта је, побогу куме? — тек дрекнем ја када га спазим на вратима, а он само дигне два прста и покаже ми.

А крстити тако често двојке није само материјално већ и физички тежак посао. Није то лако држати на обема рукама по једно дете, казати уместо три пута, шест пута „отрекохсја” и пљувати и лево и десно преко деце.

Али да је бар то једна једина тешкоћа па ни по јада, већ можете мислити како је то тешко измишљати толика имена. Добро, прво дете, дао сам му име Александар, хајд’ и другоме рецимо, дао сам му име Боривоје; али кад он окупи да их вади као мађионичар јаја из шешира, а мени не остаде ништа друго него, кад сам већ почео са а и б, а ја лепо да наставим азбуку. И тако сам трећем детету дао име Владислав. После су дошле двојке, којима сам дао имена Глигорије и Добривоје и

од тада, чим ми се кум појави на вратима, а ја само дрекнем:

— Јел' једно или двоје?

— За сада једно, извињава се кум.

— Код којег смо слова оно стали? — питам ја даље.

— Код слова Д! — одговара кум.

Сутра дан хајд' у цркву и плунем дете, изговорим „отрекохсја" и дам му име Ђурђија.

Тако смо ја и мој кум терали, терали док нисмо дотерали до слова З. А тада се човек и сам препаде, јер увиде да Господ Бог има намеру да му напуни кућу целом азбуком. Чим је дошао до тога сазнања, а он ето ти га опет мени очајан.

— Зар опет? — дрекнух ја.

— Опет — крши он руке — али куме дошао сам да те нешто замолим.

— Шта то?

— Да не тераш слова баш по реду, него да прескочиш које.

— Ама куме, убио те Бог да те убије, не помаже ту ништа ја да прескачем, већ прескачи ти ако можеш.

— Па јесте, што кажеш — чеше се кум за уветом — али ја ко велим, ако не може то, а оно ти да почнеш азбуку од натраг.

— Како, море?

— Да даш детету последње слово, ваљда ће то зауставити.

И сад да видите моје нове муке. Последње слово у српској азбуци је Ш, а нема имена које почиње тим словом.

Најзад одох у цркву, опљунух дете, рекох „отрекохсја" и дадох му име „Шоња", па како му Бог да.

Али бар да је помогло. Терали смо после азбуку од натраг и срили смо се са словом З.

Сад ме бар нико више и не позива, па и то је добро.

Ето, такве сам ја среће био као кум.

Владарске посете

Отворите које хоћете новине и завирите у коју хоћете рубрику па ћете свакога дана наћи по једну нову вест: те овај владалац отпутовао тамо, те онај тамо. Узмували се па само јуре кроз Европу.

Ја не знам само због чега и на који начин наиђе тако наједанпут тај владарски наступ за путовање. Да ли Њихова Величанства засврбе табани, или — можда — од многога седења на престолу осете да ће добити владалачке жуљеве?

А право да вам кажем, мени се та владалачка лутања не допадају тако много; увек се ту изроди неко дипломатско или политичко чудо! Оно, истина, владари када се састану говоре један другом врло лепе речи. „Пијем у здравље ваше земље!“ каже на пример један; „И ја пијем у здравље ваше земље!“ одговара му други. Али то топло наздрављање свршава се често пута тиме што то међусобно „пијем у здравље ваше земље“ кад се преведе често значи: да они пију за покој душе неке земље.

И после право да вам кажем, то често путовање владалаца учиниће још да ће европска политика постати потпуно путничка политика. Све ће се тако успут свршавати и онда ће, видећете, свака држава осетити потребу да има по два владоца: један ће као бити седећи владалац, а други путујући владалац.

Они седећи владоци биће потребни држави због разних парада, а они путнички личиће на трговачке агенте који путују са мустрама. Ја не знам, до душе, какве ће они мустре носити, али извесно мустре слободе народа над којима владају и оних над којима би завладали.

Боже мој, ала би то лепо било кад би се тако уредило, а како је пошло врло је вероватно да ће на крају крајева тако и бити.

Још ме једно питање врло мучи код ових владарских лутања. Да ли они путују зато што се осећају сигурни код куће, или напротив зато што се не осећају сигурни код куће. И онда, да ли се њихови народи радују када су они на путу, а жалосте када се врате, или обратно.

То бих волео да знам, јер видим и обрнуте појаве. Бугарски народ на пример не воли да му владалац путује, а он ипак зато путује: док грчки народ изгледа да би волео да му владалац путује, али он то неће.

Откад Грци вичу своме Георгису:

— Ористе, ористе!

А он им увек одговара:

— Нека, хвала, остаћу код куће.

— Ама изиђи мало из Грчке, промени климу!
— веле му учтиво Грци.

— Ефхаристо, одговара им он и ухватио се грчевито за престо па се и ногама уплео за пречаге на престолу.

Ето, дакле, има и таквих владалаца, који не воле да путују.

Па има их свакојаких, не може човек ни да се сети свих њихових особина.

Чудновате срећке

Месец јануар занимљив је по томе што обично почетком тога месеца падају балови и извлачење срећака како државних тако и појединих корпорација. Те две појаве у осталом нису без икакве везе и сродства. Јер ко добије позамашан згодитак на лутрији тај ће одмах узвикнути: „Кад је бал нек је бал!“ и ако икоме, њему ће бити одиста до бала. Или, ако хоћете обратно: Зар је мало њих који баш на балу извуку главни згодитак?

И кад већ постоје такве или ма какве везе између балова и срећака, онда није ни чудно што у исто доба године падају и балови и срећке.

Али оно што је чудо, то су врсте срећака. Каквих ти све, господе Боже, нема? Почев од оних на којима се добија 500.000 динара па до оних на којима се добијају чачкалице и папучице за сат.

Али међу свима, ове су године нарочито издвојиле срећке црквено-певачког друштва „Станковић“, за које су згодици биле разне књиге, мањим делом световних а већим делом црквених песама.

Можете мислити како сам се изненадио пре неки дан кад ми дође неки момак и донесе неку завијену хартију.

— Господине, ви сте играли на срећкама „црквено-певачког друштва „Станковић“?

— Јесам, имао сам срећку број 13.

— Е, добили сте?

— Гле, а шта сам добио?

— Алилуја.

— Шта сам добио? — разрогачих ја очи.

— Алилуја, господине.

— Ама, јел' се ти шалиш?

— Није, господине, тако ми светог Корнелија, Ево и донео сам вам ноте, и поздравио вас поп Петра и честита вам згодитак.

— Е, хвала, хвала!

Оде момак а ја отворих оне ноте, загледах се и почех нешто да размишљам: шта да радим с тим нотама, да ли да отпевам или да откукам оно алилуја. И остао бих тако нерасположен да се ни сам затим утешио када сам се распитао и чуо какви су све и коме су пали згодици ових чудних срећака.

Тако на пример, према распитивању добили су: „Тјело Христово примите“ — г. Стева Стојковић сарадник „Политике.“

„Плачу и ридају јегда помишљају“ — владика Никанор.

„Глас Господни на водах“ — Ђока Москва.

„Да исполнитсја уста наша“ — фотографи Чеда и Ив. Живковић.

„Ко ти купи папучице“ — владика шабачки Сергије.

„Исајије ликуј“ (прва половина песме у два гласа) — госпођица Милка Р.

„И роди сина Емануила“ (друга половина за дечији глас) — Госпођа Перка распуштеница.

„Во Јордање....“ — Љуба с Уба.

„Мајка Мару хоп хоп хоп — Воја војни поп.

„Слава теби Боже наш!“ — Алимпије Богић који је истога дана добио и 100.000 динара на дуванским лозовима.

И већ ко би вам све изређао на кога су и какви згодици пали, тек главно је да смо сви који смо сецовали — профитирали.

Један велеиздајнички лист

Чули сте, дакле, да је Аустрија забранила лист женског друштва „Домаћицу“, за целу аустро-угарску монархију.

Ја сам ту забрану у први мах на добро тумачио. Рекох, Аустрија је вољна да одржава са нама најбоље суседске и пријатељске односе, па није рада нипошто те односе да поремети. Знајући да се комшилук увек због жена завади, Аустрија је пала на мисао да забрани прелазак преко границе једноме женском листу, не би ли само отклонила све поводе који би могли тако драгоцен комшилук да заваде.

И кад би тако било, ја бих потпуно одобравао тај поступак. Ја бих с наше српске стране забранио улазак у Србију њиховом женском листу „Neue Freie Presse“, и тако би и једна и друга страна биле обезбеђене од оговарања и вероватно развили би се врло пријатељски комшијски односи.

Али, као што сам накнадно обавештен, нису то били разлози који су Аустрију руководили да забрани „Домаћицу“ већ „великосрпски дух“ у коме се она уређује.

Да бих се уверио у оправданост и ових аустријских разлога, ја сам баш нарочито узео неколико бројева „Домаћице“ и разгледао њихову садржину. И одиста — нашто крити истину — ја сам се просто згрануо кад сам видео каквих ти све ту револуционарних и великосрпских мисли нема. Просто не може човек да верује. То кипти свака страна и сваки број.

Ево молим вас да вам наведем само једну белешку, па реците сами, зар се због таквога писања не треба Аустрија да узнемири.

Слушајте на пример ово:

„РУСКЕ ШТАНГЛИЦЕ. Замеси на дасци 140 грама путера, 140 грама брашна, 70 гр. шећера, 70 гр. неољуштена, ситно туцана бадема, 3 кувана и 1 пресно жуманце и додај мало ваниле. Затим засебно од 3 беланца шне, 140 гр. обареног и ситно туцаног бадема. То се све замеси пошто је горње тесто замешено, затим се метне у непомазану модлу и испече. Кад је печено (али не свим) помаже се пекмезом, па се метне оно друго тесто одозго и поново метне у рерну да се просуши. Чим је готово, сече се још док је топло.“

Ето молим вас, па цените сад сами, може ли овако што да се дозволи у Аустрији да се чита.

Замислите ви да је при претресу стана загревачких велеиздајника нађен један овакав број „Домаћице“, сигурно је да би отишли на вешала. Ето, Валеријан Прибићевић је калуђер и рецимо да је баш у његовоме стану нађен број са таквом садр-

жином. Ја већ замишљаам како би га Тарабоки се-
цао и цедио.

То би извесно било овако:

ТАРАБОКИ: Једете ли ви руске штанглице?

ВАЛЕРИЈАН: Једем богами.

ТАРАБОКИ: А били ми знали казати: како
се оне праве?

ВАЛЕРИЈАН: Ја сам калуђер а нисам мана-
стирска куварица.

ТАРАБОКИ: Прави ли се шне од три или
од четири беланца, за руске штанглице?

ВАЛЕРИЈАН: Не знам.

ТАРАБОКИ: А зашто ви баш волите руске
штанглице, што ви не би јели на пример хрватске
штанглице?

ВАЛЕРИЈАН: Молим вас, извол'те ви само
наредите да се умесе. Јео бих ја и турске штангли-
це. Што се тиче мелшпајза ту ми калуђери не гле-
дамо на веру.

ТАРАБОКИ: А је л' истина да и Краљ Пе-
тар једе радо руске штангилце?

ВАЛЕРИЈАН: Не знам.

ТАРАБОКИ: Али то Настић тврди.

ВАЛЕРИЈАН: Е, ако Настић тврди онда је
извесно. Држите се слободно његових тврђења.

Вероватно би се после овако јасно утврђених
сумња, извршиле и преметачине у свима послас-
тичарницама у Аустро-угарској монархији, не би ли
се ухватило: не праве ли се у којој руске штангли-
це по рецепту београдске „Домаћице.“

Турска револуција

I

Револуција

И пуца се из топова и пушака, и прокламације
народу и мртви и рањени и узвици: „Живела сло-
бода!“ и све, све као одистинска револуција, па
опет има нечега у цариградским догађајима, што
ти личи као да није револуција. Погледаш од на-
пред — револуција, погледаш од натраг — рево-
луција, па ипак није.

Јесте ли ви чули молим вас где год и кад год
да се револуција и владалац погађају. Но, како би
то тек изгледало, кад би још тако што ушло у моду.

Замислите, дигне се Револуција па дође пред
Владаоца.

— Шта ћеш, кћери моја? — запита је Влада-
лац љубазно.

— Ваше императорско Величанство, ја бих зна-
те Вашу главу?

— Како моју главу? — прави се шерет Влада-
лац. — Желиш ли главу заједно са телом?

— Не, не, башка, сасвим башка. — одговара
Револуција.

— Е, жао ме је, али не крчим. Ја сам знате гросиста, не продајем детаље — одговара Владалац.

— Да али знате, не да се замислити једна револуција а да пред њом не заигра владарева глава. Тако се свршава свака револуција.

— Слушај, ћери моја! — вели Владалац. — То је и сувише конвенционалан свршетак. Право да ти кажем, мени то чак изгледа и театрално, намештено само ради ефекта. Треба поћи новим путевима, треба неки нов свршетак измислити. Зар морају баш све револуције да се сврше по једном истом калупу?

Ето од прилике, такав је однос у овоме тренутку између цариградске револуције и цариградскога владоца. Они сад траже и комбинују, како да изврше револуцију.

Комбинује Султан а комбинују Младотурци и свако јутро кад се пробуде а они једно друго питају:

— Јесте ли ви што год смислили, Ваше императорско Величанство? питају као они њега.

— Ја ништа! А ви, децо?

— Ни ми.

И тако никако не умеју да измисле како да заврше целу комендију.

Како сам ја из приватних извора сазнао, између Младотурака и Султана воде се преговори. Они су њему поставили услове под којима пристају да га оставе у животу, а он је опет њима поставио

услове под којима пристаје да буде младотурски Султан.

Младотурски услови Султану ови су:

1. Да у будуће буде невин као јагње;

2. да пије млеко на цуцлу;

3. да пелене не пере више у европским водама и

4. кад хоће да се прочисти да не пије будимску воду из извора Фрање Јосифа, већ да једе куване шљиве или да употребљава штанглице од домаћег сапуна.

То су као младотурски услови, на које је Султан одговорио својим условима:

1. Пристаје да буде у будуће невин и тога ради, радо ће навући на себе јагњећу кожу;

2. Пошто му не годи да сиса из цуцле, он моли да му се дозволи да сиса Отоманску Банку, пошто му је то дојиља још из најраније младости;

3. Пошто је за време бомбардовања Јилдиза добио одличну столицу, при којој ће остати у будуће стално, то пристаје на услов под бр. 3.

4. Живеће повучено, идилски али да би и он који пут имао радости, — то моли да му се бар једанпут у години, рецимо о рођендану, дозволи да изврши по мало покоља, било над Јерменима, Бугарима или Србима. Он неће правити од тога питање, њему је само главно да му се дозволи то невино задовољство.

Ето то су једни и други услови а данас или сутра чућемо како су се погодили.

II

Ситуација

Ово је збиља нека сасвим турска ситуација, ни напред ни натраг.

Младотурци опколили Цариград али никако да уђу унутра; Старотурци засели у Цариграду па чикако да изађу.

Младотурци клићу победоносно: „Ситуација је у нашим рукама!“

— Па држите је! — одговара им Султан.

— Па ми је и држимо! — одговарају Младотурци поносито.

— Врло добро! — одговара Султан спокојно, и распаљује наргилу.

И тако, у овоме моменту, ситуација изгледа од прилике овако: Младотурци стоје пред цариградским зидовима и држе ситуацију у рукама, Султан седи у Цариграду и пошто не држи ситуацију, узео је наргиле тек колико да и он има нешто у рукама, и спокојно пуши.

С времена на време проговоре тако међу собом:

— Како, како, јесте ли се уморили држећи ситуацију? — запита их Султан кроз прозор.

— Па да видиш, доста тешка ствар! — одговарају Младотурци.

— Послаћу вам један воз хране да се поткрепите.

— Баш вам хвала!

И тако, он им пошље храну, они се поткрепе и наставе стрпељиво држати ситуацију.

Кад им се заморе руке, а они тек куцну на прозор Султану.

— Шта је? — пита их он.

— Па ово би требало на некакав начин решити.

— Сасвим, требало би. Шта мислите, како би се могло решити? — пита радознано Султан.

— Па кад би Ваше Величанство хтело да нам учини једну љубав.

— Молим, само кажите. Па ја сам се заклео на Устав и мени је жеља мога народа преча од свега.

— Ситуација би била одмах решена, кад би Ваше Величанство било тако љубазно па да се обеси на прозор.

— Драге воље! — одговара Султан љубазно — само ако то може да буде по шеријату. Консултираћу Шеик-ул-Ислама и хоће.

— Изволите молим вас!

И онда Султан призове к себи Шеик-ул-Ислама и хоће и саопшти им захтев Младотурака:

— Господо правоверни! Младотурци који су опколили Цариград, захтевају да се ви сви обесите и онда ће мирно ући у Цариград.

— А може ли то по Уставу да буде? — питају хоће.

— Па... како да вам кажем... Колико сам ја проучио Устав, по њему се може обесити ко год жели.

— Чудан неки закон! — врте хоће главом.

— Извол'те се, господо хоће, определити, ја нећу да утичем на вас. То ми већ и сам Устав ускраћује, да утичем на државне послове. Решите се, ако желите да се обесите да могу људима да одговорим.

Тада устаје Шеик-ул-Ислам и у име свију одговара:

— Ваше Величанство, ми сви до једнога поштујемо Устав, и ако је до тога, ми бисмо се радо за љубав Устава обесили, али то не дозвољава шеријат.

И сутра дан Младотурци понова куцају на прозор Султанов:

— Е, дакле, је ли се решило Ваше Величанство?

— О, мајку му, ала сте нестрпљиви! — вели им Султан. — Ево како стоји ствар: Ја сам са своје стране потпуно вољан да се обесим. Толико је мноме овладало уставно чувство, да бих то сматрао за право задовољство да сам себи натакнем замку на врат.

— Па 'ајде, болан, учините нам то! — моле га синовљим гласом Младотурци.

— Али постоји једна једина сметња. Томе се противи шеријат.

— Та није могуће?

— Јесте?

— О, брате, па како да решимо ову ситуацију? — питају забринуто Младотурци.

— И ја сам о томе озбиљно размишљао и нашао сам излаз.

— Е бога вам? Кажите нам болан.

— Дакле, ствар би се могла овако решити: да ја останем где сам, да ви мени дате да скинем главе Шефкет-паши, Енвер бегу и Ниази-бегу*) и ви да се вратите у Солун. Распитивао сам хоће и они кажу да се томе ни мало не противи шеријат.

— Ми поштујемо шеријат, и као Муслимани одани смо му до дна душе — одговарају Младотурци — али се томе противи Устав.

— То није могуће? — пита зачуђено Султан.

— Јес' бога ми! — одговарају Младотурци.

И ето, тако сад стоји ситуација. Младотурци опколили Цариград ал' никако да уђу унутра а Старотурци засели у Цариграду па никако да изађу.

Сасвим нека турска ситуација.

III

Султан доле, султан горе.

Охо, па ово му на озбиљно изађе! Нисмо се надали ни ја ни Султан Абдул Хамид да ће се

* Вођи младотурске револуције.

овако свршити. До јуче прекјуче још телеграми су гласили и овако и онако: те Султан доле, те Султан горе — па на један пут стрмекну с престола главом на ниже као пливач кад скаче с транбулине.

И разуме се, чим је Абдул скочио стрмоглавце с транбулине, појавио се на њој Решад. И ја чисто замишљам њихов разговор. Абдул плива дупке у води, вода му сваки час пуни уста и једва стигне да проговори реч, а Решад стоји на дасци и разговарају од прилике овако:

РЕШАД: Море, па ова се транбулина љуља?

АБДУЛ: Дабоме да се љуља.

РЕШАД: И може човека врло далеко да одбаци?

АБДУЛ: Може, може грдно далеко. А ако се још замајеш, може да ти одлети башка глава а башка ноге.

РЕШАД: Хм! хм!

АБДУЛ: 'Ајде, што не скачеш?

РЕШАД: Нека, ознојио сам се док сам се попео на транбулину, па да се мало просушим.

АБДУЛ: Па јест!

РЕШАД: А мислиш ли далеко да пливаш?

АБДУЛ: Па тако до Солуна.

РЕШАД: Па јест, кажу тамо је лепо преко лета.

АБДУЛ: Решаде!

РЕШАД: Ој?

АБДУЛ: Види ли ми се глава?

РЕШАД: Види се.

АБДУЛ: Молим те, то ми је врло важно да ми се види глава. Не волим никако да потонем.

РЕШАД: Па што, бар ти си добар гњурац?

АБДУЛ: Море, остави се ћорава посла. Кад ти кажем, волим да ми се види глава.

Тако од прилике ја замишљам да би они могли разговарати. Међутим то није у ствари тако било. Абдул и Решад сасвим су личили на две кирајџије, од којих се један исељавао из квартира а други усељавао.

— 'Ајде, 'ајде, купи прње! — вели као нови кирајџија.

— Море, јаваш, јаваш...

— Ама како јаваш. Сели се брате. Отказан ти је квартир па се сели.

И тако се Абдул Хамид иселио, ено га у Солуну одакле је разаслао овакав глас страним листовима:

„Једна царска глава радо би се осигурала. Позивају се сва осигуравајућа друштва да се јаве мајору Енвер-беју, који ће им о тој глави дати ближа обавештења“,

Кажу да су многа друштва послала већ своје агенте у Солун. Од наших отпутовали су г.г. Благоје Недић и Димитрије Ц. Ђорђевић.

Султан Абдул Хамид спроведен је у Солун и том се приликом он први пут у животу возио железницом, никад до тад. Изгледа да су Младотурци решени да му у овим тешким часовима учине сва задовољства која му је ранији положај спречавао да ужива.

— Јесте ли се који пут возали железницом? — питао га је Шефкет-паша у Цариграду.

— Нисам!

— Врло добро. Онда ћемо вас провозати мало до Солуна.

Младотурци су чак решени тако далеко да терају у пажњи према своме бившем Султану, да мене неће изненадити ако га једног дана Енвер-беј запита:

— Јесте ли се, Величанство, који пут возили на мртвачким колима?

И кад онај одговори да није али да он уопште и не мари за та модерна саобраћајна средства, онда ће Енвер-беј протрљати руке и рећи:

— Зашто не, молим. Зашто би ви себи ускратили једно задовољство које вам је досадањи тешки положај спречавао да окусите?

— Ама оставите ви мене. Окусио сам ја што је требало окусити. Не желим ништа више да окусим! — одговорио би рецимо султан.

Сад да ли је баш такав говор вођен и да ли ће ових дана такав говор бити вођен, ја мислим да није толико интересно. Много је интересантије сазнати штогод о животу новог солунског султана.

Ја сам се нарочито о томе распитивао и сазнао сам све детаље.

Султан се свакога јутра буди врло рано и одмах звони. Чим му уђе ханума, прво је питање које јој управља:

— Да ли ми је на рамену глава?

— Јесте! одговара ханума.

— Ама немој тако олако да говориш, загледај са свих страна.

Ханума загледа са свих страна па му опет потврди да је на њему глава.

— Не верујем, не верујем никоме, дај ми овамо огледало.

Пошто му даду огледало, те се и сам увери да је глава на њему, он се мало умири, и тад почне причати шта је сањао. Веле да су му врло интересантни снови. Сања као раскошни царски престо, па као он седи на њему и држи државне дизгине у рукама. Али као ти дизгини су од гајтана а не од коже и он се као згади па одмах испусти дизгине.

— Шта испуштате, Величанство; држите дизгине!

— Гади ми се кад видим гајтан, — вели он — не волим да га узмем у руке.*).

Други пут опет сања, као узео локума и појео, кад оно, то није парче локума, него пилула на чишћење. И све такве неке снове.

Затим шета по башти, а око подне прима свог личног лекара.

— Како се осећате Величанство?

— Осећам ужасну несвестицу.

— То је симптом нове болести кочења врата.

— Идите, ви, ећиме, до ђавола! Шта ми помињете врат. Какав је то ред говорити о моме врату, кад знате да сам ту тугаљив.

После подне прима ађутанта који му реферише о ситуацији. Чим га ађутант мало дуже загледа, а он скаче:

— Ама шта сте се загледали у мој врат?

— Нисам, Ваше Величанство.

— Шта нисте, приметио сам ја, фиксирани сте ми врат. Гледајте у таван кад говорите са мном.

Ађутант дигне главу и погледа у таван.

— Говорите, шта сте чули о мени: докле ћу бити овде у Солуну?

— Привремено, Ваше Величанство.

— А, привремено. Мислите, ја не знам шта хоћете да кажете с тим привремено. Хоћете да кажете да сам ја у опште привремено овде на земљи.

*) Свиленим су гајтаном у Турској дављени великодостојници.

— Па тако је и по корану.

— Не помињите ми више коран. Устав, хоћу само о уставу да се говори. Не знате како сам заволео устав, ако је истина да се по уставу не може убити човек.

Ето тако од прилике проводи дане солунски султан којег су послали у солунску бању да проведе лето. Ја мислим да ћу вас моћи скоро извести да му је бања потпуно помогла.

Моја јучерашња смрт*)

Прекјуче је донела „Правда“ на својој првој страни крст и под крстом моје име а затим врло топлу реч поводом моје смрти.

Кад сам купио број и то сагледао, право да вам кажем, чисто сам посумњао и почео сам се пипати, повукао сам себе за уво и уштинуо сам се за бутину. Кад ми ни то још није било довољно, ја сам утрчао код једне машамоде, погледао сам се у огледало, па кад сам видео да сам одиста жив, ја сам у усхићењу загрлио прво саму машамоду, на чије се име води радња, па онда све машамодчиће који су прешли петнаесту годину. Можда бих ја тај посао у претераном усхићењу и наставио, да није наишао сам машамодин муж — те ме избацио из дућана.

Нашав се на улици, прва ми је брига била да потрчим кући и да моју жену уверим да сам жив. Сенуло ми је кроз главу да је необично потребно да моја жена ни за тренутак не помисли да је удовица.

*) Једне године, лист „Правда“ на челу листа доиста је објавила смрт Нушићеву.

— Слушај жено — рекох, кад сам стигао кући — ти знаш какав је свет. Не треба свету свашта веровати. Свет тако макар шта измисли.

— Па добро, али шта хоћеш тиме да кажеш?

— Ево шта. Да почнем из почетка: Осећаш ли се ти од јуче као удовица?

— Не!

— Верујеш ли ти да сам ја жив?

— Верујем.

— И кад би неко сад дошао па би ти казао да сам ја умро или чак и кад би то новине донеле, је ли теби довољно да ме пипнеш па да не верујеш у то?

— Па дабоме!

— Е, врло добро!

И тек што сам изговорио те речи: „Е, врло добро!“, бацих поглед кроз прозор и спазих новинара Росића.

— Господе Боже — згранух се ја, ево га овај иде да ме интервјуише.

Ја сам свакако мислио да ће морати моја смрт да направи сензацију, али сам ја међу првим посетиоцима очекивао директоре новчаних завода, моје потписнике и оне који би одмах образовали одбор ради приређивања концерта за моју сахрану. Нисам ни слутио да ће Росић пре свију стићи.

У једном моменту хтео сам да се појавим на прозору и да викнем г. Росићу:

— Слушајте, нисам умро! Али ме после беше жао, мора грешник да нема рукописа а сам сам новинар, па умет да саучествујем с онима који немају рукописа.

Да му дакле не би био узалудан труд, легао сам одмах у постељу и наредио сам да ми се упали један фонос више главе.

Г. Росић — коме није тако тешко у овим оскудним данима направити тужно лице — узе столицу, седе крај моје постеље и тако отпоче интервју који је од прилике овако текао:

РОСИЋ: Је ли вама познато да сте умрли?

ПОКОЈНИ ЈА: Да, начуо сам нешто. Читао сам у једним новинама али сад очекујем да видим неће ли то наш пресбиро демантовати.

РОСИЋ: То се десило сасвим изненада. Јесте ли од чега патили?

ПОКОЈНИ ЈА: Ако хоћете право да вам кажем, ја сам целог свог живота патио од срца.

РОСИЋ: Дакле срчана болест?

ПОКОЈНИ ЈА: А не, срце ми је потпуно здраво, него сам вероватно патио од претеране употребе срца.

РОСИЋ: Кад сте, у колико сати тачно умрли?

ПОКОЈНИ ЈА: Јуче у четири по подне. Имао сам једно плаћање и све до четири сата — био је други дан рока — имао сам неке наде, а кад је откуцало четири, ја сам имао пуно разлога да умрем.

РОСИЋ: Остављате ли што за собом?

ПОКОЈНИ ЈА: Дабоме: двадесет књига, двоје деце и 15000 динара дуга.

РОСИЋ: Молим вас, хоћете ли бити тако добри да ми кажете које су вам биле последње речи приликом умирања?

ПОКОЈНИ ЈА: Моје последње речи биле су „Ах, Боже, узми ми дух, како бих могао избећи интервју са г. Росићем!“

Код тих речи, г. Росић ми заблагодари и опрости се са мном.

Чим је г. Росић отишао од мене, ја нисам имао кад ни да се дигнем, јер већ почеше да стижу посете, које су на вратима изјављивале сажаљење мојој жени и затим прилазиле мени и целивале ме.

Прво ме је целивала једна баба. Можете мислити већ како ми је било, једва сам чекао да се заговори са мојом женом па да се обришем.. Затим је дошла лепа госпођа Софија, којој сам у очима спазио искрене сузе, као што сам и у очима моје жене опазио искрени страх да ме не целива госпођа. Госпођа ми приђе близу и прекрсти се, па се тад наднесе нада мном. Ја осетих познати ми мирис њене тоалете, слатку топлоту њенога тела и тихо куцање њеног срца, те ме прође пријатна језа.

А она опет, без обзира на то, што зна да бих ја и мртав радо примио женски пољубац, целива ме у чело, док се моја сирота жена сва накривила и повила да види где ће ме госпа Софија пољубити.

Затим се госпођа опет диже, прекрсти се и окрете мојој жени и тихо прошапута:

— Још се није сасвим ни охладио!

Затим наиђе госпођа Зорка, бризну у плач и приступи право постељи па ме загрли и целива право у образ. Тај ме пољубац није тако много потресао, јер сам на госпођине пољупце већ био навикао још док сам био жив.

Разуме се, најтежа је ситуација била кад је наишла госпођа Мица удовица. Била је тешка за мене, још тежа за моју жену а једино за госпођу Мицу што је била лака ситуација.

Она с врата још потрча право мени а моја жена, да би предупредила све могућности, приђе јој па јој тихо прошапута:

— Немојте га целивати у уста.

— А што молим? — упита удовица тужно.

— Па знате — узео моја жена да завија — изгледа да је умро од кочења врата, а то је заразно.

— А, то ништа не мари, — одговори удовица. — Баш ако је од кочења умро, ја ћу да га пољубим у уста.

И приђе ми, те ја грешник сасвим инстинктивно напућих уста, па кад пуче пољубац а оне три бабе мал' не падоше у фрас.

— Ју — учини удовица — убио га Бог, ништа се није изменио, какав је био за живота, такав је остао и после смрти.

— Та већ, платиће он то, што се није изменио! — не мога моја жена а да не прогунђа.

— Како, платиће? изненади се удовица.

— Па да, платиће Богу! — додаде моја жена, као да поправи ствар.

— Ех Богу! — узео удовица да ме брани — није он овде на земљи плаћао заводима и извршитељима кад су га жандарми јурили, па ће сад Богу да плати. Умеће он и код Бога да пролонгира плаћање за своје грехове.

Хтедох да рекнем;: „Право кажеш!“ па се уздржах.

После већ наиђоше још неке жене а ја се већ уморио од лежања на леђима. Кад би један момент да никога није било у соби, ја се преврнух мало потрбушке, колико да се одморим. У том наиђоше неки моји пријатељи и потписници са меница те ја остадох у том положају и онда настаде нова серија целивања.

Пропаст света

Дакле, шта је ту је. Врдали смо, врдали: те хоћемо да пропаднемо, те нећемо да пропаднемо; годинама се то тако прорицало, али сад је ту. Утврђено је као дефинитивно да ће свет пропасти 25 марта ове године.

И то пророчанство није проста бајка и нагађање, већ је сад тачно утврђено и како ће пропасти свет. Наша ће земља у марту месецу да се нађе у репу једне комете и услед тога ће настати лом. Право да вам кажем, ја сам увек до сада мислио, ако пропаднемо, да ћемо пропасти с главе, а оно, ето видите, изгледа да ћемо пропасти с репа. И та је пропаст утолико чуднија, што сам ја као поуздано рачунао, да смо ми на репове толико навикли, да нам они не могу никако досадити. Али, ето, човек једно мисли, а Бог друго.

И сад, кад нам је већ пропаст тако близу, приберимо се и спремимо. Немојмо, што кажу, да нам буде ум за морем а смрт за вратом. Јер шта нам остаје? Свега још два месеца, и то време треба сви корисно да употребимо како би своје ствари средили.

Тако на пример, требало би сви да напишемо тестаменте, да се зна тачно и јасно ко коме оставља у наслеђе своју имовину, а не после када пропадне свет, да настану парничења и суђења. Боље је то лепо уредити.

Па онда треба пожурити и регулисати своје дугове; чиновници треба да регулишу својим удовицама пензије; порезници треба што пре да утерају ненаплаћене порезе; трговци што пре да наплате своје вересије, и уопште све ствари тако уредити и средити, да нам после, пошто пропадне свет, нико не пребаци да нисмо били тачни и уредни и да се сам Бог ражали и да се пљесне по челу с узвиком:

— Их, баш штета што упропастих овај свет!

Што се мене тиче ја ћу гледати да ових два месеца мало проживим. Жељан сам живота и таман сам доспео у године да мало проживим, а оно ето пропаст. Али и два месеца довољно је да се лепо проживи. Нећу никоме ништа плаћати; где год нађем добро вино пићу га; где год нађем лепу жену пољубићу је; где год сретнем кредитора побећи ћу од њега; где год видим извршитеља избаћићу га и тако ћу мирно, срећно и задовољно провести ова два месеца.

А то ћу све у толико пре учинити, што сам ја за ову пропаст света заложио један велики свој ризик. Јуче сам се с газда Спасом свађао око пропасти; ја сам тврдио да ће свет пропасти 25 марта,

а он је тврдио да неће. Најзад смо се опкладили и опклада гласи: ако свет не пропадне да он мени плати хиљаду динара, а ако пропадне ја њему да платим сто хиљада динара.

Помислите само колико сам ја рескирао и онда, признаћете и сами, да је право да проживим ова два месеца...

Београдска рачуница

I

ПИТАЊЕ: Радник Стојан Николић има жену и двоје деце. Он зарађује тешком муком и крвавом руком 900 динара месечно, а то чини десет хиљада динара годишње на целу ту породицу. Од тога плаћа кирију за једну влажну собицу, тиме рани, крпи и школује своју децу, тиме залаже себе и одржава снагу своју да би могао радити.

Госпођа Зорка Славковићка има пролећни костим и то: жипон од тешке свиле 1000 динара; ривал-ципеле 650 динара; костим 3700 динара; шешир 1200 динара и сунцобран 1600 динара, што чини укупно 8000 динара.

Кад дакле пролећна тоалета госпође Зорке Славковићке кошта толико исто, колико годишње издржавање једне сиротне породице, то колико би се сиротињских породица могло издржавати годишње од вредности четири тоалете госпођине за сва четири годишња времена?

ОДГОВОР: Од четири костима госпођина за сва четири годишња времена, могло би се издржавати осам сиротињских породица годишње.

ПИТАЊЕ: Како то?

ОДГОВОР: Кад пролећна тоалета госпођина кошта 8200 динара, онда јесења извесно кошта 12000 а зимска 16000 динара. Према томе од четири госпођине тоалете могло би се издржавати осам породица, рачунајући на сваку породицу по четири главе, укупно дакле 32 душе.

II

ПИТАЊЕ: Једну сироту удовицу са троје нејаке дечице избацује бездушни газда из стана и баца за њом на улицу све прње, зато што нема да плати сто динара двомесечне кирије и удовица већ прву ноћ нема где да заночи а још мање да исхрани изгладнелу децу.

Госпођа Зорка Славковићка већ три дана оглашава преко новина да нуди 200 динара награде ономе ко јој нађе пудлицу која се прошле среде изгубила на Калимегдану и која је била чупава, са црном белегом на левој нози.

Колико би месеца могла сирота удовица и троје деце седети у квартиру, кад би били срећни као пудлица или бар кад би госпођа Зорка Славковићка имала толико осећаја за људе, колико за кучиће.

ОДГОВОР: Четири месеца.

II

ПИТАЊЕ: Куварица Ержа има свога момка. Она преко дана ради, па кад увече лепо опере су-

дове и убрише крпом руке, хоће боме тим уморним рукама и да загрли снажног момка, те да се и она наплати својој младости. И тај момак долазећи у кућу, не крије се баш бог зна колико, он чак лупи вратима кад улази и кашље гласно доле у сутерену.

Госпођа Зорка Славковићка није врло задовољна са својим мужем господин Владом. Или ако је баш и задовољна, она тек не може проводити тако монотонно живот и не пожелети мало промене. Она има свога пријатеља, али то је врло велика тајна, свега ако знају њих десет петнаест о томе, јер он врло пажљиво и крадом улази у кућу кад господин Влада није код куће.

Питање је дакле: може ли госпођа Зорка да трпи тај јавни неморал у кући који приређује куварица са својим момком и, ако трпи, неће ли свет о њој што ружно мислити кад види да се неко ноћу у кућу увлачи?

ОДГОВОР: Ержу треба што пре избацити из службе јер у једној тако угледној кући не може се трпети неморал.

Монолог једне бирачке куглице

Ужасно ми је дуго време.

Ја сам кобајаги бирачка куглица и то са утиснутим грбом Краљевине Србије на себи, а седим већ годину дана, затворена у кутији под печатом.

Не можете ни замислити како ми је дуго време. Шта то значи седети овако скрштених руку и то у Србији?

Још док сам била прост каучук у фабрици, па узеше из мене да лију бирачку куглицу, говорила сам сама себи:

— Ју, не дај ми Боже само, да ме излију за енглеску бирачку куглицу. Тамо куглице проводе повучен, калуђерски живот, и што кажу, усмрде се од беспосличења.

А кад спазих да ће ми утиснути грб Краљевине Србије, нигде моје радости.

— У тој ћу се земљи бар лепо провести. Вуцараће ме из општине у општину, гњавиће ме, крашће и шта ти неће бити са мном, тек бићу сваки час у послу. Јер тамо у Србији бар два пут годишње бирају посланике и три четири пута кме-

тоне а то значи да ћу сваки час бити запослена. Ах, то волим, такав живот, то непрестано кретање.

И да видите, кад сам дошла овде у Србију, у почетку, тако је некако и било. Мало мало па се отварала она плехана кутија, у којој смо ми куглице заробљене, и ми смо излазиле на изборе.

Али, шта је ово сад? Толико времена седимо као заточенице.

А кад би ви знали како је то уживање прошетати мало за време избора, не би се ни мало чудили што се ја љутим. Замислите, дође на пример дан избора и отворе кутију па сагледамо дан божји. Па онда, видиш, узме ме претседник бирачког одбора фино, између два прста, јер то је увек какав чиновник и факултетлија. Па ме он преда гласачу који ме зграби грубим, ознојеним рукама и стегне ме чврсто.

По томе, колико ме који гласач стегне, ја одмах могу да познам је ли та странка, за коју он гласа, у мањини или већини. Онај, што је у већини, не мари ако ме баш и испусти, али онај грешник што је у мањини, тако ме тирански стегне да би ми извесно сва црева испала, само кад би их имала.

Па онда тек пролетим кроз онај сулундар и ту нађем пуно мојих другарица. Скупиле се у кеси као на каквом журу и причају једна другој догађаје које су проживеле за оно неколико часова слободе.

А једанпут ми се десило да сам сама самцита била у кеси. Није ми ипак било дуго време, јер сам унапред уживала и са нестрпљењем очекивала да видим лице чувара листе кад се отворе кутије и почну пребројавати гласови. Уосталом, немојте се нимало чудити тој мојој пакости, јер смо и ми куглице женског рода.

Само што та моја пакост и уживање нису дуго трајали. Не прође мало времена и ја чух надомном да сулундар забобоња. Рекох, баш добро, ето ми још једне другарице. А кад оно — можете замислити како сам се препала — улете у кесу један брабоњак.

Но, можете већ мислити како ми је било! Морала сам с тим брабоњком провести у друштву читавих пет сати. Јух, јух, јух, убио га Бог да га убије, да сам могла искочила бих из кесе! Замислите молим вас и сами ту ситуацију? Ја званична гласачка куглица, која носи на себи и грб, па у друштву са једним брабоњком!

Али, и покрај свих тих непријатности, ја волим гласање и ово ми се мртвило не допада.

Хајдете забога, ви политичари, промрдајте се малко те удесите некако изборе. Не знате како сам их се ужелела и добила сам као неки свраб; тако бих волела да се мало прочешемо!

Будући људи

Хирургија је на један мах коракнула за сто корака унапред. Научни свет стоји запањен пред једним новим и успешним покушајем а човечанство благодарно помишља на будуће дане.

Доктор Доајен у Паризу бавио се поодавно мишљу да болесне делове тела човековог простом операцијом одсече и да их замени истим деловима животиње. Сад је он већ прешао и на дело: ту скоро отсекао је једноме болеснику за читав метар болесно црево па је узео лепо метар, извадио из овна црево, измерио тачно метар и још нешто попустио на шав, па сашео лепо ономе човеку на место одсеченог парчета, и онај ти се после месец дана жив и здрав придигао.

Па није само то, него се сад спрема једноме болеснику да одсече болесне бубреге и да их замени псећим бубрезима. Кад и то већ успе, онда ће могућност замењивања болесних делова објавити као сасвим свршену ствар и онда ће тај посао преузети и сви остали хирурзи лекари по целоме свету.

Разуме се да ће то допрети и до нас и кроз годину или две дана за нас неће бити ништа чуд-

новато кад сретнемо на пример попа са воловским стомаком, практиканта са пилећим цревима, господина начелника са магарећим ушима, господина министра са псећим срцем и какву госпођицу са мачијим очима.

Све то може да буде и неће проћи много времена па ће све то и бити. Ја само нешто не знам и све се бојим да моја сумња неће бити баш тако неоправдана. Све бих рекао да ће то донекле морати утицати и на карактер самога човека. Јер, молим вас, најзад кад поп замени свој стомак воловским, то може сасвим и не утицати на њега, може он комотно остати онакав какав је био и пре — сем наопако ако би почео преживати — али кад г. начелник метне магареће уши, дозволите да то може да буде фатално чак и по наше политичке прилике.

Јер, најзад, окружни начелник и са оваквим ушима какве му је срезао Господ Бог, слуша дошаптавања и денунцирања са разних страна и замислите тек, како ће му сва та дошаптавања морати изгледати преувеличана, кад их буде слушао на магареће уши.

И онда практикант са пилећим цревима то још може да буде добра квалификација, чак може бити да ће бити врло велика тражња таквих практиканата с обзиром на оно мало мрвица хлеба са колико њих држава храни, па ако хоћете и госпођица са мачијим очима може да остане врло не-

приметна јер и многе данашње госпођице имају дражесне мачије очи, сем ако не би почела да мауче а после удаје и да гребе. Али замислите мужа са овновим цревима и жену, рецимо, са кокошијим срцем. Но то би био леп пар људи! Шетају они, рецимо по Калимегдану и тек видите, госпођа се за сваким петлом окреће и почне ширити реп, а муж тек, чим види зелену траву приђе и почне да пасе.

Буди те Бог с нама!

У осталом, кад се метне рука на срце, ни то баш не би тако много падало у очи. Зар ми немамо и данас госпођа које се окрећу за сваким петлом и мужева, који радо пасу траву и које жене чак изводе на отаву.

Један магарећи роман

Да сте прошли пре неколико дана, рано изјутра, крај кварта варошког, видели би у авлији везано једно магаре. То у ствари није никакав догађај на који би ви обратили пажњу. Свако од вас помисли: магаре као магаре, направило каква магарећа посла и сад ће у кварту извући магареће батине па квит!

Међутим, ствар сасвим друкче стоји и има читаву своју историју, коју је вредно чути. Зато сам ја почекао у кварту док је наишао писар, да видим какво ће ислеђење предузети против магарца.

Писар међутим кад наиђе сврши цео посао с ногу.

- Јел' то оно магаре?
- Јес' господине! — одговара жандарм.
- Опет побегло?
- Јес' господине!
- И опет је тамо ухваћено?
- Тамо!
- Јавите газди нека дође да га води.
- Разумем! — одговара жандарм.

И сад по свему овоме ствар изгледа врло проста. Магаре побегло од куће — што изгледа да му није првина — и отишло „тамо“. А то „тамо“, биће да је каква лепа утрина зарасла зеленом и меком детелином.

Је л' те да тако изгледа да се десила цела ствар? Међутим, ево како је у ствари:

Далеко негде у Палилули живи један фурунџија и има магаре. Они живе мирно, тихо и повучено од света. Управо то је један патријархалан живот, који никад није реметио мир и тишину те куће. Магаре је поштовало свога газду, као што је је и ред да једно магаре поштује газду. Извлачило је, рецимо, сваки дан поједанпут батине али то се забога и у другим породицама дешава и та ситна околност (и ако су батине увек биле врло крупне) није никад пореметила леп живот у кући.

Магаре је ишло сваки дан за воду и то му је био сав посао. Оно није познавало овај свет. Све што је познавало било је двориште и штала његова и онај пут који од куће води до чесме са које је воду вукло.

Једанпут се само десило да је магаре морало отићи и то „Три кључа“ да донесе из млина два цака брашна, и том приликом оно се дивило великим зградама крај којих је пролазило, фијакерима обмотаним гумама, трамвајима и коњима са неким капама на ушима.

И ма да је тај излазак оставио дубљи утисак у његовој магарећој души, ипак је он остао скромно магаре, послушно газди, и све његове жеље сводиле су се на једну једину: да добије што више хране и што мање батина.

Ето, тако је мирно и тихо, тако рећи патријархално протицао његов живот, ничим не узнемирен, ничим не помућен.

И као што у свима романима прелом у животу почиње са „али једнога дана“, тако ето и у роману овога магарета морам почети том фразом.

Али једнога дана дође к фурунџији један непознати човек под цилиндером. Он објасни да је чиновник Народног позоришта и да је дошао да замоли за магаре.

— Шта ће ви моје магаре? — изненади се газда.

— Има да игра у једном позоришном комаду, у „Бајацу“.

— Не зна он то. Никад није играло! — брани се газда.

— Ама не брини ти. Има само да изађе, да се појави.

И овамо и онамо, преломи тај господин газду те хајд' најпосле, пристаде и он да учини извесну жртву народној просвети.

Од тога момента настаје у животу овог магарета читав прелом. Оно сад сазнаје за читав нов

свет о коме дотле није ни сањало. Оно иде сад сваки дан на пробу и пролази Теразијама. Око њега се на проби окупљају неке женске и милују га нежним ручицама. Он види један нов чаробан свет.

А већ престава кад је дошла, онда је то била једна ноћ из хиљаду и једне ноћи.

Море светлости, музика која заноси, публика која аплаудира и пуно шарених, дивно и укусно обучених лепотица око њега.

— Ах, ах, ах! У њему се разбудило нешто, оно је познало што није познавало.

А кад се све то свршило, кад се закључила серија престава „Бајацо“ њега су одвели у оно мало двориште да опет вуче воду и батине.

И је ли чудо онда што се магарац на мах променио? Ни оно магаре ни дај Боже. Постало је сентиментално и једнако је уздисало. Иде са путуњама пуним воде, иде, иде, па стане и замисли се. А из тога сна га пробуде обично батине.

Обесило уши, очи му подмакле и почело да мршави.

Па бар да је на томе остало. Али магаре једнога дана — оно што никад дотле није учинило — побеже од куће. О тражио га је грешни фурунџија, тражио га на све стране и — где да га нађе? — пред позориштем.

Разуме се после магарећих батина које је том приликом добило, примирило се мало, али га је срце стално вукло „тамо“. И кад је идући пут

покушало опет да побегне, газда је већ знао где ће га наћи.

— Ама истераћу ја теби ту бубу из главе! — даре се газда ударајући га немилостиво и вукући га у двориште, у оно мало двориште.

И све до пре неки дан било је мирно. Биле су позоришне ферије, па се ваљда смирило. Али пре неки дан, чим је почела сезона, оно опет кидну од куће па право пред Позориште.

— *Pourquoi quittez vous la maison paternelle, rentrez chez vous!* — саветује га Милош, стари позоришни патролџија, који је у последње време почео да учи француски, али магаре ко магаре, неће да макне све док није дошао жандар и одвео га у кварт.

Ето тако је ово магаре доспело у кварт и тако је писар унапред знао да је оно „тамо“ нађено.

Међер има и магараца који воле аплаузе.

Војни пси

Сад су пси у опште у моди. Били су то јест они увек у моди као љубимци маторих девојака и сентименталних госпођа, али се они сад почињу уводити и у озбиљније службе. Тако на пример, одавна већ по снежним планинама спасавају оне које сметови затрпају, па онда их има који спасавају дављенике, има их и у полицијској служби а сада се увелико уводе и у војску. Они су необично добри стражари и увек брижнији но прави стражар.

Стога ће веле и код нас у војску да их уведу. То је врло лепа и похвална мисао и њихова служба може бити необично корисна, само се ја нечега бојим. Код нас видите, није ништа стално, нема још ни једног чиновника и службеника у Србији који је загрејао место. Сваки час премештаји, сваки час указ. И ако тако почне и са псима да се ради, онда нас неће морати изненадити једнога дана наредба Министра војног која гласи:

„Да се пас Каро, са службом при нишком гарнизону, премести у зајечарски гарнизон, задржавајући и даље ранг који је до сад имао“ или:

„Керуша Султанија, са службом при Ћупријском гарнизону, да се премести у београдски гар-

низон, с тим да и даље прима следовање из буџета Ћупријског гарнизона“.

А немојте мислити да се неће наћи и разлога за те премештаје. Шета на пример тако пред вече г. гарнизонар са супругом а гарнизонски пас лане. Не лане на гарнизонара, јер зна да га не би окрпило ни десет дана затвора. Него види рецимо на госпођи гарнизонарки нов модерни шешир, уплаши се и лане.

Г. гарнизонару то увреди честољубље и седне одмах, превије табак и напише министру одлучан акт, који оштро заврши: „Или ја или пас!“

Разуме се, кад г. министар дође у такву неприлику, радије ће жртвовати пса и овај ће ни крив ни дужан отперјати у други гарнизон.

Или баш не мора ланути на госпођу гарнизонарку. Може он онако у опште лајати, а то се у војсци никако не дозвољава. И кад рецимо пас и после прве казне, настави лајати, онда командант напише реферат у коме изјави: „Дотични пас који је са службом при овом гарнизону, не само што није лојалан, но је на против сувише лајалан, што врло ремети ред и дисциплину у овоме гарнизону, па с тога предлажем да се премести.“

И лајалан пас разуме се, хитном наредбом буде премештен.

Ето, тако ће то изгледати кад се и код нас у војсци уведу пси.

Мушке уседелице

Изгледа ли вам мало неозбиљан такав наслов? Откуд ког ђавола постоје мушке уседелице, кад ви знате само за израз „матори момци“.

Међутим то није једно исто, и управо, врло је велика разлика између мушких уседелица и маторих момака. Матори момци то су оне бећарине који не мисле а никад нису ни мислили женити се, већ су задовољни када им газдарица припреми празничне радости, а кафеџија да о Ускрсу црвено јаје. Док мушке уседелице, то су оне маторе нежење, који су се целог живота занимали питањем о женидби, који су целог живота уздисали за топлим брачним животом“ и целог свог живота ишли на „гледање“, па ипак остали уседелице.

Мушке уседелице и по карактеру и по природи и по начину живота веома се разликују од маторих момака, а напротив имају врло много сличности са женским уседелицама, изузимајући разлику што женске уседелице плету косу, а мушке се уседелице чешљају пешкиром.

У нашем их друштву има пуно и лако их је познати. Обично су лепо углађени, увек избријани

и оно неколико длака економски разређено да би покриле што већи део ћеле. Њихов је поглед увек сањалачки, под очима имају увек модре колупове, и смеше се умереним смехом, којим се смеше девојке на забавама, где се не пристоји смејати се гласно. Одело им је увек чисто и припијено уз тело, увек носе по две џепне марамице, једну у панталонама, та је за нос, а једну у спољном горњем џепу од капута. У грудном џепу од капута стоји њихов нотес. Тај нотес или портфељ је најинтересантнија ствар код мушких уседелица. То је збирка уздаха и датума, то је збирка адреса, списак журева па чак и подаци о машамодама и кројачицама. Врло често у тим нотесима има и стихова, јер без мало, мушке уседелице радо се посвећују поезији; разуме се сентименталној поезији. Па онда њихов портфељ! Ох, Боже, да чуднога музеја! Ту је стара избледела фотографија оне која га је „једина истински волела” и чија је душа била „сродна са његовом“. Па ту је прамен косе, „једна топла успомена“, па је ту детелина од четири листа, па је ту једно румено миришљаво писмо, у коме можда не пише ништа необично, али које је необично лепа декорација за портфељ једне мушке уседелице, кад се случајно тај портфељ у присуству уседелица отвори; па онда — и то сам видео у портфељу једне мушке уседелице — у једној хартији увијен бели нокат госпођице Н. Н. Једнога дана, заваљена у наслоњачи, она се кокетно и-

грала својим руменим прстићима а он седећи пресамићен на нискоме табурету гледао у те лепе прстиће као мачка у миша, којег не може да дочепа. Играјући се она је запарала нокат и тада је он брже боље понудио маказице из свога перореза и када је ноктић одлетео на тепих, он се сагао, жудно га је дохватио и међући га у портфељ тихо прошаптао:

— И невољно сте ми дали једну драгу успомену.

То је садржина њиховог капута; а и њихов прслук увек има четири џепа. У горњем, лево на грудима, обично је огледалце; у доњем лево сат, у горњем десно мала кутија с бонбонама за уста а у десном доњем џепу прибор за чишћење ноката, перорез с маказицама и кљештице за чупање длака из носа.

Ето, тако су од прилике снабдевене мушке уседелице.

Нико се тако радо не дружи међу собом као мушке уседелице, јер се оне најбоље разумеју. Видећете их често у каквој кафани „где нема дима“, сакупљене око меланжа, где разговарају о овој или оној теми, најрадије, разуме се, о женама и девојкама. Видећете их још чешће у одборима, у хуманим и забавним, у свима одборима који имају „патронесе“. Видећете их стално на журовима: „Ах, Боже, још да није тих журова, како би човек и

прекратио време у овоме суморноме Београду, где се не могу наћи никакве душевне атракције.“

На журовима пристају уз сва оговарања, често они и воде реч; нуде се дамама за све услуге; плачевно причају о каквој својој тужној љубави и топлој жељи да „савију своје гнездо.“ Избегавају, разуме се, пажљиво разговор о годинама, а ако таква тема случајно падне у друштву, мушка уседелица ће одмах притрчати клавиру и почети прертати ноте или ће брже боље окренути разговор на литературу, уметност или најзад и на политику.

Јел'те да су такве мушке уседелице? Познајете ли их? О, у нас их има доста, те би их врло лако могли познати. Има их толико да сам ја чуо да међу њима постоји озбиљна намера да по примеру „Кола српских сестара“ организују „Коло српских младића.“

Канцеларијска кафа

У нас има три квалитета кафе: прво „домаћа кафа“, друго „кафанска кафа“ и треће „канцеларијска кафа.“

И ако смо ми мужеви дужни увек да хвалимо „домаћу кафу“, ипак знамо да су оне друге две боље и претпостављамо их домаћој. То је онако исто као кад се муж врати с пута, о коме не би смео положити рачуна жени, па лежући у кревет узвикује: „Бадава, ништа слађе од своје кућице и од свога кревета!“

Тако ми хвалимо и домаћу кафу, т. ј. ону што нам жена скува.

— Три у кафани да попијем па ми није слатка као једна твоја — рекао сам ја већ толико пута до сад жени, срчући кафу после ручка, зато да бих после двадесет минута још са кафанског прага викнуо:

— Једну кајмаклију!

Али је нада све канцеларијска кафа. Ви знате сви већ за тај лепи српски народни обичај, да се у државним надлештвима по цео дан пије кафа и пуши турски.

Било их је министара или начелника, оних што су се на западу навикли на меланж, који су по-

кушавали да војују против оног народног обичаја, али нису успели.

Чим су забранили кафу осетили су огроман застој у раду. Просто се зауставио цео државни точак. Бадава строге наредбе, бадава инспекције, бадава што старији груне изненада у канцеларију млађега да види да ли ради. Сви раде, а државни точак опет стоји.

— Ама, господине секретаре, ја сам вам од јутрос дао седамнаест предмета на рад а ви сте до подне свршили једва један и то... — примећује строго начелник.

— Па јесте! — одговара скромно секретар.

— Ја не знам шта вам је од неког доба?

— Право да вам кажем, господине начелниче, од како сте забранили кафу и цигару у канцеларији, не умем да радим. Не умем просто да концептирам.

— То значи и сви остали?

— Сви. Ено их писари, сваки час излазе у чекаоницу да пуше а практиканти и не избијају из нужника.

— О мај! — почеше се начелник за увом, слеagne раменима, одобри кафу и дукан по канцеларијама и државна машина одмах крене свом силом напред.

Тако је то код нас. Ако не верујете а ви отидите у које хоћете министарство, начелство, или

у опште канцеларију државну па ћете видети како је држава сама из канцеларијских трошкова на-зидала чак и оцаклије за кување кафе.

Та канцеларијска кафа тако је важан покретач нашега државнога живота, да мене неће изненадити ако се при првој ревизији Устава, кафи нарочитом одредбом загарантује опстанак у државним надлештвима.

Под тако повољним условима, какве српска држава нуди тој грани домаће индустрије, кување кафе се код нас развило до необичнога савршенства. Зна се на пример и на гласу је Главна контрола, као врло угледна кафецијска фирма, па онда Министарство спољних послова, па онда кафа Државнога савета.

Упоредо са развићем те индустрије развијало се и ривалство између појединих надлештава.

На пример, позната је у историји српске индустрије она дугогодишња борба и ривалство између Министарства иностраних дела и Министарства финансија око питања где се кува боља кафа. И чиновници и момци ових министарстава поделили су се у два табора, као Монтекијевићи и Капулетовићи, и почели су просто да се мрзе.

Кад су једног младог дипломату стрпали из Министарства иностраних дела у порезнике, њега колеге нису жалиле што прави тако рђаву каријеру, већ што ће сад бити приморан да „пије рђаву кафу Министарства финансија”. Тако је исто било и

обратно, кад је један ђумругџија отишао у дипло-мацију, што је међутим кад нас много чешћи случај.

У последње време учинило је врло велики у-тисак кување кафе у Државном савету. Изгледа да је кафа у Државном савету однела рекорд и када би Министарство привреде код нас водило мало више рачуна о развиту домаће индустрије, ја верујем да би кафи Државног савета досудила награду.

Једна је само незгода код те кафе Државнога савета. Момак кафеџија таксирао је шољу кафе 1.50 дин. за државне саветнике а један динар за писаре Државног савета. И та би такса била о-правдана да није досад већ изазвала неколико сукоба. Тако на пример нерасправљено је питање: пошто је кафа кад саветник части писара а пошто опет кад писар части саветника. И онда, у тој раз-ноликој такси, лежи извор и многим другим суко-бима. Тако, на пример, кад саветник оде у пи-сарску канцеларију па му каже да поручи кафу, а он је т. ј. саветник попије.

Да би се избегли сви ти сукоби изгледа да ће за време ферија саветских, изаћи ово питање пред пленум Државнога савета, те ће се тако питање о канцеларијској кафи једном већ расправљати и пред највишем административном влашћу.

А време је и било да се том важном државном питању поклати мало више пажње.

К р и з а

Откад болан није било кризе код нас! Има већ неколико месеца.

Међутим нама је немогуће бити без кризе, као што је рецимо женама немогуће без моде. Дозволите, да би једној жени апсолутно немогуће било понети ове јесени исти жакет који је носила, рецимо, прошле јесени. Е тако исто и ми, кажите сами да ли би могли понети исту владу ове је-сени коју смо носили прошле јесени?

Код нас је политика и тако и тако мода и, према томе, мора и влада бити мода. Ми морамо свакојакo имати своју зимску, пролећну, јесењу и летњу владу. Јер најзад не може се тек иста влада носити и сносити о јесени која нам је пасо-вала преко лета.

Прошле зиме нам је на пример била потребна тешка, добро постављена влада, да би под њом морали издржати зиму. И ми смо је нашли и по-ставили са неколико кожа. Дошло је сад лето, температура се попела скоро на четрдесет степена и нама је било сувишна топла хаљина. Почели смо дакле да парамо поставу и као што видите, ра-спарали смо је.

Још мало па би се код нас рентирало издавати један модни журнал, у којему би се у првој половини говорило о моди у унутрашњој и спољној политици, а у другој половини о женској моди. Тако би се могле можда издавати и мустре за разне сезонске владе. А не само то, но би се могли чак и прописивати програми појединих влада.

Тако рецимо зимска влада могла би на себе узети какав врло тежак хладан задатак. На пример да закључи какав нов државни зајам или, рецимо, да наметне нове тешке порезе на народ.

ПРОЛЕЋНА ВЛАДА већ би морала имати са свим другачу задаћу. Она би на пример могла водити политичке преговоре са разним државама, од којих би поједини успели а поједини неуспели. Јер најзад, у пролеће се и сади семе разног биља од којих ће поједино успети а друго неће. Тако је у природи те тако треба да буде и у политици.

ЛЕТЊА ВЛАДА треба да буде сасвим лака влада, тако да се под њом може издржати врућина. Ту владу управо треба саставити из министара од којих једни болују од ревматизма, други од ишијаса, трећи од бубрега и т. д. Треба дакле да се удеси да буду такви министри, који ће бити вољни да сви оду у бању те да на тај начин начине владу још лакшом. Као год женска лака и лепршаста хаљина, тако и летња влада мора бити лака и лепршаста. Другим речима влада у

коју је довољно само дунути па да се као перје разлети.

О јесени, дабоме треба саставити једну сасвим јесењу владу. Владу која је кадра да врда између врућине и хладноће. А ја мислим да код нас у ствари ништа лакше но саставити владу која је кадра да врда између две температуре.

Јел'те да би то било најлепше кад би удесили тако некако да владе удешавамо према моди која влада у сезони?

А то ја вама предлажем као нешто ново, као да то већ не постоји код нас.

Нови календар

Од јутрос кад сам се пробудио и загледао у календар необично сам се наљутио. Не знате ви колико мене може да нервира кад осване први. Не да кажете да ја мрзим тај датум, него тако са сваким првим у месецу осване човеку ваздан непријатности, које би могао комотно да избегне кад у опште првог не би било, но кад би сваки месец одмах почињао рецимо са петим или шестим.

Кад би до мене нешто стајало ја бих датуме сасвим изокренуо, па да сваки месец почиње са триестим и да иде све на ниже док се не сврши са првим. То не бих ја учинио зато да доведем повериоце и извршни одељак у забуну, већ зато што налазим да би то било врло логично. Одкуд има молим вас смисла, да се календар пење све на више кад живот иде све на ниже. Кад човек или жена (помислите на оне који су већ зашли у године) имају пред собом читав месец, онда је право да имају свих тридесет датума и да их полако крње, једу, скидају, све док не остану на једном.

Кад би се то учинило, била би то додуше једна од најрадикалнијих рефорама календара, али уо-

сталом календарска је реформа и иначе на дневном реду. Њоме се подједнако баве и православни и католици и она је чак почела да занима шире кругове, те није без интереса да вам саопштим и једну анкету, коју сам ја од јутрос — овако љут што је освануо први — извршио.

Чим ми је дакле пала на памет идеја о томе да календар треба реформисати, ја сам зашао да се распитам и интервјуишем неколике претставнике истакнутијих професија и положаја код нас и Боже мој, каква сам све разнолика мишљења срео!

Разуме се, кад се тиче календарскога питања, да сам прво отишао свештенику.

— Шта мислите ви, господине попо, о будућој реформи календара?

— Ја мислим, господине мој — одговориће гробљански г. свештеник — да би календар требало тако реформисати, да у свакоме месецу буде бар девет субота.

Отишао сам затим једноме младоме чиновнику, који је напунио пет година указне службе и четрдесет хиљада динара дуга.

— Шта ви мислите о реформи календара?

— Ја господине? Ја мислим да би га требало реформисати тако, да буде бар два три прва у месецу. Сваки час први, сваки час први.

Отишао сам и једној одраслој — да не употребим реч проседој удовици.

— Ах, ја мислим — рећи ће ми она, да би календар требало удесити тако да се сваке две године рачунају у једну. Шта значи то 365 дана у години; много би боље било, рецимо, 800 дана у једној години.

Међутим једна мала шипарица, која је тек превалила петнаесту годину а коју, и крај све њене добре воље, нико неће да сматра госпођицом, одговорила ми је:

— Реформа календара? Но, па начините је таквом да година траје свега три месеца. И онако је кратак живот, па дајте да се што брже живи.

Питао сам и једног официра. Он вели:

— Најбоље би било да календар остане онакав какав је али да се целог живота, а не само у рату, године рачунају дупле.

Један стари господин, који је са указима имао тако често посла а коме фали још 27 година, 9 месеца и 14 дана па да стече право на пуну пензију, одговорио је:

— Треба скратити године, господине. Шта значи то, отегла се година као гладна година. Никад човек не може да јој сагледа крај!...

Ето тако су разнолика мишљења представника разних професија. Е па де се ти реши ту да предложеш ма какву реформу календара!

Ноћ у очи прославе

На столу, на коме пишем, одавна већ имам једну лобању, која тако годинама мирно и послушно служи као притискивач на хартији. Добио сам је од једног пријатеља из Ниша, који ми рече да је та лобања из Ћеле-куле а која је запала у његове руке још у доба када су наши, по освајању Ниша, похитали да почупају лобање из куле те да их понесу „као успомену.“

Мирно она стоји ту на столу годинама и гледа безизразно својим шупљим очима ко зна где. И ако јој је скоро сто година на њеноме челу нема бора; њен крти осмех који се голим вилицама раззвучао широм лица непромењив је. Она мирно стоји ту на столу, и гдекад тек, кад заморен дигнем главу, сусретну се наши погледи.

Синоћ сам остао крај стола дубоко у ноћ. Било се расхладило с вечера те се крај отворених прозора могло да ради. Поноћ је била давно превалила, на улици мир и тишина а тако и у соби која се напунила дима од цигара те се облаци мотају као сенке кроз полутаму? Нестало је ваљда

гаса у лампи, те и она поче да се тули и све већа тама да ме обавија.

У томе тренутку, када пређох погледом по соби, зауставих се на лобањи. Учини ми се да су се оне дубоке очне шупљине загледале право мени у очи и то не онако безизразно како сам то навикао досад.

Небом мину један мрачан облак, један од оних што прекјуче просу ону силну кишу, те заклони месец а у соби наста још гушћи мрак. Лампа поче да се тули и дршће као умирући жижак на кандилу а млаз дима обави и мене и лобању и приближи нас једно другом, те се сад искрено погледасмо очи у очи. Учини ми се тада да се вилице на лобањи почеше да крећу и неке тамне речи из гроба нејасно ми допираху до ушију.

У том духну ветар кроз отворен прозор, завеса се тешко зануха и угаси лампу те потпун мрак завлада у соби и тада ми речи које је лобања изговарала беху оштрије и јасније. Чуо сам их боље.

Између нас се разви овај разговор:

ЛОБАЊА: Пробудио ме је из стогодишњегасна шум, велики шум. Шта припремате ви то?

ЈА: Спремамо вам прославу, свете кости наше. Сто је година како сте ви пали за нашу слободу.

ЛОБАЊА: Прославу? А зашто..

ЈА: Па ми би били неблагодарно потомство, када се не бисмо сетили ваших светих гробова из којих је никла слобода.

ЛОБАЊА: Лепо је то, хвала вам. Само реци ми, како ћете нас прославити, којим редом, по коме програму?

ЈА: Па, зна се. Воз са спуштеним ценама, изасланства, барјаци, венци, говори, топови, банкет. Ето то, шта може друго.

ЛОБАЊА: (Зацерека се суво и тај потмуо, гробни смех, испуни онај мрак, а таласи тога смеха расхладише ми образе као студен ветар и продреше ми до дна душе као усијан нож.)

ЈА: Смејеш нам се?

ЛОБАЊА: Друкчији сам ја програм очекивао. Друкчије се прославља она крв коју смо ми просули на Чегру.

ЈА: Реци како?

ЛОБАЊА: Друкчије, друкчије. Не беседе, већ прокламације, не литије већ батаљони и пукови, не песме већ плотуни, не венци већ кржави потоци. Не слави се наша стогодишњица на Чегру већ на Иван-планини и на Требевићу.

ЈА: Тако је, признајем.

ЛОБАЊА: А мислите ли и какав споменик да нам дижете, о ви благодарни потомци?

ЈА: Да, дићи ћемо.

ЛОБАЊА: Од камена, је ли?

ЈА: Од камена.

ЛОБАЊА: А знаш ли какав нама споменик ваља, ако нам се њиме мислите одужити, и ако мислите на њему записати речи „благодарно потомство?“

ЈА: Реци ми?

ЛОБАЊА: Ћеле-кулу, јоште једну Ћеле-кулу морате подићи и то тамо, на обалама плавог Дунава пред зидинама Будима града. Тако ћете нас прославити, тако ћемо вас признати за потомке своје.....

Лобања ућута, нека студена језа прође кроз мрак и завлада нема тишина, непрекидана тајанственим шапатом који ми до ушију допираше са свију страна:

— Тако ћете нас прославити, тако ћемо вас признати за потомке своје.....

Откриће севернога пола*)

Ви можда и не знате, јер сам све до сада држао у тајности, али и ја сам пронашао северни пол. Прекјуче сам о томе телеграфисао академијама у Лондону и Њу-Јорку и данас већ извесно широм Америке и европскога Запада, кличе цео свет:

- Живео Кук!
- Живео Пери!
- Живео Бен-Акиба!
- Доле Кук!
- Доле Пери!
- Доле Бен-Акиба!

Као и ранија два проналазача, тако и мене увелико већ једни прослављају а други грде. Јуче рано изјутра добио сам из Њу-Јорка телеграм да је једна улица у Њу-Јорку названа „Улица Бен-Акиба“. То је свечано објављено јуче у 8 часова изјутра. На подне сам међутим добио телеграм да је свечано скинуто моје име и истој улици дато име: „Улица Кукова“. То је било јуче по подне.

*) Познати светски скандал када су се Пери и Кук оти-мали о првенство откривења севернога пола који у ствари ни један ни други нису нашли.

Јутрос сам добио трећи телеграм у коме ми се вели да је јутрос свечано скинуто Куково име и истој улици дато име: „Улица Пери“. То је било данас пре подне.

И какве све разнолике телеграме не добијам. Једно вариете-позориште из Буенос-Ајреса телеграфски ми нуди 5000 долара за једно вече, само да се појавим на позорници да ме публика види; у исто време грађани вароши Буенос-Ајреса, са председником општине као првопотписником, телеграфишу ми: „Ако дођете овамо, разбићемо вам главу и измазаћемо вас јајима!“

Према вестима које су ми пред подне стигле, лондонска је Академија расписала огромну награду за решење теме: „Ко је у ствари од тројице, Кука, Пери-а и Бен-Акиба већи швиндлер и ко највише лаже?“

Ја не знам како ће проћи при расправи те теме Кук и Пери, али ја могу да докажем да сам открио северни пол.

Дозволите ми да вам у неколико речи саопштим моје доживљаје на томе путу и извесна факта, до којих сам дошао при истраживању

Ја сам се кренуо дакле од „Позоришне кафане“ и мислио сам да ударим право на север т. ј. Доситијевом улицом на ниже. Али ту наиђем на једну огромну санту леда коју сам морао да обиђем. Та санта леда је мој кројач, који је збиља тако хладан кад мене спази и који би ме извесно

дуго задржао. Морао сам дакле да пођем за неколико степена западније.

Једна од највећих сметња с којом сам се у мојој експедицији морао да борим, то су биле ужасне пукотине земљине које тамошњи становници називају „канализација“. То су страховите провале и бездани који су у толико опаснији што над овим пределима царује бескрајна поларна ноћ.

Пошто сам пребродило те невоље, ја сам — не сећам се на коме степену ширине — открио једну нову земљу о којој досад нити географија нити општина београдска није ништа знала. Тој сам новој земљи дао име „Гушин плац.“

Испитујући ближе ову новооткривену земљу, наишао сам на њој трагове неких прастарих храмова. Изгледа као да је овде некад, можда у преисторијско време, живело неко племе које је одавно изумрло.

Бавећи се ради проучавања на тој новој земљи ја сам већ предосећао да сам у близини севернога пола, јер сам наишао на неколико цркнутих паса који су морали ту остати од ранијих експедиција.

Одатле настају нови, непознати и страховити предели. Блато, вечито блато које ту лежи можда милијардама година и које је тешко пребродити осим кад би се експедиција снабдела нарочито конструисаном лађом за превоз преко ових блатних предела.

Ја нисам собом водио и псе али ми се ту већ придружила читава поворка паса, у науци познатих под именом „дорћолски пси“, раса веома издржљива и навикнута на ове крајеве.

Одмах по изласку из блатних предела, наиђем на трагове још једне експедиције. Познао сам по човечијим стопама. Мало затим а ја одиста спазим у даљини једнога човека који се сагао као да тражи изгубљени новац, Приближим му се, и познам у њему оног капетана савскога пристаништа.

— Што си се саг'о? — узвикнем ја.

— Нисам се сагао, већ је то тако од Бога. Савила су ми се леђа од силних напора при истраживању полова — вели он.

— Па докле си најсеверније допро?

— До „Ђердапа“ — вели он — и даље нећу. Ту презимљују све научне експедиције, па ту ћу и ја.

И он се збиља увуче у једну пећину да у њој презими а ја наставих даље.

Продирући све напред и напред, ја већ сагледах једно пусто поље а у даљини беласа се море. На томе пољу наишао сам на Ескиме. То је једно дивљачко племе са грдним масним чизмама које се храни највише рибом. Нашао сам их баш кад су поседали око ватре, па узели парчад меса и натакли на једну батину па је крај ватре окрећу. Свакојако да је то нека дивљачка храна. Они су ме

мирно гледали и остали су врло равнодушно кад сам крај њих прошао.

И сад сам се већ налазио на северном полу. Ја не знам који је то степен ширине био али знам да је већа ширина на том полу но што у опште треба.

А шта сам успео? Ништа. Разочарао сам се као и Пери, јер сам видео да је пре мене, већ неко побо заставу на томе полу.

Партија шаха*)

Опет један владалац скинуо се с престола. Шта им је, по Богу брате, те се у последње време не држе?

Сад опет јављају да се шах персијски наљутио на свој народ и скочио с престола право у руско посланство. Из Техерана већ се кренула нарочита депутација, која ће ићи у Солун у Алатинијеву вилу, да нотифицира Абдул Хамиду шахово стрмоглавство.

Е ово ће бити једна од најлепших партија шаха, која је одиграна у последње време. А знате ли како је текла та партија? Ево како:

Прво и прво, помакли су се за један корак напред пиони и узвикнули:

— Шах краљу!

Краљ као паметан човек, врдне једно поље у страну и да устав. — Чим је дао устав, дошло је на њега ред да вуче. И он повуче фигуре, па узвикне:

*) Приликом персијске револуције када је збачен шах. Алатинијева вила у Солуну је кућа у коју су младотурци приликом своје револуције интернирали Султана.

— Шах скупштини!

Скупштина као свака паметна скупштина, врдне корак и два напред, па оде у народ те дигне револуцију и узвикне опет:

— Шах краљу!

Шах, као сваки добар играч шаха, узме руске козаке и са том фигуром направи цуг, кличући радосно:

— Шах народу!

Но како су сви шахови, који су хтели да направе шах народу, прошли рђаво, тако је и овај Настрадаин-ефендија или како му је, тамо њему име, прошао рђаво.

И народ сад, замисли се над шаховском таблом, замисли, па крене и пионе и коње и топове и то не обичне, већ чак и брзометне топове. Притера народ тако шаха у један ћошак, и узвикне му пре неки дан:

— Шах шаху!

И тако ти мој шах скупи своје прње, призна игру за свршену и одмах пошље оглас преко листова, руских и енглеских, којима се распитује да ли има још која Алатинијева вила за издавање под кирију.

Баш се у последње време не држе нешто владоци. Чисто сам радознао ко је сад на реду?

Полицијски пси

Као год што човек има извесних животињских особина, тако има и животиња које имају човекове особине. Ја нећу да помињем оне примере, како срна уме да плаче као удовица а сом уме да се уозбиљи као дипломата. Него свака животиња има неку нарочиту склоност која одговара склоностима извесног реда, извесног позива људи. Тако на пример пас има полицајске особине, воли да њуши и да тера траг; сврака има поповске особине, воли да збира и крије све што је светло; петао има гигерлске особине, воли да се шепури пред кокошкама; голуб има девојачке особине; магарац професорске (мислим због претеране стрпљивости своје) и т. д.

Е видите, код појединих од тих животиња, људи хоће да искористе те особине, те их ставе у своју службу. Тако на пример псе су већ доста давно употребили у Европи у полицијској служби, те постоје читави одреди полицијских паса извежбаних, да трагају за лоповима и да их хватају.

Сад се хоће и код нас да учини покушај у том погледу и већ се увелико држе пробе а извештаји гласе да је успех просто необичан.

Као прва псећа станица у Србији одређен је Топчидер, односно топчидерски полицијски комесаријат. Комесаријат је већ набавио неколико чобанских паса и сваки дан их пушта на публику која чини излете до Топчидера, те се вежбају.

Идете ви, на пример, идете стазом топчидерском и шетате размишљајући ма шта о животу. Тек уједанпут заурла пас за вама и шчепа вас за тур.

Разуме се и ако је то чобански пас, нема потребе ни мало да се уплашите, јер то је само једна проба. Баш и ако вам поцепа рукав или ногу вицу, то не треба такође да вас је жао, јер најзад нешто се мора жртвовати у почетку, док се пси не извежбају.

Разуме се као и код свих таквих проба, дешава се и по где што комично. Тако на пример пођете са децом у Топчидер и тек гурну међу децу полицијски пси топчидерског комесаријата и деца од страћа падају у фрас и то тако падају да човек хтео не хтео мора да се искида од смеја.

Или каква госпођа у новој новцатој хаљини шета стазом а пас је шчепа, поцепа јој хаљину обори је и жена добије лупање срца. И то знате, такво озбиљно лупање срца да се и муж и доктор морају просто да искидају од смеја.

Е али шта ћете, тако је то у почетку а зна се већ одавно да је сваки почетак тежак.

Сад су међутим ови топчидерски пси почели да врше и пробе много ширега значаја. Тако на

пример, није ни мало редак пример да из Топчидера беже осуђеници. И да није тих паса, верујте, ти би осуђеници одмах, при самом покушају бегства били ухваћени. Овако то мало теже иде све док се пси не извежбају.

Друкче би дабому било да су осуђеници људи од реда, па да известе управу кад мисле побећи. Али они некако увек изненада побегну. Пси се разуме се, због тога изненађења збуне па дочепају за тур првог кога стигну. Тако веле да су при прекјучерашњем бекству двојице осуђеника, пси погрешно место осуђенике шчепали стражара за тур и тиме осујетили сваку потеру.

Најзад будимо стрпљиви. Ми смо грађани већ навикли на то да идемо исцепаних турова за љубав виших државних интереса и навикли смо на то да нас разни пси дрпају за љубав виших државних интереса. Зашто се дакле не би могли и у овој прилици стрпети?

Политичке свадбе

Прошли су избори за народне посланике и сад је као настало мало затишје, те имамо кад да се осврнемо и погледамо шта смо све радили и каква смо чуда чинили и починили. Онако знате, као кад пијан човек разлупа столове, столице и огледала, па наиђе полиција а он се истрезни, те кад га поведе жандарм у кварт, а он се трезан окрене да види шта је починио.

А није давно било те да се још сви довољно не сећамо оне луде теревенке, коју смо ми називали унутрашњом политиком нашом или још боље, партијским животом.

Знало се које је либерална бакалница а које радикална касапница, па је било и напредњачких цркава, самосталских певачких друштава и најзад радикалних или либералних путујућих позоришних дружина. А већ о кафанама и да не говоримо. Кафане, као партијске, и данас још постоје као остатак онога великога доба и узвишених идеала српске нације. Почев од престонице па до најзабаченије селендре, имамо и данас још кафана: либералну, напредњачку, радикалну и са-

мосталску од којих свака, на рачун својих партијских пријатеља, точи рђаво вино, офарбано партијском бојом.

Али над свим тим што сам навео, а као врхунац свега, постојала је код нас све до јесенас још једна врло лепа установа, као обележје тога доба. То је политичка свадба.

Бар сте на једној од тих политичких свадба били сват, па биће да их знате. Па ипак неће сметати да вам их опишем, колико да их се сетите и колико да их лакше опазите ако би их у будуће било.

Дакле, младожења је несумњиво млад чиновник који се уверио да му ништа не вреди ни школска сведоџба ни ваљана кондуита. Млада је ћерка било трговца, било државног саветника или вишег чиновника, тек она је ћерка либерала, напредњака, радикала или самосталца, јер то је оно што је важно.

Код ових политичких свадба друкче се развија и заљубљивање. Пре док није било тих политичких свадба, обично би зет прво мајци изјавио љубав, па на основу тога запросио ћерину руку. Овде није тако, овде се најпре оцу изјави љубав.

— Нисам се још партијски определио — почео би младић да објашњава оцу — али збиља налазим да је ваша странка најисправнија и најспособнија да у овој земљи учини што год.

Па то тако данас, тако сутра, док не успе да отац онако узгред, у кући за ручком рекне:

— Баш ми се овај младић допада. Врло озбиљан млад човек!

То је већ сигнал да је ствар сазрела и да сме девојку просити.

Е сад, једном испрошена девојка већ је довољна основа да се може млади човек венчати не само њоме већ са свима партијама у Србији.

Хвала Богу те у нас нема више партија од четири а то је таман толико, колико је потребно да се организује једна политичка свадба. Таст, рецимо, припада једној партији, и то је довољно за наслон на њу а сад ваља направити распоред за остале часнике.

То је врло проста ствар. Узме се просто писаљка у руке и израчуна се. Та и та странка има у скупштини највећи број посланика, према томе из те партије треба узети кума; прва партија за њом има да да старог свата а најмања девера. Када би се у овоме моменту ко женио и узео рецимо ћерку каквог либералног газде, из главне чаршије, с обзиром на број посланика, имао би му бити кум старији радикал, стари сват самосталац а ручни девер напредњак.

И таквих сте ви свадба виђали врло често кад се у дугом низу фијакера спуштају низ Теразије. О, те политичке свадбе толико су одомаћене код нас, да би скупштина или бар клубови

могли комотно у почетку сесије да изберу из своје средине сталне кумове, старосвате и девере па да то буде као једно нарочито државно звање.

И тако се млади човек венча једноремено са младом, сигурном класом и са све четири земаљске партије. Чак и ако се догура у том браку до развода, млади се човек раздваја само са женом али не и са кумом, старим сватом и девером, јер му они и даље требају за каријеру.

Јел'те да ово све није ни мало смешно? На против, врло је жалосно али је тако и зато што је тако, ваљало је све ово и забележити.

Поштански штрајк

У Паризу и по целој Француској већ од неколико дана бесни поштанско-телеграфски штрајк.

Сви поштари и разносачи и све телефонискиње, сабрали су се једнога дана на Марсовом пољу па дигли три прста у вис и заклели се:

— Тако нам Бог помогао ако лизнемо још једну марку, ако нам се не побољша положај! — узвикнули су поштари.

Телефонискиње, разуме се, нису се заклеле да неће ништа лизнути, али су се заклеле да неће више мрднути увом, а то им као значи да своје уши неће употребљавати у служби државе, догод им се положај не побољша.

Тако исто и разносачи писама, заклели су се да ће своје ноге повући из јавнога живота и да ни једно писмо неће разнети.

Чим је стигао уречени час, поштари обрисаше гуму са језика и побацаше жигове; телефонискиње спустише слушалице и прочачкаше фризуру а разносачи писама одоше у купатило, окупаше се и дадоше да им се исеку жуљеви на ногама.

И сад у Француској муку муче. Употребили су војску и офицере за поштанско-телефонску службу, али им, да Бог сачува, иде.

Можете већ и сами мислити, како то изгледа, кад официри седе у телефонској централи. Јер, дозволићете да једна учтива жена не сме ни да тражи везу преко централе. Срећа још те је у Паризу врло мали проценат учтивих жена. Иначе зло би било.

А већ са разношењем писама иде још два пута горе. Узме их какав поднаредник па кад сиђе у прву кујну да преда девојци писмо а он по један сат не излази.

Ето, молим вас, сами замислите, како би то изгледало код нас кад би на пример поштари, телеграфисте, телефонскиње и разносачи терали штрајк? У осталом код нас кад би се то и десило, не би се тај штрајк чак ни приметио. Ја се нешто мислим, мислим и никако да ми падне на памет, по чему би се то код нас могао приметити штрајк?

Или управо ја мислим да код нас већ има увелико штрајка и то у много већем обиму но што га Французи могу да изведу. Бадава су они Французи, не могу се они никад тако организовати и извести такав штрајк какав изводе наше поште, телеграфи и телефони.

Читав пакет молим вас, који ви упутите на пример у Горњи Милановац, враћа вам се по-

сле месец дана из Лознице и на њему пише да је адресант непознат... Зар то није одлично организовани штрајк?

Или на пример ви телеграфирате из Јагодине у Београд, као данас а депеша вам стигне као пре-косутра. Реците, молим вас по души када би Французи били кадри, да организују такав штрајк?

Или потражите телефонску везу па тражите рецимо Ђоку Димитријевића кафецију код „Коларца” а добијете Милутина Прокића митрополитовог секретара или тражите Народно позориште па добијете Богословију Св. Саве.

Е реците сад, тако вам Бога по души, кад би могле ма колико да су окретне и духовите, француске телефонскиње да организују такав штрајк?

Зато ја и мислим да француски штрајкачи неће успети са својим захтевима. Ако би хтели да успеју они треба да пошљу к нама своје изасланике, да проуче организацију нашега штрајка, па би тек онда били кадри да досаде француској држави. Овако не верујем да ће успети.

Петров-дан

Ипак ми је Петров-дан остао најмилији дан још из детињства. Није мене баш сваке године обрадовао Петров-дан. Било је и таквих школских сведоцаба, приликом којих је најпре мени отац дао извесно објашњење, па сам после ја њему морао.

Али, како су се изменила времена од тада па до сада. Кад сам ја донео оцу сведоцбу са двојком, извињавао сам се обично или инатом кога професора или овако на пример:

— Јес' ја сам крив. А како сам могао да учим, кад ме мајка сваки дан шаље у чаршију. Те 'ајд' купи за грош бибера, те 'ајд', купи кутију фикса!

Па мени кобајаги то одузело много времена, па нисам могао да стигнем.

А мој син кад ми је јуче донео сведоцбу са двојком (разуме се из латинског), он ми се овако правда:

— Тхе, шта ћеш. Томе су узрок политичке прилике.

— Ама какве политичке прилике несрећниче?

— Па тако. За време сукоба српског са Аустријом, очекивао сам сваки час рат; настала једна општа нервоза и запетост, и осетио се врло велики застој како у чаршији тако и у школи.

— Па добро, роде мој! — настављам ја љутит и меркам да л' да га дохватим за тур или за уши. — Па добро роде мој, али кад је већ свршена била анексија, кад је Србија капитулирала, што онда ниси поправио белешку.

— Тада је — вели ми син — наступила општа клонулост у свима редовима грађанства.

И сад замислите, кад се овим разлозима мој син правда, како ли ће се мој унук, кроз једно двадесет година правдати своме оцу, јер је несумњиво да ће и кроз двадесет година деца стално добијати слабе оцене из латинског језика. Ја мислим да ће се тај унук, морати овако правдати:

— Ове ми је године прогутао све време интерес о мароканском питању.

Или можда:

— Нисам могао да учим ове године, јер сам са врло великим интересом пратио развој јапанско-америчких трговинских односа.

Тако ће извесно бити кроз двадесет година. Али и поред непријатности које погдекад у животу доносе ти испити и сведоцбе, ја бих ипак био зато да се испити заведу по свима струкама и кроз цео живот. Сад се у нас гради пуно нових

закона и постоји тежња да се кроз све струке заведу испити и сведоџбе.

Ја бих чак ишао тако далеко да би их и у браку завео. А што да не? Некакав мислилац рекао је да је брак школа. Па ако је школа зашто не би постојали и испити и сведоџбе.

Не мислим ја да се само први месец по венчању сматра као нека врста испита. На против, то би био само „пријемни испит“ а после би муж жени и жена мужу издавали сваке године сведоџбу и без полагања испита, по општим годишњим оценама, као што је то и у гимназијама заведено.

Боже, што би ту било лепих сведоџаба! Ја замишљајам овако од прилике текст тих сведоџаба:

„Моја жена Симка, свршила је трећу брачну годину и прешла у четврту, са овим резултатом:

Рачуница	слаба
Домаћа економија	рђава
Друштвено опхођење	одлично
Српска књижевност	није студирала
Страна књижевност (журнали)	одлично
Владање	прилично
Одсуство од куће	бањска сезона

А шта мислите, како ли би гласила сведоџба коју би жене својим мужевима издавале?

Интересантан извршитељ

Дабоме, ви извесно мислите да ћу вам говорити о каквом извршитељу са којим сам ја насео. Боже сачувај! О томе вам најмање могу писати већ и зато, што се никад није могло десити да ја са извршитељем наседнем. На против увек су извршитељи са мношћом наседали.

Није дакле реч о мени и извршитељу, јер нас двојица увек и све свршавамо без речи. Мене извршитељ чим погледа у очи, он зна да немам ни паре у џепу на име отплате. И тако се сви односи између нас свршавају. О томе дакле и не вреди да вам пишем, јер то не би било ни интересно.

Интересантнији су многи они извршитељи који раде у великом стилу, а таквих је у Србији у последње време врло много. Од како се прославио онај извршитељ што је прошле године изложио продаји имовину министарства просвете, сви би сад хтели тако нешто велико да изврше. Али веће и теже дело извршења још није пало нити ће пасти коме, но што је кварту теразијском ових дана. Кад вам испричам ствар, ви просто нећете веравати.

А ево у чему је ствар: Пре толико и толико година, назидана је она зграда на Теразијама у

којој се сад налази Министарство правде и Теразијски кварт. Седели они ту тако годинама, седеди као најбоље комшије и једно другоме ни дур ни вур. На против, живели су у најбољем пријатељству.

Али једнога дана наљути се нешто Министарство правде и нареди кварту да се исели.

Кварт се испречи, па рекне:

— Ово је општинска кућа и нас је овде сместила општина, која је и дужна да плаћа кирију за нас.

— Јок, неће бити тако — вели Министарство правде — колико се ја сећам, ово је државна кућа.

Те хоће бити, неће бити, поведу ти боме држава и општина парницу и ту ти парницу на крају крајева добије држава.

Чим држава доби парницу, а она као сваки газда, намргоди се па најозбиљније нареди кварту да се исели. Метне ти Кварт теразијски прст на чело, размисли па одговори:

— Јок, нећу!

— Е, кад је тако! — помисли држава у себи.

— Ко неће милом, тај ће силом!

И држава ти се обрати суду, доби одсудно решење, по ком Кварт теразијски има просто да се избаци.

То судско решење упућено је одмах Управи града Београда, а Управа га је упутила на извршење кварту теразијском као надлежном.

И сад настаје оно што је најинтересантније. Решење је одсудно, а кварт теразијски је одиста надлежан јер је то у његовом рејону. Тај кварт дакле мора сад сам себе избацити из куће у којој је.

Можете мислити каква је брига настала у кварту. И члан и писари се забринули, како и на који начин да избаце сами себе. Да уђу рецимо једног дана на врата па да изађу кроз прозор, не иде, не одговара достојанству власти; да позову на пример жандарме из суседног кварта да их замоле да их они избаце, и то не иде.

Најзад је кажу одржана у министарству унутрашњих дела конференција и решено је да се овако поступи: Најпре ће писар ухватити за врат члана и избацити га, затим ће бити позван практикант, и он ће избацити писара, а одмах затим избациће жандарм практиканта.

Са жандармима ће међутим теже ићи, јер ко ће њих да избацује. Остало би још једино да се позове општина — пошто цела ствар и јесте општинска брига — да упути ватрогасце па да ови са суседних кућа штрцају у кварт, док не разјуре и жандарме.

Видећете да ће тако некако морати ова ствар да се изврши.

Свињски дијалог

Враћам се јуче ујутру са Тркалишта а предамном иду два дечка и свако од њих носи по једно прасе држећи га за задњу ногу. Прасци оборили главе и пажљиво гледају да им се њушка не очеше о калдрму. Па како се дечаци једно другом приближили да успут разговарају, то су и прасци готово наслонили једно на друго главе, те отпочели дијалог колико тек да им прође време.

— Па каже роди се, — отпоче прво реч црно а мршавије прасе — кад ти тако већ на првом кораку загорча живот.

— Мени је најгоре — одговориће бело, пуначко прасе — што овако главачке срљам у смрт. Тешко ми је што ме овако главачке, за задњу ногу носе.

И кад су тако изјавили једно другом прве жалбе, упустили су се и у интимнији разговор, који је овако текао:

БЕЛО ПРАСЕ: А је ли ти бар познато ко ће да те поједе?

ЦРНО ПРАСЕ: Неки практикант, чуо сам кад је при куповини рекао: „Ох, ох, ох, већ од

прошлог Божића нисам јео прасетине! По томе судим да је практикант.

БЕЛО ПРАСЕ: Грешниче, па тебе ће можда чак и без салате појести?

ЦРНО ПРАСЕ: Сасвим ми је свеједно. Кад ме већ једу, сасвим ми је све једно хоће ли ме јести са салатом или без салате.

БЕЛО ПРАСЕ: Гресиш, пријатељу. Људи су прихватили толико наших особина, да и ми морамо тежити да прихватимо њихове. А човек и умирући треба да остане велики и горд на своје достојанство и порекло.

ЦРНО ПРАСЕ: Порекло? Па и ја и ти смо свињског порекла.

БЕЛО ПРАСЕ: Између свиње и свиње има разлике. Моја је сва породица позната и ван наше отаџбине. Мој прадеда и један његов брат сећам се да су били у Пешти; мој један стриц је, истина у усољеном стању, отпутовао у Хамбург. Мој један теча отпутовао је у Италију, а мој отац, познати оријенталиста, отпутовао је преко Јеџејског мора у Александрију и још се отуда није вратио. Бити потомак тако једне знамените породице...

ЦРНО ПРАСЕ: Моји су сви претци па и родитељи пролили крв овде у својој отаџбини, али ја не видим ни ти да имаш фајде од тако сјајне прошлости. Појешће те као и мене.

БЕЛО ПРАСЕ: О, то се варах. Ја сам пао у руке неком врло богатом човеку и ако ништа

друго, бар сам сигуран да ће ме јести са неколико врста салата, да ће ме окитити першуном и метнути ми јабуку у уста. А друго, ја сам сигуран да ће ми реп и тртицу појести господин министар.

ЦРНО ПРАСЕ: Господин министар?

БЕЛО ПРАСЕ: Да. Кад ме је куповао овај господин, грдно ме је пипкао око репа и чуо сам кад је рекао своме слуги: „Ово ћемо прасе узети, доста је дебело. Знаш да је сутра министар на ручку и да воли реп!” Е, дозволићеш пријатељу, да то ипак нешто значи.

ЦРНО ПРАСЕ: Ја не увиђам да то ма шта значи?

БЕЛО ПРАСЕ: Има једна латинска мудра изрека која гласи: „Боље је да ти министар поједе реп, него практикант главу!” Ту је пословицу научио један мој стриц у Пешти, где је лежао десет дана у карантину па га после као зараженог вратили.

ЦРНО ПРАСЕ: А ја опет знам једну другу пословицу: „Боље жива свиња него мртав краљ!” Ту је пословицу научио мој један стриц, кога су били украли цигани из Мељака и био међу њима десет дана па га после полиција пронашла и вратила фамилији.

БЕЛО ПРАСЕ: Најзад, можеш ти како хоћеш мислити, али ја сам сигуран да ће и мој домаћин и сам господин министар лизати прсте једући ме. А и то је нека утеха!

ЦРНО ПРАСЕ: Ако је и то утеха, онда је ја имам много више. Мој практикант и његова деца не само што ће лизати прсте него ће полизати и сам ражањ на коме ћу ја бити печен.

БЕЛО ПРАСЕ: То јесте!

И код тих речи стигосмо већ до Дачићеве књижаре на Теразије, те ја завих лево а деца са прасцима десно. Нисам више ни речи чуо а штета јер налазим да је ипак био интересантан тај разговор између сентименталног црног прасета и онога белог, прасећег аристократе.

Смотра

Прекјуче је министар војни држао смотру над војском београдског гарнизона на Топчидерском брду. Зашао лепо човек од војника до војника и од официра до официра, па му претресао и торбу и ранац и футролу, све редом.

А тако и треба и не само што то тако треба у војсци већ и у свима струкама.

Како би то, Боже мој, било лепо и идеално, кад би, рецимо, министар финансија изненадно наредио да сви порезници и цариници изађу на Топчидерско брдо на смотру. Па се упараде они лепо а министар тек иде, иде између редова, загледа свакоме у очи, па тек стане пред порезником:

— Преврни џепове!

— Ама... — почне овај да муца.

— Преврни џепове!

И овај красник преврће џепове а из њих и спадају таксене марке одлепљене са аката, кусури од порезе и други порески рачуни.

Министар, рецимо, забележи то, па пође даље и стане пред цариником.

— Преврни џепове! — грмне министар.

А онеме почну из џепа испадати џикери, де-чије играчке, лепезе, чарапе и све друге ситнице, које се дају при прегледу одвојити и трпати у џеп.

И док министар финансија врши смотру на Топчидерском брду, министар спољних послова рецимо врши је на Бањици, јер његовом је персоналу лакше истрчати донде, пошто се чиновници министарства спољних послова сматрају у опште као лакоатлетичари.

— Преврни џепове! — грмне рецимо Милован својим мушким гласом.

А онима се почну трести колена, као што је то ред у дипломатији у таквим приликама, и почну им из џепова испадати мала стаклад и парфими, свилене мараме, лажни зуби, пролонгиране менице и помаде за косу.

И Милован, рецимо, попише свакога од њих и задовољно додаје:

— Мило ми је што сте тако спремни да у сваком моменту послужите својој Отаџбини!

А већ кад би нешто пало на памет и министру просвете и црквених послова да изврши смотру, те би сазвао на пример попове код манастира Раковице, онда би то изгледало да Бог сачува.

— Преврни џепове! — викнуо би рецимо, министар.

— Не може! — одговара какав безазлени поп.

— Преврни кад ти кажем!

— Ама не може! — правда се поп.

— Зашто!

— Па дубоки су, хватају чак до земље.

И онда министру ништа не остаје него да одреди анкету која ће лично сићи у поповски џеп. Позове два момка из министарства па они ухвате рецимо г. Рошу, референта за црквене послове и стрпају га у џеп. Па онда шчепају г. Миливоја началника и стрпају га. Па се онда нагне министар и пита:

— Има ли још места унутра?

А г. Миливоје одговара из дубине:

— Има. Може стати цео персонал министарства просвете.

Ето таква би од прилике изгледала смотра, када би је и остали министри држали.

Реорганизација неба

Познато је мање више свима, који се још овде на земљи баве небеским стварима, да су се два свеца некако провукла или што би наши војници рекли „забушила”, те су остала све до дан данас жива. То су Св. Арханђел и Свети Илија. Изгледа да су они изабрали себи такво „доживотно” занимање, да им је просто немогуће умрети. Тако на пример Св. Илија је и дан дањи управник водовода на небу а Св. Арханђел је доктор целокупног лекарьства који се позива или сам долази болеснику тек после конзилијума.

Е та два свеца, и то је познато, зато што имају права на живот, немају права да им се о дану њихове славе кува жито. Тај им је додатак као одузела црква, јер није право ем да живе ем да имају исти додатак као и остали свеци.

И, док су поменути свеци на небу тим савим задовољни, дотле изгледа да су црквени тутори на земљи незадовољни. То јест, нису незадовољни сви црквени тутори уопште, већ само тутори оних цркава које славе Св. Арханђела Михаила. Јер знате, када би било кољива ипак би

свет више посећивао цркву приликом храмовне славе. Ако баш не би онај велики свет а оно би бар деца напунила цркву, па би слава ипак личила на славу.

Елем, у тој својој лепој и богоугодној жељи, тутори наше Саборне цркве, која слави Св. Арханђела, умолили су господина Митрополита, те је он једном наредбом просто увео да се и о Св. Арханђелу кува кољиво. Тако је и учињено пре неки дан, приликом храмовне славе.

Најзад то није ништа ни рђаво, у толико пре што је сад бар утврђено да се небески односи могу да регулишу једном наредбом српскога митрополита. Ја сам толико пута досад помишљао: ама ко је то надлежан да изда извесне наредбе небу, да регулишу извесне ствари тамо, јер, брате, доста смо уређивали ову јадну земљицу, крајње је већ време да се умешамо мало и у небесне ствари.

Ја сам, у своме непознавању тих небеских прилика (у осталом ја не желим тако скоро да упознам небеске прилике) био тако наиван, те сам мислио да је за какву измену на небу потребан читав васељенски сабор или бар всемирни синод — кад оно, довољна је и наредба српскога митрополита.

Врло добро, врло добро! Сад ће бар најкраћим путем моћи многе измене и допуне да се учине на небу.

Тако на пример чујем да се у нашој Митрополији већ раде законски предлози и то ови:

1. Законски предлог о увођењу трошарине на кишу. Св. Илија ће истовремено, поред дужности управника водовода вршити и дужност управника трошарине. Том новом трошарином на кишницу највише су оптерећене механције и млекације.

2. Закон о измени униформе небеских светаца. Београдски сликари, пошто су измолвали све цркве у Српству, поднели су предлог Митрополији да је већ крајње време да се промени униформа светаца, како би се те исте цркве могле понова мовати. Најзад ми Срби тако радо волимо да мењамо униформе, па што не бисмо и на небу то учинили.

3. Законски предлог о наплаћивању таксе за умирање. Ово је збиља било којешта досад. Настала је била једна распасаност, па потегне човек и умре кад хоће. Али тако је то кад је бесплатно. Од сад га то мајци неће више бити.

4. Законски предлог којим ће се уредити „бедно стање” небеских светаца. Јер најзад, мора се и њима на небу дати каква дијурна и какви додаци, иначе свеци прете штрајком.

А осим ових набројаних предлога спремају се још и силне наредбе, упутства о вршењу службе и расписи којима се свеци упућују на савесност и тачност.

Е, видите, то ми се допада. Уредили смо земљу, зашто не бисмо сад и небо.

Узбуна

Аха, јесте ли видели шта се деси прекјуче, кад засвираше трубе на узбуну? Одавно београђанима нису тако сишла срца у пете, као ономад на ноћ.

И 'ајд, 'ајд, да је та узбуна приређена предвече или до десет сати увече, док је још сваки официр на своме месту, али у три сата ујутру, то је којешта. Ко је кадар у три сата ујутру пронаћи све офицере београдског гарнизона? Тешко је у таквим приликама пронаћи и жењене а камо ли нежењене, који су научили да логорују макар где?

И сад већ можете мислити шта се све исподогађало ономад на ноћ. Није потребно ни да вам причам, јер најзад то и није тако чудна ствар да официр у оној забуни заборави што год да понесе. То се редовно на свима узбунама и у свима војскама дешава. Не може официр у таквој прилици заборавити на пример чизме или капу, али воштане свећице или чарапе или тако нешто, то се да и у редовним приликама заборавити, а камо ли за време узбуне.

Све је то обично и све се то дешава, али оно што је сасвим необично и што се можда само о-

вом приликом десило, то је да је један потпоручник одјурio у гарнизон са две ратне спреме.

Можете мислити колико је запрепашћење изазвао међу друговима човек душло спреман за рат. И најзад, што је понео место два пара чарапа четири, то још није ништа, али је тај син понео и две чутурице и два дурбина па чак и два револвера.

— Па добро, како је то могуће? питају га другови.

— Па... овај... тако, два пут сам се облачио на знак узбуне! — одговара душло спремни потпоручник.

И поред свег његовог објашњења да се двапут облачио, да он сваки ратни прибор има у дуплику, нико ту појаву није могао да разуме.

— Па добро, питао га један од интимнијих другова, што ће ти две ратне спреме? Нема нигде у прописима да официр мора да се снабде са две ратне спреме?

— Па треба! — одговара потпоручник збуњено.

— Ама зашто треба?

— Па за случај да Србија једноремено ратује са два непријатеља, — шепртља потпоручник.

И тако би та објашњења ишла и даље да потпоручнику не приђе један друг и изазва га поверљиво на страну:

— Слушај, ти си се двапут ноћас облачио?

— Јесам!

— И у двема разним кућама?

— Па... јесте.

— И потрпао си у забуну на себе све што си где дохватио?

Потпоручник ћути.

— Е видиш — узе да га саветује пријатељ — онај мајор тамо псује оца и матер своје посланоме што му је затурио ратну спремину, па је дошао без игде ичега. Него скидај ти те дупликате са себе, још док је овако мрак. Кад нас ухвати зора познаће на теби ако ништа друго а оно бар своју чутицу!

И тако, дупло спреман ратник, ипак изађе исправан у фронт.

Опет криза

Од кад већ неиспеглани цилиндери леже под креветима, од кад већ није било министарске кризе. А то нам је тако необично! Некако нам је шуто, мртво, монотono кад нема кризе.

Замислите на пример, да се код нас деси који пут, да један кабинет поседи једно десет година. Седи тако десет пуних година, седи, седи, седи и не миче.

Боже, како би то изгледало? Ја мислим да би то морало врло необично изгледати.

Наша деца већ би дорасла за министре, а не би могла то постати јер не би било места. И деца би се наша као сирочићи вукла по улицама, не знајући шта да раде. Ми родитељи морали бисмо да правимо читаве демонстрације, узвикујући: „Дајте нам министарска места, деца вас моле!”

Па онда, то би морало имати и својих широк и дубљих последица на све односе у друштву. Наша се деца у последње време не жене док не постану министри. И онда би се почеле да буне и девојке, све оне бар које носе преко триста хиљада динара и претендују да буду министарке.

Али, хвала Богу, то се код нас никад не може да деси. Код нас владе не могу да потрају десет година а кад потрају десет месеца и то је досга.

Ето на пример, одкад већ није било министарске кризе, и одкад мирно почивају неиспеглани кандидатски цилиндери под креветима.

А од јуче су богме извађени из својих скровишта и већ се данас сијају као да су машћу намазани и стоје у ходнику на чивилуку, да буду свакога тренутка при руци.

Још прексиноћ предвече вратио се мало доцкан г. Тома кући, па с врата већ поче:

— Овај, Савка, шта би, богати, са оним мојим цилиндером?

— Па — одговара она равнодушно — како си га метнуо на главу последње министарске кризе, тако је једнако у кутији. А што питаш?

— Па, тако, пало ми нешто на памет.

— Да нећеш да поклониш Народном позоришту?

— Није, него велим да га пошљеш сутра да се испегла?

— Шта кажеш?

— Па да се испегла.

— Ју, а да нема нешто министарске кризе?

— Па да, кабинет је дао оставку.

— Боже, и то тако мирно. Место да си ми одмах с врата викнуо: драгичка, а ти то тако.

— Па рекох...

— Слушај, ја ћу одмах сутра да дам ону црну свилену хаљину да ми се поправи. Скинућу оне сомотске ревере и рукаве ћу преправити. Не носе се више онакви...

— Ама чекај, забога, жено.

— И онда да знаш, ујутру рано да ми поручиш визит-карте. Ни једне визит-карте немам.

— Ама чекај забога.

— И онда, хоћу да ми...

— Ама чекај, жено, по Богу!

— Па јест, ти то тако, само чекај, па никад нећеш ни бити министар.

И сада настаде у г. Томиној кући криза. Јер кад госпа Савка почне, не уме да се заустави. И ја мислим да та криза ни до овога часа није свршена, у толико пре што г. Тому — као што видим — нико није ни поменуо као министарског кандидата.

Један богат темељ

Приликог Синђелићеве стогодишње прославе и у Нишу и у Свилајнцу у програму је било и „свечано полагање темеља.” То „свечано полагање темеља” није баш тако нова тачка у нашим програмима. О, знам ја већ врло много темеља који су приликом разних свечаности положени а на којима није ништа назидано. Било је чак у своје време то полагање темеља толико ушло у моду да је општина београдска морала да притече са своје стране грађанству у помоћ.

Да би то учинила, општина је са своје стране одредила један плац у Београду који је наменила чисто за полагање темеља. Чим којој корпорацији наспе да полаже темељ, а општина јој уступи тај плац. Одржи се лепо светковима, ископа се рупа, напише се повеља коју потпишу сви присутни, спусти се у рупу по један новац од сваке монете и повеља, удари се трипут чекићем и — свршена ствар. Програмска тачка је извршена.

Сад наиђе друго друштво коме је наспело да полаже темељ своме дому и затражи од општине плац и општина потегне одмах тај исти плац, који

је специјално одређен за полагање темеља и уступи га друштву. Ископа се опет рупа на један метар два даље од оне старе, напише се опет повеља коју потпишу сви присутни, спусти се у рупу по један новац од сваке монете и повеља, удари се трипут чекићем и — свршена ствар. Програмска је тачка изведена.

Сећам се једанпут наишао тако у Београд неки брат Чех. Дobar Словенин па му редом сва друштва слала позиве на светковине полагања темеља за свој дом. И човек телеграфирао свима редом и честитао светковине, па кад дошао у Београд а он хајде да види све те друштвене домове којима је приликом полагања темеља честитао. Па га ја тако водим кроз Београд и показујем му.

— Ово је дом Књижевно-уметничког друштва! — показујем му ја кућу Ђорђа Вуче.

— А ово је овде дом Београдског певачког друштва! — показујем му кућу Јоце Јовановића.

Па онда редом тако, покажем му кућу апотекара Викторовића као музичку школу и кућу Николе Спасића као дом гимнастичког друштва „Соко.”

И тако човек оде из Београда задовољан и не знајући да су сва та друштва положила темељ на једном и истом плацу, који општини на ту целу служи.

Вама је познат ваљда тај плац о коме говорим? То је онај испод Народног позоришта где се сад налази мали, троугласти парк.

Е видите, по томе је плацу засађено неколико темеља неколиких наших културних установа који неће никад нићи. И ја се већ унапред пакосно радујем оној забуни која ће настати кроз четири до пет стотина година, кад неко будуће покољење почне градити какву канализацију или што слично, па се око рупа које ће се ископати на томе плацу, искупе археолози и почну vadити једну по једну повељу.

Боже Господе, кад настане збрка и полемика између њих, јер свакојако ни један од њих неће моћи појмити како је то могло бити да се на једном и истом плацу подигла рецимо данас велелепна вграда: „Уметнички дом”, па одмах шест месеци затим на истом месту „Гимнастички дом”, па шест месеца затим, опет „Велосипедски дом”, па опет шест месеца затим и на истом месту „Певачки дом”.

И још сам нешто радознао: не знам које ће покољење покупити из тога богатог темеља онај новац у разним монетама који је у поједине рупе стрпан приликом свечаног полагања темеља?

Митров-дан

Митров-дан је врло популаран празник у нас. Њега празнују они, којима је исплаћен ајлук данас а оплакују га домаћице које су досадањи квартир отказале па им се први новембар приближује као оштар нож.

— Не знам одакле ћу и да почнем. Кад ми дође та сеоба а мене хиљаду тролетница спопадно — вајка се таква домаћица.

— Не знам где би се састали вечерас, да утуцамо ово мало ајлука — договарају се они који су данас исплаћени.

И тако Митров-дан је празник отказа. Све што се може отказати, и квартир и служба и уговор и закуп, све се данас отказује. И све то није ни мало чудно али је чудо невиђено и нечувено да се у последње време о Митров-дану и Ђурђев-дану и љубав отказује. Ја то нисам до сада знао и можете мислити колико сам се изненадио када сам чуо да госпођица Савка скоро свакога Митров-дана и Ђурђев-дана отказује љубав.

Последњи кирајџија њенога срца био је господин Панта, знате онај мали са цвикером што

шетајући се Кнез-Михаиловом улицом стално врти штап међу прстима.

Е, он је, дакле, био на стану у срцу госпођица Савкином.

— Како, како сте задовољни са вашим станом?
— упитао бих га ја погдекад.

— Па добар је, доста угодан стан, управо чак и сувише комотан, па онда нема промаје и т. д.

Е, видите, тај господин Панта, за кога сви знамо да је настањен у срцу госпођица-Савкином, добио је 15 о. мес. пре подне једно писмо ове садржине:

„Господине,

Од првог идућег месеца отказујем вам љубав, пошто сам се у другог заљубила. Ово чиним у законом року, на петнаест дана раније, како би Ви имали времена у коју другу заљубити се”.

Јел’те да је то интересантно писмо? Извесно и ви сад први пут чујете да каква госпођица о Митров-дану отказује љубав! Међутим, то мене ни мало не изненађује. Једино што ме изненађује, то је што се већ не заведе обичај да госпођице у очи Митров-дана и Ђурђев-дана лепе с леве стране на груди цедуље на којима би писало „Стан за самца”.

Ала би то било згодно, Боже мој. Не мора човек ту ваздан да се мучи већ где види листу, он закуца на врата.

Разуме се, да би те листе онда разнолико гласиле. Као на пример: „Еlegantан стан за отменог

самца” или „Врло удобан стан за човека средњих година” или „Два самца могу наћи заједнички стан” и т. д.

Кад би тако било уређено било би одиста одлично. Ако ништа друго могле би се избећи провадацике јер би се огласи дали и овако написати: „Једно празно срце издаје се одмах од првог новембра под кирију. Посредници искључени.”

У осталом, што ја о томе свему причам као о нечему што би тек могло бити, као да то већ не постоји код нас. Нико још до душе не лепи листе на груди, али су се женидбени и удадбени огласи већ у велико одомаћили а то је готово то исто.

Читајте само последњу страну наших новина, па ће те већ у свима наћи бар по један оглас којим се која девојка или удовица нуди да се уда или младић какав или удовица тражи себи жену.

А кад се само на те огласе навикнемо, почећемо ми већ, видећете, и листе да лепимо. Та шта је то још што је од нас утекло?

Покојни поп

Боже мој, што ти је судбина. Бадава, од судбине се не може побећи па ма шта човек чинио. И то не само човек, него ни поп не може од судбине побећи.

Ето, молим вас, узмите само овај ономадашњи пример. Једном попу било суђено да буде одликован. Још када је био мали, када је носио рипиду, певао је за певницом и крао поскурице, њему се јавио херувим у сну и казао му: „Твој трбух ће красити одликовање!”

Мајка је његова бар тако тврдила да му је херувим казао: „Твој ће трбух красити одликовање!”, док је отац увек тврдио да је херувим рекао: „Твоје ће груди красити одликовање!” Услед те збрке у меморији очевој и материној била је читава борба у кући, да ли дете да дају у попове или офицере. Мајка, позивајући се на своје тврђење да ће му трбух бити одликован, теглила је да га даду у попове; отац пак теглио је у офицере.

— Али, забога, доказивала је мајка, ако га дамо у попове он може поред црвенога појаса, којим би му могао бити трбух одликован, бити

одликован још и орденом на грудима, а ако га дамо у офицере осим ордена на грудима он не може бити одликован и црвеним појасом. Значи, дакле, да би рескирали да не добијемо ни једно, уместо два одликовања.

Тако су, најзад, победили материни разлози и дете је отишло у попове са унапред утврђеном судбином да ће бити одликовано. И поповао је, и поповао је, и поповао је, а никако ни одликовање трбуха, ни одликовање груди. Колико се пута сам у себи питао:

— Шта је, бре, херувим, што се правиш луд?

Али херувим нити му се више јавља, нити му што одговара. Најпосле поп, док је чекао чекао, па кад му се досади а он потегне па умре, а у гроб, сем скрштених белих руку, не понесе ни црвени појас, нити какав државни орден на грудима.

Умро је лањске године.

Али судбина је судбина, ако те не стигне пре гроба, она ће те стићи после гроба. Па тако и са попом. Ономад, о Светом Сави, изашао је указ у „Српским новинама”, којим се покојни поп одликује орденом Св. Саве и, како чујем, канцеларија краљевих ордена већ је упутила Министарству унутрашњих дела питање: мисли ли министарство да тај орден треба предати покојнику преко општине вароши Београда, која би га упутила своме чувару гробља на надлежни поступак, или преко

господина митрополита, који би га упутио небеској администрацији на надлежни поступак.

Али, најзад, како ће покојном попу бити предан тај орден, нас се најмање тиче. Оно што ја хоћу поводом овога одликовања да изјавим то је: да ми се тај поступак Министарства просвете необично допада.

Замислите ако се тај преседан, одликовање покојника, уведе у праксу, како би нам се дала прилика да се многим и многим нашим прецима одужимо и не дижући им споменике.

Тако би, на пример, Министарство просвете могло сад, после овога свога проналаска, одликовати орденом Св. Саве I реда са звездом, самога Светога Саву; орденом другог реда са звездом: Доситеја Обрадовића, Вука Караџића, Симу Милутиновића, Стерију Поповића, Бранка Радичевића; па онда трећим степеном: Богобоја Атанацковића, Лукијана Мушицког и Павла Соларића; па четвртим степеном: Јоакима Вујића, Косту Трифковића и Милоша Светића; па петим степеном; С. Стефановића, Новића Оточанина, Новака Радоњића, ит.д.

А тек Министарство војно? Боже! Оно би тек могло кроз своје указе потпуно да нас одужи према заслуженим прецима. Замислите овакав указ Министарства војног:

Орденом за војничке врлине: Милоша Обилића, Ивана Косанчића, Милана Топлицу, Хајдук-

Вељка, Жику Делиградског, Синђелића, Васу Чарапића, Зеку Буљубашу, Кочу Петровића, Кара-Ђорђа и т. д.

Орденом Белог орла: Кнеза Милоша, Проту Матеју Ненадовића, Деспота Стевана Лазаревића, Луку Лазаревића, Браћу Недиће и Анту Богићевића.

Орденом Светога Саве: Цара Лазара, Петра Ичка, Кара-Мустафу „сиротињску мајку”, Ђурђа Бранковића, „нашег зета” Бајазита, и архимандрите Мелентија и Рувима.

И већ тако даље. Могла би се одликовати цела српска историја, од корица до корица. А то би одиста и било лепо, те ми само можемо бити благодарни нашем министарству просвете што је учинило тај лепо проналазак: одликовање покојника.

Евала му и с моје стране!

Једна мрачна забава

Свака забава има своју светлу и своју мрачну страну. Светла јој је страна оно што је осветљено а мрачна оно што се у мраку дешава.

Тако, на пример, оде госпођица Анка први пут на забаву и, рецимо, већ се код првога кадрила заљуби. То није нимало брзо, јер све девојке кад први пут оду на забаву, заљубљују се обично код првога кадрила. Е, сад, пошто се та љубав развија под светлошћу електричних лустера, то је већ светла страна те забаве. Али кад та млада девојка оде кући па се покрије јорганом преко главе, да би сабрала све драге успомене са забаве, онда је, разуме се, под тим јорганом мрачно и то је мрачна страна забаве.

Но има још мрачнијих. Оду на пример госпођа Софија и господин Пера на забаву и лепо иде донекле. Она му чак успут у колима каже:

— Немој, богати, да се по твојем обичају за-вучеш у кафану, него се нађи око мене. Могао би баш играти и први кадрил, нема смисла да ја као удата жена играм с младићима.

И то врло лепо изгледа када се у колима каже, али на забави сасвим друкчије изгледа и то

толико друкчије, да муж већ јоко поноћи добије мигрену, да набусито позива жену да иду кући и да најзад у колима ни речи не проговоре једно другом. И онда код куће настаје она мрачна страна забаве која се по који пут сврши тиме што се многи ситни предмети од намештаја разлупају.

Оно би прво дакле била мрачна страна забаве, ово друго мрачнија, али постоји и најмрачнија страна.. То је оно када на неколико дана после лепе проводње, после пријатно проведене забаве, почну да стижу рачуни од кројачица и трговаца и када те непријатне тренутке крунише и рок оне менице која је ради те забаве есконтована.

Али и поред ових мрачних, мрачнијих и најмрачнијих страна сваке забаве, десила се пре неки дан једна најмрачније мрачна забава. То је она забава Женског друштва приређена пре неколико дана у Официрском дому, када је прскао акумулатор за електрично осветљење и забава остала потпуно у мраку, а публика почела да бежи.

Боже, што је ту настало смешних и чудноватих сцена, да је мене и дан данас жао, што се нисам десио на тој забави, јер необично волим да се у таквим приликама нађем у мраку.

Кажу да је настала ужасна паника; даме, које су се затекле у загрљају кавалера, играјући валс, остале су тако јер нису смеле у мраку да мрдну.

Мрак је био тоталан, једва се чуо по гдекоји женски глас: „јух!“ и очајан узвик мужева: „Персо; Софија! Тинка! Анка! Милице! Јелена, где сте забога?!”

И онда, шта се све није десило! Кажу, један официр у хитњи припасао женски амрел; један господин стрпао у џеп сланик место табакере; једна је госпођа, пипајући по мраку, напипала нечије бркове и тако вриснула као да се срушио кућни кров и најзад је један официр повео кући туђу жену и једва приметио да је туђа када је стигао кући и упалио у својој спаваћој соби сијалицу.

Ето, то је мрачна страна забаве која се пре неки дан десила у Београду. А знао сам ја да се тако нешто мора десити; чим сам чуо да ће женско друштво приредити забаву у Официрском дому. Вероватно је да ће се тај малер поновити ако се, за љубав реванша, буду официри београдског гарнизона решили да своју забаву приреде у локалима Женског друштва.

Белгијска мисија

Један од најважнијих догађаја од прошле недеље, то је бављење у нашој средини белгијске мисије, која је дошла да нотифицира ступање белгијскога краља на престо.

Могу рећи да та господа нису на нас учинила никакав утисак: наши министри су их предустрели врло хладно, наши посланици говорили су о њима са омаловажавањем, а наши општинари умало да их нису презрели. Распитивао сам се и разабирао сам се откуда то долази и једва сам најзад сазнао. Та су се господа — замислите само — толико ниско спустила, да су се на овај велики пут по европским земљама кренули о своме сопственом трошку. То је одиста прави европски скандал!

Па, 'ајд, 'ајд, најзад, што су о своме трошку путовали у Енглеску, Француску и Немачку, али замислите само, они потегли па дошли у Србију, у земљу где ни министар, ни посланик, ни начелник, ни порезник, ни нико живи неће ни до Топчидера да оде о своме трошку.

Знате шта сам ја урадио када сам то чуо? Отишао сам одмах и направио посету тој господи.

— Извините, молим вас — биле су моје прве речи — али молим вас да ми кажете колико се мислите бавити у нашој Отаџбини?

— Свега двадесет и четири сата — одговорише господа љубазно.

— Ух, штета! — узвикнух ја, не могах да сам владам своје осећаје.

— Како, зашто? — изненадише се они.

— Па, да сте се могли дуже забавити, ја бих вам предложио једно предузеће, које би мени необично користило.

— Какво је то предузеће? — запиташе Белгијанци радознало.

— Ах, кад би ми ви дозволили да заузмем један локал и да вас са улазницом од пет динара приказујем свету, силан бих новац на вама зарадио.

— Мислите?

— Разуме се, јер код нас у Србији још се нису видели људи који државним послом о своме трошку путују. То се још никада није видело и на такву реткост трчао би свет као луд. Да дође сада Блерио у Београд, то није тако чудна ствар: лети човек и ништа више. Да дође Кук или Пири у Београд, и то није тако ретка ствар. Газили људи по снегу и леду и стигли на северни пол и ништа више. Али људи, живи људи да о своме

трошку путују и свршавају државни посао, е то је за нас Србе одиста нечувено.

— Жао нам је — одговорише ми Белгијанци, пошто сам успео убедити их — али морамо одмах даље путовати, иначе би смо вам дозволили да нас изложите.

И тако се ја растадох од њих ожалашћен што ми је пропало једно лепо предузеће, а понесен мислима како би ми, кад и иначе у тежњи да се препородимо, копирамо све од културних народа, могли и у овоме да идемо за њима.

Замислите, на пример, хоће Србија да купи топове, или хоће рецимо Министарство привреде да купи приплодна грла, или општина хоће да проучи уређење трошарине или ма чега другог у иностранству. Ма које од тога било, замислите како би изгледало на делу. Донесе на пример Министар народне привреде решење о куповини приплодних грла у Министарству и као кроз који дан ће одредити комисију која ће о своме трошку тај државни посао да обави.

Сутра дан по решењу, министар већ затече на своме столу молбу г. начелника за десетодневно отсуство јер пати од „лаког назеба” и лекар му је препоручио да чува постељу; истога дана пре подне јавља му се секретар и са сузама у очима моли да га не шаље у комисију с обзиром на његово четворо деце.

Тогa истогa данa по подне јавља се министру једна дама. То је тетка г. Симе писара и као што су некада тетки долазиле да израде својим нећацима да уђу у какву комисију, тако би сада долазиле да их спасавају комисије.

Разуме се да у овој прилици не би изостала ни по која цедулица народног посланика: „Бога ти, немој онога Петра одређивати у ту комисију што треба да путује у иностранство. Наш је човек па није право да га то од нас снађе!”

Ја мислим да би то одиста тако изгледало када бисмо се ми угледали на ове Белгијанце. Али хвала буди милостивом Богу, ми на то нити мислимо нити ћемо мислити. Нећемо се, бели, ми лако одрећи дијурне и километраже. А нисмо ваљда ни луди, и то сада баш кад и држава и општине закључују нове зајмове.

Наше заразе

Наше друштво пати од разних зараза. Кад наиђе каква друштвена болест, а она коси, коси, па престане и онда наиђе друга. Боже сачувај, изгледа као да су то неки нарочити бакцили који нам окуже ваздух.

Тако, на пример, наиђе прво бакцил самоубилачки и онда почну да врше самоубиства сви одреда, и они који има смисла да се убију, и они који нема смисла да се убију. Па кад прође та болест, а оно наиђе бакцил банкротирања, и онда настану банкротирања и она која су унапред удешена, као и она која нису унапред удешена. Па то траје, тако, траје, док се болест не прореди, а тад тек наиђе нов бакцил, који се латински зове, рецимо „*Bacillus deficitus*“. И онда почну касе разних државних надлештава и новчаних завода да падају у несвест, надзорни и управни одбори почну се потпасивати, а чамцима између Београда и Земуна почне расти вредност.

Па тако траје та зараза, траје донекле, па онда тек наиђе зараза брачних скандала, коју производи бакцил, у науци назван „*Bacilus consisto-*

rials". Најглавнији знаци те болести су: некаква јурњава, па батине, сведоци, хватања, млаћења и премлаћивања.

Ето, тако од прилике наше београдско друштво никада није без једне од тих зараза, тако да сам ја долазио на мисао да у јавности пледирам за установу једнога нарочитога санитета за спречавање друштвених заразних болести.

Ето, на пример, погледајте какав је сад тек наишао чудан бакцил на Београд. Од неколико дана на овамо захватила је Београд зараза обијања касе. Сваки боговетан дан скоро чује се тек за нов случај оболевања. Болесник — ако у овом случају касу сматрамо болесником — или је пробушен спреда, или са страга, или су му покварена ребра или леђа. Погдегде се јави болест у најјачем степену — као што је на пример са Шенкером касом — а по гдегде и у блажијем виду, као што је на пример обијање каквога чекмецета. И ако тако потраје, а у нашем Београду заразе врло лако хватају корена, онда може то врло рђаво да се сврши. Ја сам се на пример од те заразе толико уплашио да сам већ сав свој новац извадио из касе.

И није да кажете да се код тих наших друштвених зараза да помоћи, као што то бива код других заразних болести. Тамо се неко разболи од тифуса на пример и онда му се прикачи табла на кућу, која гласи: „Пази, у ову кућу не улази”.

Али се такве табле не могу тек прикачити на кућама где владају друштвене заразе. Не можете ви на пример на банку, у којој је извршена проневера, метнути таблу која гласи; „Пази, у ову кућу не улази јер влада дефицит!” Или ако би то по где-кад и за по гдекоју банку и могло бити, али не можете ви за онај други случај, за случај брачних скандала метнути таблу на кући, јер кућа у којој се дешавају брачни скандали, има већ своју таблу. Само у једном случају могла би се на такву кућу прикачити табла, а то је кад би на њој писало: „Пази, у ову кућу не улази, јер можеш добити батине од мужа!”

Ипак за случај ове последње заразе, обијања касе, можда би те табле биле практичне када би се на њима написало: „Пази, у ову кућу не улази, јер овде је већ касе обијена!” На тај би се начин могло утицати на лопове да бар не наилазе по двапут на једно исто место, те грађани којима је једанпут обијена касе и похарана, могли би затим мирно спавати.

Кметско питање

Једно од најважнијих питања наших, за последњих тридесет година, питање које је било увек важније и од уставног и од династичког, било је и остаће кметовско питање. Најзад, то је јединс од наших питања које је прошло све могуће инстанције, тако да то заслужује да вам као причу испричам.

Елем, било је то пре толико и толико година. У селу Церовцу досадио кмет свима онима који би желели да заузму његово место те по лепом српском обичају, договоре се они да оду до капетана и да туже кмета. Дигну се тако њих четворо те хајд' капетану.

— Оваква, и оваква, и оваква ствар, — веле они. Тужимо ти нашега кмета и нећемо га ни за живу главу.

Капетан разгледа тужбу одовуд и одонуд и лепо ти одбије тужиоце. И разуме се, кмет којег су тужили и ако им дотле није бог зна колико досадио, сад им тек почне досађивати. И онда, када тужиоцима дође душа у подгрлац, шта ће и како ће, него хајд' код окружног начелника.

— Жалимо се на нашега кмета — вели депутација — јер нам досади својим насиљима и незаконитостима.

Начелник разгледа тужбу па их врати у село, а кмет их дочека и почне их сецати онако кметовски. Шта ће сад и куда ће него хајд' право министру. Право је да и сам министар чује за насиља и незаконитости кметове.

Дође дакле депутација у Београд па хајд' у министарство.

— Аман, господине министре, аман и заман. Пропишта цело село од неправде и насиља.

Разгледа и министар ствар, разгледа па их и он одби.

— Ама има и над попом попа! — узвикну депутација и предаде жалбу Државном савету. Државни савет метне прст на чело, размисли о тужби, преврне законе и одбије тужбу.

Дабоме у селу инат расте све више и више. Натурио се кмет на депутацију, натурала се депутација на кмета, па инату нема краја.

— Е вала ићи ћемо и самоме краљу, кад код власти нема заштите — узвикује депутација и грува се у груди. И једнога дана одиста тек видиш кренуо се „народ“ од Златнога топа па право хајд' у двор.

— Ваше величанство, народ села тог и тог изаслао нас је да поднесемо своје понизне изјаве оданости и верности и да се жалимо...

Кралј их одмери од главе до пете и благодари им на изјавама верности, а за ресто упути их властима. Изиђу они покуњена носа па се опет упуте у село, у чељусти кметове.

— Шта ћемо побогу, брате, сад, кад у овој земљи нема власти над краљем?

— А ми ћемо Богу!

— Вала, ићи ћемо и самоме Богу.

И одовуд, одонуд, решише они да иду самоме Богу. Опремише се, удесише се, опростише се од кућа па хајд' на небо. Дођоше тамо па се јављају Светоме Петру.

— Пријави нас Богу, тако ти Бога!

— А шта ћете код њега, ишчуђава се свети Петар?

— Вала да му се жалимо на нашега кмета, ваљда ће нам он што помоћи, кад на земљи нема правде и закона.

Одмахује главом свети Петар па одлази Богу и вели му:

— Нека депутација из Србије....

— Знам, то су Срби, хоће да се жале на кмета; но, само ми још то треба. Не могу да их примим — вели Бог.

— Али они преклињу, како да им кажем?

— Реци да спавам — вели Бог.

— Чекаће они.

— Онда им реци да сам умро, одговори Бог осорно и залупи вратима.

Изиђе свети Петар, слегну раменима, па ће рећи:

— Жао ме је, браћо, али Бог је баш малопре умро.

— Ене! — учини један из депутације.

А најстаријем међу њима, коме је и Бог већ додијао, скинуће тек капу па ће рећи:

— А, вала, ако је и умро и његовог је било доста. Ето, ту ми се попео и сам тај Бог! — показује на врх свога темена.

Ето, кроз све те инстанције прошло је код нас досада кметовско питање и пролазиће и на даље.

Два важна корака

Господин поручник Пера учинио је ове године два одлучна и значајна корака. Купио је коња и оженио се. Једни кажу да се прво оженио па онда од мираза купио коња, али ја знам поуздано да је прво купио коња и тек пошто је узвикнуо: „Е, сад сам на коњу!” он се оженио. То је уосталом сасвим природан ред ствари, јер није се тек могао оженити па узвикнути: „Е, сад сам на коњу!”

Уосталом ја тај ред ствари знам и по томе, што сам некако самим случајем био присутан и кад је купио коња и кад је запросио и баш зато хоћу о тим његовим корацима да пишем.

Елем, понуди му један његов познаник коња и одреде дан посматрања. Отишао г. Пера у шталу да види коња. Загледао га је с лева, с десна, теглио му уши, теглио му реп, дизао му ноге те загледао у копита; метао му шаке пред очи, мерио му ширину груди; терао коња да пред њим једе. Пун сат га мерио, премеравао, гладио и загледао.

— Но, како ти се допада? — пита га продавац.

— Е, па знаш како је, не могу тек тако то. Није то шала купити коња! Мораш ми га дати да га појашем.

— Дабоме, ето послаћу ти га сутра.

Сутра дан изјахао је г. Пера коња. Бре пуштао га касом, па ходом па трком, па га устављао, па га натеривао на дирек, па на бару, па му завлачио руку под ашу да види да ли се ознојио; па му опет трљао очи, па уши, па му загледао копита, па му теглио реп и најзад одвео га у шталу, где га је очекивао нестрпљиви продавац.

— Но, како ти се чини, јеси ли се решио?

— Допада ми се, али знаш како је, не иде то тако преко колена.

После три дана довео је г. Пера два своја пријатељи, те су и они посматрали коња. Бре, загледали му зубе, теглили уши, метали шаку пред очи, мерили му груди и чинили све оно што је г. Пера пре неколико дана био чинио. Нестрпљиви продавац поскакује с ноге на ногу и пита:

— Но, како вам се свиђа?

— Е па, одговарају сва тројица у један глас, па добро је, добро.

— Па хајд' да свршимо.

— Полако, брате, не иде то тек тако.

После пет или шест дана дошао је опет г. Пера и довео марвеног лекара те је и овај испочетка прегледао коња и завиривао и где се завирује и где се не завирује. И опет му загледао зубе, језик, теглио реп, дизао копита, трљао и, при поласку, опет одговорио нестрљливом продавцу:

— Па, овај, одговорићу ти за два дана.

Та два дана употребио је г. Пера на саветовање са пријатељима.

— Шта мислите, дал' да узмем оног коња? питао је сваког редом.

Једни су били за, други против, једни овако, други онако; најпосле преломи се г. Пера после дугог размишљања, оде продавцу, удари шаком о шаку, те прекине погодбу.

Ето, тако је најзад г. Пера купио коња.

Е сад да видимо како се оженио: познао се с њом на једној забави Официрског дома. Она је на ту забаву дошла као не знам чија свастика. Брзо га је освојила. Код другог кадрила он је већ пиљио у њу као маче у жижак. Још то вече чуо је од једнога мајора у пензији да носи 80.000 мираза и напућио мало усне.

— Најзад 64.000 за исплату мојих дугосва, а 16.000 да направим једну нову униформу и покријем свадбене трошкове! — помислио је он у себи.

После четири дана он је већ ишао на виђење али, нити јој је загледао зубе, нити посматрао језик, нити теглио реп, нити јој је метао шаку пред очи, нити јој је трљао уши. Разговарао је с њом пола сата и увидео је да без ње не може живети.

Сутра дан је, разуме се, испросио.

Ето, тако је господин Пера извео ова своја два важна корака у животу. Уосталом тако би и свако други, јер ипак ћете признати да је лакше оженити се него купити коња.

Маскен-бал

Ове зиме, приређује чешко друштво „Лумир” маскен-бал, а одмах затим биће приређен и један маскен-бал у Народном позоришту. Налазим да није ни мало рђава идеја да се тај лепи обичај одомаћи и код нас и то утолико пре, што мени изгледа да ми не само имамо потребу, већ смо увелико и навикнути да се крећемо под маском.

Или хоћете да вам то докажем?

Узмите, например, наше политичаре и државнике. Зар се они не провлаче кроз живот под маском „народних пријатеља”, коју не скидају све до краја своје каријере и коју, што им мање личи, све више међу на лице.

Или наши попови, који носе и маску и костим побожних људи, а који су само епитрахилем везани за цркву. Зар вам они не изгледају стално спремни да заиграју на маскен-балу који се зове живот?

Па редом сви, сви наши, не изузимајући ни саме даме. Ето овом приликом баш сам имао искрену намеру да прескочим даме, да о њима не говорим, ал' бадава, кад је реч о масци, о коме бих пре проговорио него о њима? О њима тим пре што се оне разноврсно маскирају, те овај ве-

лики животни бал, наше друштво, чине тим интересантнијим.

Погледајте, ето, госпођу Милеву, удовицу, која тако радо ставља на себе маску „честите жене” и којој та маска чак лепо и стоји, али која тако исто често и скида ту маску.

Па онда сетите се само госпође Персе, која толико пркоси маском „верне жене” и којој је муж два пут, три пут скидао ту маску да би је могао искрено, супружански пољубити.

Па онда, ево, и госпођа Јулка, која стално носи маску „добре душе” и која је досад под том маском развела седам брачних парова, разортачила две велике фирме и крвно завадила три улице, те сто шест и седам грађана пљује кад прође једно крај другог.

Па онда, читав низ разноликих маска. Седите само самном, овако скривени у ложи позоришта живота, па посматрајте како редом пролазе крај вас маске: „нежна мајка”, „ожалошћена удовица”, „послушна ћерка”, „наивна девојчица”, „добра домаћица”, „одборница патриотског друштва”, па „хуманог друштва” и тако редом све лепша маска за лепшом и све шаренија за шаренијом!

О, како је то лепо овако из прикрајка посматрати све те маске. Посматрајте их само као ја па ћете се уверити да је код нас маскен-бал одавна већ уведен и да је цело наше друштво и цео наш живот у ствари један велики маскен-бал.

Параграф 128

Аха, јесте ли видели; и то му је дошло на ред? У скупштини се бурно дискутује параграф 128 по коме неће моћи чиновнику никако да се стави забрана, нити да му се напишу ствари.

Ама знао сам ја да ћемо ми једнога дана доћи главе нашим кредиторима и чекао сам само своје време. Кад год сам досада добијао из полиције позив са три штрикле, или из општине позив на коме је пет пута подвучено писало да је то четврти позив, ја сам увек уздисао у себи и шаптао: „Време и моје право!”

Знао сам ја да ћу дочекати светлије дане живота, кад ћу смети слободно да прођем кроз све београдске улице; када ћу смети поносно и уздигнуте главе носити на плећима горњи капут који још нисам ни платио и када ћу на државној каси неокрњено примити оно што сам крваво зарадио.

Боже мој, како ће то лепо бити кад сад с пролећа сине и чиновничко сунце! Тек видим господина Перу писара, који због једне нервозне београдске фирме, није већ три године прошао Кнез Михаиловом улицом, иде као паун, осврће се

лево и десно и галантно се јавља оној нервозној београдској фирми.

Па онда господин Јанко, који се иселио чак на Врачар, који већ пуне две године није си-лазио у варошки кварт, који у новинама чита шта се дешава у варошком кварту и који о варошкоме кварту овако распитује пријатеље:

— Шта се ради тамо доле? Је ли се назидала која кућа; је ли готова већ канализација; посећује ли свет позориште; напредује ли уопште тај кварт?

Ето, и тај господин Јанко, ако се усвоји параграф 128, те сине чиновничко сунце, решиће извесно да допутује у варошки кварт. О, Боже, што ће бити радости, суза и грљења са становницима кварта варошког, са којима се није видео већ две године. Заћи ће Васином улицом, па ће грлити свакога кога стигне. Грлиће познанике, трамвајске стубове, повериоце, богн-лампе, извршитеље, све, све што сретне и што види.

Ето, таква ће радост настати, и одиста је лепо од Народне Скупштине што хоће такву радост да нам приреди. И, када би нешто Скупштина хтела да ту радост начини савршеном, на оној основи: „Кад је бал, нек је бал”, па да лепо у тај параграф унесе и мало кредита, т. ј. да законски нареди кројачима, обућарима, кафеџијама и новчаним заводима, да нас морају кредитирати, без наде на стављање забране и тужбе, онда би то било дивота. Узмем, на пример, меницу, повалим је потрбушке,

па јој тек испружим преко леђа: „На основу параграфа 128 акцептирам”.

Или одем у кафану и направим цех. Узме цалкелнер цедуљицу и рачуна, рачуна, рачуна и најзад стигне до краја да сабере рачун:

— Молим, шесет и четири динара.

— Добро, одговарам ја лежерно и не турам руку у џеп.

— Изволите платити.

— Не.

— Како?

— На основу параграфа 128 изволите ви ту суму негде забележити или је упамтити.

А? Шта мислите кад би то тако било! А биће, богами, јер је крајње време да се и на нас Бог осмехне.

Један оригинални штрајк

У Грчкој се нешто силно замесило и, како према свему изгледа, за сад се још не зна ко пије, а јасно је само ко плаћа.

Његово Величанство грчки краљ, како се јесенас заљуљао, не може никако да се заустави. А љуљашка му се тако захуктала, да час видиш главу горе а ноге доле, а час ноге горе а главу доле. Па онда круна његова, одкако је дао да се мало прошири, рачунајући да под њом стане и Крит, од то доба муку мучи с њом. Час му спадне с главе, час му се набије преко ушију, па хоће да га угуши. И сад је у Грчкој на дневном реду питање: да ли да се тражи круна која би за краљеву главу била таман, или да се тражи глава која би за краљевску круну била таман?

Овако или онако, тек се у Грчкој порађа ново стање. Око овако крупнога порођаја морале би се окупити све грчке бабице, али ето из Атине стиже јуче оригинални телеграм да су се све грчке бабице решиле на општи штрајк.

Не, то није шала, озбиљно вам кажем да су се све грчке бабице решиле на општи штрајк. Тра-

жиле су и тражиле тамо од њихове владе да им уреди „бедно бабичко стање“, па кад им све молбе и сви апели нису помогли, а оне се реше на штрајк.

Можете мислити како је то, поред осталих брига, забринуло грчку владу. Сазвали су одмах седницу која се бурно занимала бабичким питањем.

— Да употребимо место бабица марвене лекаре — узвикнуо је министар Цакакис.

— Лако је вама предлагати то када вам жена није трудна — узвикује Каракакис.

— А ви што допуштате да вас жена за ваш седамдесети дан рођења изненађује децом? — добацује Спанакис.

— Ја сам тог мишљења да издамо наредбу свима мужевима да нам у овој неприлици помогну — вели председник министарства.

— Ама шта би они имали да раде да нам помогну? — пита Цакакис.

— Та управо не треба ништа да раде, ако желе да нам помогну.

— Да, али шта ћемо са статус квоом? — пита Папајанакис.

— Немојте, молим вас, мешати критско питање и бабичко питање! — дере се претседник.

— Не, забога — брани се Папајанакис — ја мислим са статус квоом код жена, т. ј. шта ћемо са женама које имају статус кво, т. ј. које су трудне?

— И онда, ако би баш и замолили мужеве да нас у овој прилици помогну, шта ћемо са оним женама које рађају без мужева? — пита забринуто Цакакис.

— Ја мислим да све поменуте случајеве предамо нашој војној лиги. Код нас у Грчкој све важније државне послове свршава војна лига, нека се она побрине и о порођају оних које, вероватно да би направиле што веће тешкоће влади, хоће пошто пото да се породе за време штрајка.

Ето, тако је од прилике решено питање о бабичком штрајку у Грчкој.

Али замислите нешто да се и код нас појави та напаст. И што је најгоре, код нас би се извесно и попови придружили бабичкоме штрајку, јер и онако давно прете.

Но, то би тек било лепо. Нити би се ко могао родити, ни умрети. Ђаво би га знао како бисмо се ми искобељали из те неприлике?

Комета

Пре неки дан је прелетела преко Београда комета о којој је толико писано. Као што сте видели — ако сте је видели — то је једна обична звезда с репом и ја не налазим да је то баш тако интересантна појава. Много би интересантнија и ређа појава био реп са звездом, него звезда с репом! Зар је у нашем друштву мало звезда с репом? О, још колико их има, само се окрените око себе, па ћете их опазити.

Ја знам на пример код нас једну политичку звезду за којом се вуче још какав реп. Па ето ту политичку звезду с репом нико данас није назвао кометом, нити је гледају на дурбине с разних астрономских кула, нити о њеној појави пишу читаве научне чланке.

Па онда знам и једну женску звезду с грдним репом, па и њу нико не сматра да је комета. Па онда, а то је бар у вези с небом, знам и једну црквену звезду с репом, па и њу нико не гледа кроз дурбин.

Зато, видите, ја не налазим да је та комета, што је пре неки дан летела над Београдом, тако

интересантна појава, па ипак изгледа да је она имала утицаја на нас. Због ње је на пример моја комшика Ружа отседела све до два сата по поноћи на прозору.

— Шта ћете ви ту? — запитало сам је враћајући се после поноћи.

— Чекам комету.

— А, тако! и отишао сам даље, а нисам је сутра дан ни запитало да ли јој је дошла комета.

Па онда господин Пера, бивши порезник, тако се напио те ноћи као никада дотле.

— Шта ти би, убио те Бог да те убије, те се напи као свиња? — поздравила га је нежно жена, додајући му кроз прозор кључ.

— Због комете! — одговара он кроз зубе.

— Ама какве комете, искометио се да Бог да!

— Па тако... чекао сам комету...

— Па добро, што си се напио?

— Па гледао у небо и... тако... једнако гледао у небо.

— Бре научићу ја тебе да гледаш у земљу! — дречи жена и увлачи га у кућу, где јој је он вероватно у детаљима описао звезду с репом.

Интересантно је међутим како је та звезда с репом, која се над Београдом појавила, имала утицаја на поједине људе. Тако на пример госпођа Перка, распуштеница, жалила ми се, вели:

— Ето, чим се појавила та звезда с репом, знам да се ове године нећу удати, то ми је прорекла једна врачара.

— Па шта вам је сметало прошлих година да се удате, кад се нису појављивале звезде с репом?

— Сметао ми је реп — одговорила ми искрено госпођа Перка.

Право каже, не мора утицати на судбину женску и сметати јој удаји баш звезда с репом, довољно је и сам реп.

Председници бирачких одбора

Скоро су избори народних посланика и Државни је Одбор већ објавио преко „Српских Новина” распоред председника бирачких одбора. Кроз који дан, разуме се, изаћи ће исправке тога распореда, јер забога код нас се и укази дан и два после објаве исправљају, те неће један распоред.

Вама није непозната ствар да ми Срби нарочито волимо дијурне. Не знам откуд нам тај укус, јесмо ли то наследили од предака или нам је то дошло са западном културом, или је то уопште знак нашег културног препорођаја, тек стоји факт да ми волимо дијурне. Е, па сад замислите грађење распореда за председнике бирачких одбора које је скопчано са дијурнама, како нас је морало све сабрати око Државног Савета. Као побожни хришћани кад се збију и почну тискати око попа за нафору, као дечица уморна од игре кад се почну збирати и стискати око мајке за ужину; тако смо сви похитали око Државног Одобра за мало дијурне.

Једноме је потребно из здравствених разлога да обиђе крајеве у којима папрат успева (а то је знате ужички округ и најдаље од Београда) па

моли да се о томе води рачуна и да се пошаље у такав крај; други, као књижевник, жели да упозна милу му мајку Србију, да би проучио најинтересантније и најзабаченије крајеве Отаџбине (опет што забаченији крај, то већа дијурна); трећи као уметник имао би том приликом да се користи те да види споменике старе културе у Студеници (у Раковици и Рајиновцу, разуме се да нема ни трага старе културе); четврти као професор имао би да испита извесне дијалектолошке особине на граници српско-босанској па моли одбор да о томе води рачуна како би могао вршећи дужност према држави учинити услуге и науци.

И тако све то иде, све неки виши обзири скопчани са што већом дијурном, што је уосталом и оправдано, јер ти „виши обзири” од вајкада су коштали ову земљицу.

И тако је свако добио место што даље од Београда а само г. Јова, бивши срески начелник, добио је ту крај Београда. Измишљао је од сваке руке неки разлог на основу којег би тражио какво место што удаљеније, па није умео да га измисли.

Сретосме се прекјуче, па ми се жали:

— Не вреди ништа, господине мој — жали ми се озлојеђено — мала држава, мала колико педаљ. Баш и да те баце где год на границу па шта направиш, сто двеста километара пута, узмеш сто

двеста динара дијурне, па шта је то? Друго је то, да је то на пример Душаново царство.

— Ех, дабоме да би то друго било! — додадох ја сентиментално.

— Замислите ви за време Душана да су били избори. Па рецимо изађе указ којим се — молим вас то је само ради примера — Јован Анђелковић срески начелник у пензији поставља за председника бирачког одбора, на пример у Јеница-Вардару, у солунском округу. Замислите само указ: „Ми Душан први, или може бити: Ми Душан Силни, постављамо г. Јоцу Анђелковића за председника бирачког одбора у Јенице-Вардару“. Ех, господине мој, то би била дијурна. А не данас. Замислите некакав Рошу! Молим вас, откуд то има смисла: „Ми Рошу први...“

— Па молим вас — узех ја да га обавештавам и тешим — не поставља Рошу, а после то се и не поставља указом.

— Па јесте — вели г. Јова — знам и сам да је тако али само волим да ланем, тако волим да ланем и да оговарам државну власт.

Па онда поћута мало, поћута, те настави:

— Дошло ми је, богами, да се одречем и српског поданства па да одем у Русе. Ето, господине мој, то је држава. Баш је и оправдано што се зове велика Русија. Замислите само изборе за Думу, па на пример, пошљу мене за председника бирачког одбора у Камчатку. Замислите ви то само, поћеш

из Петрограда за Камчатку. Извол”те, узмите само писаљку па рачунајте, израчунајте дијурну. Четрнаест дана железницом и дању и ноћу, па онда дрошке, седам дана путовања на дрошкама, па тек онда дођете на Северни пол и вуку вас кучићи. Три четири дана рецимо, путујете на саоницама која вуку кучићи. Израчунајте, молим вас, ту дијурну.

— То се не може израчунати.

— Не може, дабоме! Ето видите шта вреди велико царство а не овде, молим вас, одредили ме у Сремчицу, замислите: ја чиновник човек па да идем у циганско село за педесет гроша дијурне.

— Жалост, заиста! — додадох ја и са пуно сачешћа.

*

Растадосмо се и сутра чекам исправке у распореду. Ваљда ће новим распоредом г. Јоца добити Камчатку.

Везув

Две најинтересантније појаве у Европи, због којих ће се многи и многи богати странци кренути на пут да их посматрају, данас су ван сваке сумње: седнице београдског општинског одбора и избацавање Везува.

Код нашег општинског одбора чује се само тутњава али он још не избацује лаву, док Везув избацује лаву и она гради свој ватрени пут по два километара широк без обзира на то што је сад у моди узак колосек.

Кажу да је Везув већ почињо чуда, затрпао села, разорио цркве, засуо старе, аристократске замкове па попретио и самом Напољу. Тамо је становништво већ у страху и оне речи: Веди Неаполи е пои мори, не значе сада: „Види Напољ па умри“, него: „Види Неапољ ако хоћеш да погинеш“.

И замислите ако Везув учини неправду овогоме веку, па заспе лепи Напољ, да га као нашем добу Помпеју преда неким доцнијим поколењима!

Тако седим нешто па размишљајам о тој могућности а зла ме слутња одведе и даље. Госпoде,

кад би једног дана нашој Авали пало на памет да полуди.

Шта зна човек, шта сања земља под њим? Она се целог свог живота врти као луда око себе па зар је чудо ако јој се и заврти мозак. Замислите само једнога дана, без икаквих претходних објава, без икаквих церемонија (на пример, како би то лепа светковина била, а ми их тако волимо, кад би нас Авала претходно позвала на посвећење кратера) и без икаквих формалности, бљуне и заспе Београд лавом.

Нећу да улазим у детаље, како би то изгледало, није то ни пријатно мислити на тако језиве ствари, али замислите само да Београд једнога дана претрпа лава са Авале и да га нестане са географске карте?

И замислите после две хиљаде година, некакво поколење, некакви нови народи, нове расе, стану копати Београд и истраживати. Шта ли би они све нашли скамењено?

Замислите прво и прво при ископавању наиђу на једну велику салу: пуно људи око једног зеленог стола, једни зинули, други дигли руке у вис. а на врху стола стоји један човек и држи звонце, такође скамењено. Муче се научари, муче се да протумаче какав је то скуп па најзад протумаче да је то окамењен одбор београдске општине, са окамењеним дневним редом о минималној дневници.

Па онда нађу собичак и у њему младог човека који нешто пише. Тако седи две хиљаде година окамењен и пише. Разуме се њих ће ту највише интересовати шта пише. Предаду оно парче хартије својој академији и она најозбиљније легне да реши јероглифе, не би ли натрапала на какав историјски податак који се односи на некадању варош Београд и на живот становништва те вароши. После дугих мука, после силних напрезања свих Академијиних чланова, најзад прочитају и нађу овакав историјски докуменат:

„До данас сам припадао тој и тој партији, но како сам увидео да она води злу ову земљу, то је се одричем и прелазим у ту и ту партију као једину која искрено жели добра земљи.

Филип Јовановић
срески писар у пензији.”

Копају за тим научњаци даље, копају па на-иђу на човека; стоји крај отворене касе, држи једне велике маказе и сече неке ситне хартијице. Зачуде се научењаци, какво ли му је то занимање, па студирају оне артијице и пронађу да су то купони, окамењени купони.

Па онда замислите, копају даље, копају и у једној собици нађу окамењену оваку слику: за столом седи један и пише неки списак, за њим стоје два грађанина а за овима жандар а у ћошку собе један човек блед као камен т.ј. окамењен као и остали.

После многих и многих испитивања пронађу да је то окамењен извршитељ у кући и после многих и многих још испитивања пронађу да је њему врло лако било окаменити се, кад је још пре избацивања лаве из Авале имао камено срце.

Па онда наиђу и пуно других скамењених ствари. На пример једну скамењену београдску љубав, па једног скамењеног добротвора и кредитора; па један скамењен ручак, који је муж таман потегао да баци на патос, што значи да је био скамењен још пре избацивања лаве на Авали; па онда скамењен одбор за збирање добровољних прилога и скамењеног благајника коме је та околност добро дошла јер иначе не би могао да положи рачуне; па скамењене наше госпе и госпођице на корзу Кнез Михаилове улице. Ах, скамењене наше госпе и госпођице. То би извесно био један од оних мекших каменова која се дају лако резати и сећи, те правити лепе фигуре.

Нећу даље, размишљајте и ви сами шта би се све могло наћи у окамењеном Београду после две хиљаде година.

Анзихтс-карте

Већ видите сви да је настала читава поплава анзихтс карата. У Београду има десет дућана који само од тога живе.

И чега ту нема насликаног, и предела и људи и животиња обучених у фракове. Па онда жена и животиња и људи обучених у животињске коже, с ногама, па жена без ногу т.ј. опет с ногама али покривених сукњом. Па онда шуме, лишће, разно цвеће и већ чега ти ту нема. Што год хоћеш коме да честиташ а ти ћеш наћи карту која својом сликом одговара оној радости.

Има чак таквих анзихтс-карата, преко којих човек може разговарати шаљући само слике а ни речи не напише.

Ето баш да вам испричам шта се десило са Госпођа Кајом. И она воли анзихтс-карте, скупља их радо и кити њима зидове.

Дакле, Господин Пера и Госпођа Каја не иду често у кафане. Били су ту скоро један пут код „Хајдук Вељка“ на црно пиво. Госпођа Каја зажелела се да попије чашу црна пива па је г. Пера извео. Нису могли добити засебан сто, јер је било

много света него је до њих сео и један поручник. Тако су се упознали и упустили у разговор.

— Не идете често у позориште? — пита поручник.

— Па, идемо увек кад је нов комад.

И тако у опште развезао се разговор о позоришту, о црном пиву, о скупоћи у Београду и о свему и свачему, док ће тек један дечко понудити анзихтс-карте.

Госпођа Каја том приликом изјави како их скупља.

— Шта највише волите — упитаће поручник — можда лепо цвеће или онако што идеално?

Госпођа Каја погледа испод очију господина Перу, па одговори смерно:

— Волим лепе пределе.

— А хоће ли ми госпођа дозволити слободу да овда онда, кад нађем тако леп предео, пошљем поштом?

Госпођа Каја погледа у господина Перу а г. Пера напући усне па процеди кроз зубе:

— Па... овај... зашто не... тако некакав предео, на пр. шума, чешма и тако...

— Па да, молићу — додаде брзо поручник.

И тако се растадоше а већ кроз два дана почеше да стижу анзихтс-карте. Ништа на њима не пише, само лепа слика и пише: „Ваши поштовалац поручник Васа“.

Е сад, ево како су изгледале те анзихтс карте:

ПРВА КАРТА: Врло леп предео. Натраг шума и неко брдо па с брда пада вода и тече по целој анзихтс карти а преко воде пружила се нека клада, па онда један, два, три, четири камена, све у разним позитурама.

ДРУГА КАРТА: Опет леп предео. Као неко језеро а крај језера крава гледа у месец како залази.

ТРЕЋА КАРТА: Никакав предео него само један лист детелине са четири крака.

ЧЕТВРТА КАРТА: На једној грани стоје голуб и голубица, бео он а бела она. Љубе се а голубица све жмирка очима,

ПЕТА КАРТА: На једној црвеној пантљици виси једно срце а преко самог срца пише: „Ваш поштовалац поручник Васа”.

ШЕСТА КАРТА: Један господин и једна госпођа сасвим учтиво шетају по једној шуми.

СЕДМА КАРТА: Тај исти господин и та иста госпа у тој истој шуми, само сад седе на клупи и још доста учтиво разговарају.

ОСМА КАРТА: Та иста госпа, у тој истој шуми, на тој истој клупи, седи на колону том истом господину. Он је загрлио и страсно љуби ту исту госпу.

Е кад је већ и та карта дошла, г. Пера није више могао да издржи.

— Па ово није никакав предео? — рећи ће он госпођи Каји.

— Ју, Пера, како да није, зар не видиш шуму, па онда ову стену, па онда видиш тамо у даљини неко брдо.

— Ама остави се ти то шта се види тамо у даљини, него гледај ти ово што се види овде у близини. Него... овај... није право да се овај човек толико троши и да шаље карте а ми њему да не враћамо. Мораћу и ја њему да шаљем карте.

И тако се и г. Пера реши да шаље карте поручнику Васи на којима неће ништа писати него се само потписати: „Ваш поштовалац Пера”.

И поручник поче да добија карте. Ево сад да разгледамо и његове:

ПРВА КАРТА: Врло леп предео, натраг брда, напред дрва, с једне стране камење, с друге стране вода.

ДРУГА КАРТА: Из далека иза плота види се једна лисичија њушка а овамо напред неки чича ловац разапео кљусе па се сакрио и чека. А месец дивно сија и као нека дрва пола зелена а пола жута због месечине.

ТРЕЋА КАРТА: Код ове карте не може одмах да се разазна да ли је предео или није. Са стране има истина неко брдо али кад се боље загледа види се да то није брдо већ један део човечијег тела и то онај који обично последњи остаје у соби кад се на пр. излази из собе. С друге опет стране анзихтс карте види се само једна нога и стопала која је потегла право у онај горе описани део тела.

Лица и нема, само што под оним остатком тела пише: „Кућни пријатељ” а под ногом пише: „Мужевљева нога”. И на тој карти г. Пера се потписао: „Ваш поштовалац Пера”.

Разуме се, после ове карте поручник је престао слати своје а нису се ни срели више. Може бити видеће се до године кад опет стигне Салватор код „Хајдук Вељка”.

Општинско дете

Пре неки дан се десио необичан догађај. На брзome возу који је стигао из Ниша породила се нека путница и на првој идућој станици се изгубила а дете оставила у возу, који је стигао ноћас у Београд.

Чим је воз стигао и дете нађено, донето је у комесаријат железнички. Ту је састављен протокол којим су утврђена ова факта:

а.) да дете фактички постоји, да не би после његовој мајци пало на памет да одриче да оно у опште и постоји;

б.) да је дете женско и

в.) да дете припада краљевини Србији, на основу онога познатог правног принципа да воћка припада оној земљи на којој је изникла.

На основу свију ових факата полицајски комесар састави акт, приложи под један дете, и упути све то у Општу Државну Болницу.

Општа Државна Болница прочита акт, простудира прилог уз акт и, огласи се ненадлежном. И онда превије акт и на полеђини напише: „У повратку овога акта и прилога уз акт, част је

Општој Државној Болници изјавити, да је она не-
надлежна за нађену децу”.

И тако комесар поново „прими дете у своје
руке.” Шта ће сад и како ће? Окоштао је, превртао
је с њиме, као Дамјанова љуба с руком Дамјановом
и паде му на памет да у болници на Врачару постоји
гинеколошко одељење и бабички курс. Нико дакле
надлежнији да то дете „прихвати” него та бол-
ница. Седне комесар па напише леп и љубазан акт
тој болници, приложи дете уз акт, и упути га тамо.

Док је то дете путовало, десило се међутим
нешто друго.

Комесар таман дануо душом мислећи да је ре-
шио питање са дететом а улази један жандарм, са-
лутира:

— Господине... нашло се...

— Шта се нашло? — пита званично комесар.

— Па, вели стидљиво жандарм... нашло се дете.

— Ама је л’ оно?

— Није оно, него друго?

— Шта?! — дрекну комесар и поче да се баца
дивитима и лењирима по канцеларији. Нећу да чу-
јем, разумете ли, доста ми је и ово једно, носите га
у Земун, баците га, поклоните га, радите с њим
шта хоћете! Шта то значи, сад кад је отворена
граница, сад кад је настао извоз, сад...

— Али не, молим вас — примећује скромно жан-
дарм нашло се вама.

— Ама шта ми се нашло, говори?

— Па нашло вам се дете. Госпођа родила.

Разуме се, комесар сад загрли жандарма, по-
јури кући и кога год уз пут сретне, загрли; стигне
у свој стан и загрли своје дете. И тек што је по-
чео да се топи у својој првој родитељској радости,
а стиже акт из болнице са Врачара и уз акт разу-
ме се — прилог! И болница са Врачара оглашава
себе за ненадлежну.

Комесар се сад на један мах нађе са пуним
рукама деце, управо са пуним рукама посла. Шта
ће сад и где ће са дететом? Остало би му још је-
дино да га узме под своје али би тиме могао ство-
рити рђав преседан па гдегод се које дете нађе да
се њему пошље. Једва се у зло доба сети да постоји
код нас „Материнско Удружење” коме је то у-
право и задатак да прави збирку деце.

Седне дакле понова, напише акт томе удружењу,
приложи (под) дете и упути га тамо, па се опет
врати својој родитељској радости, која је већ тако
велика била да му се мал’ није десило да као прилог
уз акт пошље своје дете а ово да задржи код себе.

Не прође много, а момак му поново донесе на-
траг један акт који му упућује материнско удру-
жење заједно са прилогом, изјављујући најпре да
је буџет прекорачен те је удружењу немогуће при-
мити под један приложено дете и друго, да то у-
дружење и не прима децу која му се актом упућују
јер, на основу акта треба сазвати седницу, па,

ако седница управе Материнског Удружења реши већином гласова, дете може бити примљено, а без решења Управиног то се не може учинити, сем у случају кад је дете подбачено те нађено на улици.

Комесар је први разлог са свим лепо појмио: прекорачен буџет па свршена ствар. У осталом и она мајка што је родила дете у возу, учинила је то зато што је прекорачила буџет.

Али други разлог му није ишао у главу. Значи, дете не може бити примљено ако се лепо и поштено упутити а ако се подбаци биће примљено. И њему није ништа друго остало но да он, и то власт, подбаци новорођенче. И то 'ајд, 'ајд, да је то његово дете, него неко белосветско које је он сад, ни крив ни дужан, ни куснуо ни лизнуо, морао метнути под шињел и кришом да га не спази власт, да остави дете пред вратима „Материнског Удружења”. Тако је најзад после два дана лутања и незапамћених мука једнога грешнога претставника власти, дете примљено у Материнском Удружењу.

Да није „Општинско дете” већ написано, ова факта би била довољна за читав роман.

Станови за издавање

Од јутрос је освануо Београд искићен оним силним цедуљама и цедуљицама по прозорима, којима се кити сваких шест месеци.

И сад, разуме се, приликом прављења визита о Ускрсу, осим о лепом времену, сваки је посетилац имао у цепу још по једну готову тему о којој може разговарати. Ако се на прозору ономе коме прави визиту налази листа, а он тек:

— А ви не остајете у овоме стану?

А ако се не налази листа онда:

— А ви остајете и даље овде у стану?

И сад се развезе разговор о становима, о скупоћи, о незгодама сеобе итд.

Ове године је први тако згодно пао у очи Ускрса, те смо имали за разговор једну тему више. А кад је Ускрс прошао, разлетели смо се по улицама на све стране. Видиш тек жену, преставила супу па метла на крај шпорета да не уври, задигла сукњу па зашла улицом од јутра до подне, те из куће у кућу. На подне отрчи кући, оцеди и закува супу, направи сос од рена, руча на двоје

на троје, протрља вратне жиле које су јој се укру-
тиле од читања листа, па опет пође кроз улице.

Па онда увече, кад дође кући а она бар има о-
чему да разговара са сусетком или пријатељицом.
Пуна јој торба новости.

— Чегат се, пријо, нисам нагледала, да се
човек прекрсти и левом и десном руком, чегат се
све нема на овоме свету!

И онда настаје оговарање; те како код ове није
кревет намештен све до десет сати; те како су код
оце прљави чаршави и јастуци „смрад да те угуши”,
те како она неочешљана и неумивена прима визите
и већ тако даље и тако даље, све што је жена
могла да опази.

Жене, дакле, имају бар шта овом приликом и
да виде те и да се наговарају све до Митров-дана.
Мене их није жао кад тако зађу те траже станове,
али ме жао себе, јер ове године зашао сам и ја
од куће до куће да тражим стан, па је ред сад и ја
мало да оговарам.

И збиља, чегат се ту нема што сам забележио
за ова два дана само како тражим стан а чегат се
још неће бити, јер ја не журим, волим тако да и-
дем од куће до куће те да свуд завучем свој нос.

Ево само неколико ствари да вам кажем:

У једном стану затечем газдарицу младу као
калџу. Очешљана, у белој јутарњој хаљини, ле-
па и умиљата.

Разгледам стан и допадне ми се.

— А држите ли ви служавку? — пита млада
газдарица.

— Да, госпођо.

— Младу?

— Да, госпођо.

— Онда вам не могу дати стан! — вели она
одлучно.

Зашто, забога?

— Тако, има то својих фамилијарних разлога.

После сам тек чуо; она је тек шест месеца удата
а муж јој, с обзиром на прошлост своју, није још
успео да стече поверење. Благо њему, тај ће се
тек доцније провести.

*

На другом месту натрапао сам на једну до зла
Бога злу газдарицу. Чим сам је видео малу, бркату.
ја сам се већ поплашио. А стан добар и допао ми се.

— Какви су услови госпођо?

— Врло повољни, господине, хиљаду и седам-
стотина динара месечно. Али вам морам и друге
услове саопштити.

— Молим.

— Прво: кирија се плаћа унапред, сваког првог.

— Добро.

— Капија се затвара у 9 сати увече.

— Добро.

— Даље, не смете имати деце.

— Али ја их имам.

— То ме се не тиче; не смете их имати, то је мој услов.

— Врло добро, имате ли још каквих?

— Не смете се мешати у политику.

— Ето ти сад, а зашто то?

— Тако, ја имам лупање срца па нећу да ми се жандари вуку око куће и да ми упадају у кућу; имала сам ја то, па далеко им лепа кућа, онима што се мешају у политику.

— Има ли, молим вас, још какав услов?

— Да, још један врло ситан.

— А тај је?

— Адресу за телеграме морате дати на коју другу кућу, никако нећу да вам телеграм дође на моју кућу.

— А зашто молим вас?

— Чим видим момка са телеграмом а ја таки добијем лупање срца.

— Врло добро, госпођо, услови су одиста врло повољни. Ја ћу се размислити па ћу доћи да вам одговорим.

*

Упао сам у једну кућу која би могла образовати општину за се. Петнаест станова и озго још газда Сима.

— Па има их, вели он, петнаест партаја.

— Па ту мора бити свађа и интрига, а?

— Па има, има... вели газда Сима — не може партаје да се сложе у једну државу, а колико је она широка... те ће да се слаже у једну кућу.

— Па то је онда тешко ту седети.

— Зашто, вели газда Сима, са парламентарност може да се живи.

— Како са парламентарност?

— Тако, је л' читаш ти новине?

— Читам.

— Јели знаш шта је то коалиција?

— А тако?

— Е па тако; две три фамилије направе коалицију па се свађају с друге, па онда друге две три направе другу коалицију, па тако.

Разуме се, нисам смео да уђем у те коалиције па сам побегао безобзирце из тога стана.

*

Натрапам опет на једну удовицу која издаје неки врло рђав стан. Све оне особине које би стан требао да има, опазио сам да их само она има.

Стан је влажан а удовица сува; стан неокречен а удовица окречена; стан без икаквих удобности а удовица са свима удобностима; стан скуп а удовица, како ми по свему изгледа, врло јевтина.

Сутра ћу, од понедеоника, опет да наставим тражење станова.

Луди март

Где је много деце у кући мора их бити свакојаких. Једно је озбиљно и мудро, друго скромно и питома, треће лудо и пусто, четврто овако, пето онако. Е па тако је и са овом Божјом децом или боље са овом дечицом мајке године. Дванаесторо их је, па их има свакојаких али се Март од свих њих издвојио; толико је пуст и луд. Јесте ли видели само јуче колико се спрдао са нама Београђанима?

Молим вас, само да вам испричам шта се мени десило. Пошао сам јутрос са зимским капутом и кишобраном од куће. Нисам измакао ни педесет корака а ја се вратим па узмем иберцигер а оставим кишобран; после мало вратим се покисао као миш те узмем опет зимски капут и кишобран па онда оставим то успут код једног пријатеља и позајмим од њега сламњи шешир, за тим опет јурим код пријатеља итд. итд. Нисам већ више знао ни шта ћу, ни како ћу. Дошло ми је било да узмем она колица у којима су возана моја деца па да метнем у њих иберциг, зимски капут, шубару, каљаче, кишобран, сламни шешир и већ сву тоалету потребну

за сва четири годишња времена, па да се тако кренем у чаршију вукући та колица за собом.

Запитао сам и једног професора који са мном у истој кући седи, да ли ми он може објаснити шта је Богу; шта ово ради са нама; има ли у природи каквих закона или нема? Ако их нема да тражимо да се донесу а ако их има онда да тражимо да се примењују?

Да сам знао, грешник, да је то професор филологије, ја му то питање не бих поставио, јер сам имао већ то искуство да су професори филологије кадри све да објасне. Па тако ми се и десило. Професор ме са задовољством шчепа и поче ми објашњавати:

— Видите, Словени су месец Март звали Ожујак. Дакле, ваља наћи корен тој речи Ожујак. Као што вам је познато Л се на крају речи претвара у О. Овде се међутим преметањем то претварање десило у почетку речи, те је реч првобитно гласила ЛЖУЈАК. Старословенско јаћ претворило се у У, претапањем, сливањем и уметањем слова ради благогласија, а на основу закона о фонетици, два слова У и Ј су страна у овој речи, те првобитна реч гласи Лжак. Кад се сад уметне једно а ради зева, односно ради правила по коме се два сугласника не трпе једно до другог, онда би реч гласила: Лажак или Лажов. Другим речима стари Словени су месец Март називали лажовом т.ј. месецем коме не треба ништа веровати.

И ако је то тешко искушење било пасти у руке једном филологу, ипак ми је ово објашњење добро дошло. Одиста, стари Словени су имали гравашто су Март називали лажовом. Ако икад, ове нас је године излагао.

Излагао кафеције те већ изнели столове пред кафанама; ја написао фељтон којим сам поздравио пролеће; наше даме посуле нафталином зимске бунде и муфове и спаковали их у ормане: практиканти већ zaloжили зимске капуте а извукли из доње преграде ормана лањске жуте ципеле; госпођице већ купиле пролећне костиме и направиле пролећна лица. И таман смо се сви удесили и онако осећали у себи неко пролећно задовољство а луди март унесе неку пометњу међу нас те сад не знамо ни да л' је лето или зима, ни да л' је пролеће или јесен.

Ето јуче, молим вас, ваљало је само погледати у Кнез Михаиловој улици како су људи промицали у костимима из свију доба годишњих. Видиш госпођу у лајбу, са лаким плитким ципелама, са пролећним шеширом и лихт сунцобраном па одмах за њом другу у тешком плишаном мантилу кожом постављеном а руке јој у муфу. Па онда господин у лаком белом костиму а за њим други са каљачама, до колена поврнутим панталонама и зимским капутом лисичином постављеним.

Па онда и друге муке и невоље, нарочито за нас ожењене људе. Тешко ожењеном човеку чији се

веш пере и суши месеца Марта. Ви знате да наше жене верују у то да ће по томе најлакше познати да ли јој је муж неверан, ако киша пада кад се његов веш суши. Е сад, замислите, који је тај муж који месеца Марта може остати веран својој жени?

Па има и других брига, због оваквог злог времена, на које се ми остали можда и не осврћемо али има људи који и те бриге брину.

Баш јуче пре подне пију кафу код „Коларца” један Бранин отпуштен глумац и један бивши практикант; пију тако кафу и забринуте гледају какво је ово зло време.

— Жао ми је деце због врбице — вели глумац осећајући у том моменту нечега родитељског у себи.

— Море деца, последња брига — вели практикант — ама ме брине за летину, неће ли ово шкодити усевица?

— Па... неће ваљда. Осим ако су шљиве цветале.

— Да... додаће опет забринуте практикант — а то је наш најважнији извозни артикал.

Ето тако, бар имамо ко да брине и за наше више интересе, кад их се ми не сећамо.

Једна авијатичка породица

Данас је дан летења, дан када ћемо сви дићи главе у вис. То јест, дићи ћемо главе ми који будемо ишли на Бањицу да гледамо летење г. Маслениковљево.

Многи од вас мисле да је то прво летење код нас (оног Симона и не рачунам, он није летео већ је падао), међутим није тако. Има у нас врло много летећих ствари, почев од летећих државних дугова па све до лептирова који слећу на корзо у Кнез-Михаиловој улици.

То, што је у нас тако много летећих предмета, долази вероватно отуд, што смо ми сви мање више лаки.

— Витка је као кошута а лака као перце! — каже се у нас за госпођицу која носи преко 120000 динара мираза.

— А она је лака! — каже се за жену која не признаје брачни монопол.

— Хм! То је лак човек! — каже се за човека који нема карактера, или за човека који нема пара или најзад за човека који нема ни карактера ни пара.

Али најзад што има лаких девојака, жена и људи, то још и није чудо; има тога и у другом свету, али у нас има и читавих летећих породица.

Ако то не верујете, а ја ћу вам баш приказати једну такву авијатичарску породицу коју можда многи од вас познаје.

Има их свега петоро у породици: муж, жена, ташта, свастика и једна канаринка и од њих петоро, изузимајући канаринке, сви лете. Просто не можете веровати како цела та породица лети.

Сиромах муж — иначе г. Паја — прво је летео од врата до врата, од човека до човека, од рођака до рођаке, док је добио службу, а кад је једном добио, онда је почео да лети из среза у срез, из округа у округ. Прелетео је скоро целу Србију, односио је просто рекорде. Хиљаду девет стотина четрдесет километара прелетео је у државној служби. А сад, од како нема службе, ено га лети од завода до завода, од једног зајмодавца до другог зајмодавца, од једног повериоца до другог повериоца. По цео дан лети.

Она — госпођа Јулка — лети такође, али се она више спушта са висине. И могу вам рећи да је у том погледу већ однела рекорд, јер се спустила с врло велике висине.

И нека вас то ни мало не чуди, да баш жена носи рекорд у спуштању с висине. Зар не видите да је свака женска сукња прави правцати амрел за спуштање с висине. Чим се сукња рашири, жена

се спушта с висине, а на земљу међутим не може пасти. О, жене врло ретко на земљу падају!

И сад, ја знам већ, ви ћете ово доведе појмити. Убеђени сте већ да лети и жена и сад сте само радознали да чујете: како то ташта лети? Свако ће од вас помислити у души: А знам, то је једна од оних ташта што их зетови бар два пут на дан избацују из куће и оне нити лете на велике висине нити на велике даљине; прелете само кућни праг, па се опет врате! А није, међутим. Ова ташта, о којој вам говорим, лети у сну. Чим се ујутру пробуди а она сиротом зету прича сан.

— Ја не знам шта ми је, зете, па све неко летење сањам. Мора да ми неко зло мисли у овој кући. Ето ноћас тако, почела сам да летим са Саборне цркве, па као летим, летим, летим, летим...

— И опет слетите на моју кућу! — гунђа погружено зет.

— А прексиноћ, убио ме Бог да ме убије, попела сам се као на „Москву”, па се опет спустим и почнем да летим.

— А са „Москве” сте баш могли да слетите код вашег другог зета. Било вам је много ближе.

— И хтела сам да идем — додаје ташта увређено — али као неки ветар дува, па ме све носи овамо.

Ето тако ташта лети.

Што се тиче свастике, поред свега труда и распитивања, нисам могао да сазнам како она лети. Најзад сам дрзнуо да запитам самога зета.

— Јел’те молим вас, би ли ви били љубазни да ми кажете лети ли и ваша свастика?

— Па како да вам кажем — поче да отеже грешник — њој знате фали само перушка па да полети.

По Богу људи, баш би право било овој девојци набавити перушку, те би тако Београд имао онс што ни један град на свету: имао би авијатичарску породицу.

Из огласа

Госпођу Милеву Петровићку ја сам познао из огласа. Она се с времена на време појављивала у редакцији и доносила по неки оглас. Ти су огласи увек били врло карактеристични и јасно су оцртавали њену биографију.

Први пут је донела оглас кад је изгубила куче, јер доцније, кад је изгубила мужа, није ни давала оглас.

По томе првоме огласу, којим обећава богату награду ономе ко јој буде нашао куче, ја сам већ видео да је њој у браку дуго време. И онда ме ни мало није изненадило, када је ускоро донела оглас којим објављује да издаје врло угодну собу за самца.

А ви и сами можете претпоставити: какви су то бракови и како се завршавају, кад се муж и жена реше да издају и собу за самца.

Управо после тога решења и после тога огласа, сасвим је природно било кад је госпођа опет дошла у редакцију и донела оглас којим објављује да издаје две собе за самца.

— Узели сте извесно већу кућу? — приметићу ја, примајући оглас.

— А не, — вели госпођа Милева — него се мој муж иселио од мене.

Дуго времена затим, госпођа је сваких шест месеца обнављала оглас којим објављује да издаје собе за самце.

Није прошло много времена и дошао је нов оглас, који сам ја сасвим природно и очекивао. Госпођа јавља да издаје собу али тражи самца, старијег господина.

Мора бити да га је и нашла јер се дуго затим није јављала а једнога дана — то сам очекивао — госпођа је донела оглас којим не објављује више да она издаје станове, већ на против, она тражи себи собу као самица.

Доцније је следовао овакав оглас: „Једна озбиљнија женска, радо би ступила као домаћица код каквог старијег самца или удовца”.

Када је најзад и ту каријеру прошла и осетила се вероватно и сувише позната у Београду, донела је оглас: „Једна озбиљнија женска радо би отишла где год у унутрашњост као домаћица или дружба-ница код каквог самца или удовца.”

Од тога доба госпођа се Милева не јавља више огласима. Вероватно удомила се где год тамо у унутрашњости. Али — неће проћи много времена и јавиће се она. Извесно ће се јавити.

Српски Тиса

Биће да разнолики обичаји појединих народа зависе највећим делом од климатских односа, који у дотичној земљи преовлађују. Тако на пример, ја не знам како другаче да протумачим мађарски народни обичај избацивања народних посланика из парламента до просто климатским односима који у тој земљи владају. Мађарско политичко сунце — које се у астрономији зове Беч — кад дође у подневицу, тако страшно припржи мађарске мозгове да опозициони посланици просто осећају потребу да буду избачени на чист ваздух. И онај фамозни Тиса служи у ствари као неки апарат за расхлађивање.

А да видите, ако ћемо по души, мени је тај Тиса, преставник мађарских народних обичаја, чак и симпатичан. Он тако просто и једноставно решава ствари око којих се код других народа море и ломе највећи умови. Опозиција је противна извесном владином предлогу, дај полицију овамо, избаци опозицију из скупштине, па изгласај мирно и безбрижно владин предлог. Има ли чега простијег и једноставнијег?

И толико сам пута, ових дана, читајући телеграме из Пеште размишљао о томе, како би врло корисно било за наш српски парламентарни живот, када би и ми нешто могли да имамо једног Тису. Зар не би он много и много допринео да парламенат правилно функционише.

Само, да се разумемо.

Код нас нису такве прилике као у Пешти. Тамо омета правилну функцију парламента то што сви посланици хоће пошто пото да дођу на седницу; код нас међутим омета правилну функцију парламента то што наши посланици неће да долазе у седнице. И према томе, док Мађари имају потребу за једним Тисом, који ће избацивати посланике из скупштине, код нас би био потребан један Тиса за убацивање посланика у скупштину. Другим речима, као што Мађари имају једнога унутрашњег Тису, за нас би душу дало када бисмо имали једног спољног Тису.

Функција нашега Тисе, према томе, била би да зађе по Београду, евентуално да путује и по унутрашњости, да силом жандармерије и војске збира народне посланике и да их убацује у скупштину, како би се једном обезбедио кворум те скупштина омогућила да ради.

Тада, када би то било, телеграми из Београда који би се штампали у страним листовима, гласили би овако:

„Београд 14. марта. Српски Тиса са једним батаљоном војске и целокупном жандармеријом опколио је јуче пре подне министарство привреде, где су се у чекаоници министровој били окупили посланици који очекују концесије. Тиса је посланике најпре позвао да се сами предаду па кад ови то нису хтели, он је наредио напад. Жандарми су ушли у зграду и отуда силом износили једног по једног посланика и односили га у скупштину и убацивали га. На тај је начин створен кворум и скупштина је отпочела рад.”

Тако би, разуме се, тај наш Тиса залазио и по осталим министарствима; у министарство унутрашњих дела где се збирају посланици који премештају капетане, па у министарство просвете где се збирају посланици који оптужују учитеље, па у министарство финансија где се збирају посланици који аконтирају дијурну, па... по свима министарствима и по свима надлештвима и свуда где се посланици збирају радије но у скупштини.

Где је спаљен Св. Сава

Ми сви већ знамо и учили су нас други да је св. Сава спаљен на Врачару. На ком баш месту не би се могло рећи али ће по свој прилици бити тамо где је сад Савиначка црква. Доказ да је ту спаљен је и то: што су наши попови већ купили око тога места себи имања, очекујући да ће се тамо подићи саборна црква, богословија и митрополија те да ће тим имањима дупло скочити цена.

Јест, али сад настаје питање; припада ли св. Сава као архиепископ српске цркве нама свима или не припада; да ли смо ми сви Срби православне вере једнаки пред Светим Савом или нисмо, и да ли нас он као један српски светац сматра све подједнако као чеда једне заједнице или не? Јер, ако му сви припадамо, ако смо сви пред њим једнаки и ако смо сви чеда, онда није право да он само једнима диже цене имањима а другима не. Требало је да он, као један светац, буде једнак према свима нама и да да себе спалити на неколико места у Београду а не само на једном па и то једно не зна се поуздано где је.

Ето, молим вас, таман је неколико попова од своје кржаве зараде купило имања тамо где ће се на спалишту Савином подићи Богословија, Митрополија, Саборна црква и пијаца и то више зато купише тамо имања да би се налазили што ближе праху свечевом а дигоше се Палилулци и нађоше историка те почеше доказивати да је Св. Сава спаљен у Палилули.

И да видите, они располажу лепим историским доказима. Ево их:

а) У Палилули је и данас гробље;

б) Батал-Џамија је у ствари Врачар. То се види из тога што се Палилула, као таква, ни у каквој царској повељи не помиње;

в) Оне чувене битке које смо ми водили као Дорћолци, Палилулци и Врачарци извесно су остаци каквог историског антагонизма између ових појединих нација. И у тим приликама Врачарци и Палилулци ишли су увек заједно против Дорћолаца под предвођењем Милоша Шлосера. Значи дакле да су Палилулци инстинктивно осећали да они нису никаква посебна народност и да су некад у преисториско доба и они припадали племену Врачараца или, другим речима да се име Врачар простирало и на Палилулу;

г) И у Палилули има људи који имају своја имања, па је право да и тим имањима скочи цена на рачун Св. Саве.

Као што видите, разлози сасвим оправдани и довољно историски и јаки. Пред таквим разлозима морао је и одбор за зидање катедрале да застане и одустало се од свечаности полагања темеља, док се историјски не докаже где је Св. Сава спаљен.

Па бар да је остало на том сукобу између Палилуле и Врачара али — сад се појављује са својим претензијама и Дорћол и већ се нашао историк — то је бар код нас лако наћи — који ће утврдити да је Св. Сава спаљен на Дорћолу и то баш на Гушиноме плацу.

Тај историк већ прибира податке за то и колико сам чуо, досад већ располаже овим подацима:

а) И на Дорћолу имају људи имања којима треба да скочи цена;

б) Дорћол је једино историско место у Београду а пошто је спаљивање Св. Саве историски догађај, то се свакојак морао на Дорћолу десити!

в) да је Дорћол историјски крај, казује нам свака историја Срба: ту се развијао живот за време Стевана Високог, ту су и данас развалине принца Јевђенија, које се само зато више не распознају што око њих постоји још пуно дорћолских развалина.

г) На Дорћолу је сад скоро Пинто Алмузлино подигао двокатну кућу и он се куне у своје очи, да у

његовој породици постоји традиција да је Св. Сава на Дорћолу спаљен.

Ја не знам како ће Дорћолци са својим претензијама проћи али чујем да је сад и Савамала расписала стечај којим се тражи један историк који би доказао да је Св. Сава у Савамали спаљен.

Златан зуб

Приметили сте већ, да се госпођа која има златан зуб другаче смеје од оне која нема златан зуб. Више развуче уста, више се искези, као да би хтела рећи:

— Бога ми толико сам га платила па нека се бар види!

Јер златан зуб, у вилицама једне даме то је сад већ тако овладала мода, да готово дама и није права дама ако нема златан зуб. Као што је пре рецимо, требало имати брилијантски прстен или минђуше, тако сад треба пошто пото имати златан зуб.

Ту скоро сам баш слушао разговор између госпође Милеве Јанковићке и Персе Гавриловићке.

— Бога ми, благо вама! — вели госпођа Милева искрено уздишући. — Тако вам добро стоји тај златан зуб?

— Да, сви ми то кажу — одговара госпа Перса.

— А ја, убио ме Бог да ме убије шта не чиним, те никако да и ја стечем један зуб. Имам знате блембиран зуб, али кутњак. Ови напред сви су ми здрави. И шта не чиним: чачкам зубе и орнод-

лом, чачкам их чак и перорезом, па никако да се поквари макар мало, макар само толико колико да га могу покрити златом.

Мода са златним зубом толико је већ заразила наше даме да сад већ и проводацике, набрајајући кандидату шта све девојка носи, додају и то у мираз.

— Па знате, девојка има и два златна зуба у вилицама.

— Добро је — одговара обично младожења, само распитатјте се, да ли се ти зуби ваде или су углављени у вилици?!

А то и такво распитивање младожењино има и свога смисла, јер ту скоро десила се једна страшна породична историја само зато, што су се два златна зуба г-ђа Мацина вадилa из вилица.

Настао је знате, као увече, врло велики сукоб између г. Паје и г-ђе Маце због тога што је г. Паја доцкан дошао. Мора да му је том приликом госпођа казала и мало оштријих речи, јер се г. Паја реши да је страховито казни. Сутра дан, док је она још спавала, узме он са нахтасна зубе и однесе их у Заложну Банку.

У први мах су у Заложној Банци били у великој неприлици да процене вредност зуба једне госпође јер су то предњи зуби а предњи зуби сваке госпође имају другу вредност. Најзад, нашао се и

један члан управног одбора, који је иначе муж, и који је умео проценити, и тако г. Паја добије новац са којим настави лумповање.

Можете мислити, да госпођу Мацу мал' није шлог ударио. Нити сме своју бруку коме да прича, нити сме да излази где год од куће, нити опет може да виче на г. Пају јер без зуба што год каже, не разуме се.

Читавих двадесет дана штедила је што кажу од уста, кувала врло економски и продала две старе хаљине док није накрмила колико јој је требало да извади зубе из залогe.

Али ова историја коју сам вам испричао и није тако страшна, као трагедија која се десила у кући Јове Петровића. Његова је госпођа имала један златан зуб на шрафу. Тај је зуб коштао пет стотина динара. Господин Јова је заложио свој златан сат, два прстена и дванаест сребрних кашичица, те накрмио толику суму колика је потребна да се плати златан зуб.

И тај је зуб одиста дивно стајао госпођи, нарочито кад се насмешила. Али, како је госпођа необично много говорила, шраф се морао размрдати и пре два дана, опет приликом једне свађе, госпођа прогута зуб.

Можете мислити ту трагедију, прогутати пет стотина динара у злату. Чупао је грешни господин Јова косе и лупао главу о зид. И ево сад већ

трећи дан како госпођа пије ричинус а г. Јова и не излази из куће, очекујући сваког тренутка порођај.

Баш ћу данас да их обиђем да видим сија ли већ у вилици зуб, и смеши ли се госпођа показујући га.

Родитељска радост

Пало ми је на памет да вам о овоме пишем, поводом празника оцева, који ће нам сутра осванути.

И вама је познато, као год и мени, да има разноликих оцева, тако исто као што има и разноликих матера. Има на пример оцева који би волели сутра да буду везани а има их који би на против волели да буду одрешени. Има их који са разлогом сматрају да су и сувише везани, па сутрашњи дан и не сматрају као какав нарочити празник, а има их који једва чекају да буду везани.

Али та сутрашња родитељска радост не зависи толико само од расположења очевог, колико и од броја деце која се сутрашњем очевом празнику радују.

Јуче ми се баш један потпуковник жали:

— Та какви оцеви, молим вас, ко је сад опет тај празник измислио. Ја имам на лицу места седморо деце, па кад дођем пред вече кући, а чета се построји у фронт и жена ми рапортира о стању у чети а мене жмарци подилазе. Требовање, сваки дан требовање, господине. Ја сам се већ решио да именујем једнога комесара који ће стално набављати ципеле,

школске књиге, цуцле и снабдевати моју чету свима ратним потребама.

Ето тај потпуковник, на пример, не може се сутрашњем дану онако од срца радовати.

Тако исто разговарао сам и са једним свештеником којег је Господ Бог обдарио са осморо дечице.

— Како да вам кажем, господине, ја се морам радовати сутрашњем празнику, као што се сваком божјем дану морам радовати. Али знате, мене код куће чека читава паства, имам их, знате, осморо оглашених и девето још неоглашено, али ту је. Да их нафором храним, па је много. Ви треба да видите само кад се ујутру почнемо ми да будимо у кући на прво звоно, а прво звоно, знате, то је моја најмања ћерчица, па онда одмах ударе сва звона и онда настане јутрење. И да ми је бар да се смем служити црквеним утварама, па да држим рипиду у кући, можда бих још могао одржати ред; овако, истину вам кажем, ја верујем да је у мојој кући већ настао раскол и све ми се врзе по глави мисао, да своју децу поделим на неколико парохија.

Е ето, ни тај се родитељ, и ако дужношћу позван да поштује божје празнике, не може врло много радовати сутрашњим оцевима.

А познао сам и једнога четвороструког оца. Женио се грешник четири пута — последњи пут са благословом који га је коштао сто динара — и из сваког брака има по једну фелу деце.

— Та маните — жалио ми се он на сутрашњи празник — пре свега ту децу треба сакупити па да ме могу везати. А ни једна од матера не дозвољава да се деца сакупе у туђој кући. И знате како ја проводим сутрашњи празник. Узмем собу у хотелу, па онда прво дођу плава деца, за њима црномањаста, па онда риђа и за њима ова последња, шућмураста. Кад сва деца сврше онда дође кафеџија, па ме и он веже и тако ја отпразнујем овај празник.

Е, ето видите каквих све родитеља има, те према томе и каквих све родитељских радости на овоме беломе свету.

Раднумбург

Људи Божји, видесте ли ви колику милост из-ли Господ Бог на овај наш Београд? Пронађено је сад, да у води београдскога водовода има радијума. а радијум је онај знаменити елеменат, од чијег се дејства остаје вечито млад и свеж; елеменат који даје сунчеву светлост и топлоту, који лечи све болести и који има тако чудно и необично дејство да премаша већ све научничке фантазије.

И ако је то истина, а хемијском анализом утврђено је већ, да у београдском водоводу има радиума, онда већ можете мислити каква нас све будућност чека. Београд ће постати велика светска бања, и неће се звати Београд већ Раднумбург. Београђани ће се сви одрећи вина и пиће само радиум воду. По улицама ће из калдрме избијати, као младе врбице, маса водоводних цеви и свет ће ту по цео дан сисати воду.

Београђани ће бити вечито млади, наше мајке личиће на девојчице од осамнаест година, наши пензионари изгледаће као регрути који су побегли из војске, наше кафеције написаће слободно и јавно на својим бурадима: „Вино с радиумом”, а мле-

кације ће јавно викати улицом „Ајде тазе млеко с радиумом!”

А општина београдска — о Господе да срећне ли општине — или ће пасти на идеју да на овај радиум дигне нов зајам или ће ударити нову таксу на воду. Кажу да је један општински статистичар већ израчунао да су за ово неколико година од како постоји водовод Београђани попили радиума у вредности 3,727.634.26 динара, или другим речима, сваки Београђанин попио је до сад око тридесет хиљада динара радиума. Тај исти општински статистичар израчунао је да један литар београдске воде кошта 7.45 динара и већ се многе бозације носе мишљу да напуне канте па да зађу по Србији продајући београдску воду и многи се подузетници носе мишљу да овде у Београду отворе водене радње.

Свет, од како је прочитао да се у београдском водоводу налази радиум, почео је листом да се уписује у антиалкохоличарско друштво, тако да у том друштву неће остати места за досадање његове чланове, већ ће морати да иступе.

И онда то ће све бити само са оне лековите особине радиумове, а камо ли шта ће све бити и са других његових особина. Радиум на пример даје сам од себе светлост. Београд, будући Раднумбург, светиће сам собом и то тако, да ће осветљавати и Земун и Панчево а до Смедерева и Обреновца допреће бар толико светлости као кад је месечина. У осталом Смедеревци тако осветљење и воле.

Па не само Београд, већ и сами Београђани ће светлити. Сваки Београђанин претстављаће сам собом једну покретну бoгн-лампy. Биће, разуме се, и таквих, који посредством вина снабдевају своје тело водом; ти ће личити само на сијалице од десет до петнаест свећа, а биће их чак који ће личити и на прегореле сијалице.

А зато се ја чудим што ми још сад наши анти-алкохоличари толико светле. Видим улицом Милоша Поповића на пример и видим да сав цакли колико светли, а не могу да се сетим шта је, кад он већ десет година пије ову нашу радијумску воду. Па онда погледајте Жику Дачића како се светли, а већ о Данићу и да не говорим.

И замислите само, како ће то лепо изгледати кад сви ми Београђани будемо светлили. То јест, то може лепо изгледати приликом лимунација, кермеса и других јавних забава, али ће наши хемичари пронаћи ваљда какав шраф који ћемо ми у датој прилици моћи и да уврнемо па да се угасимо. Јер, најзад, знате како је, има прилика кад човек баш не жели много светлости.

Најзад, како ће све бити, не уме човек у напред да каже али је једно сигурно а то је да ћемо ми Срби, својом великом радиумском светлошћу извесно први скренути пажњу Марсових становника на нас а то је и у реду. До сад смо већ били успевали да скрећемо на себе пажњу целoгa света, и у будуће нам не би нико други ни остао до Марс.

Псећа сезона

Е, па извол'те ви, сад, молим вас, на 38. степена топлоте писати што год из београдског живота. Немогуће је јести, немогуће спавати, свег ме гола вода облије док потпишем само какав позив из општине, а камо ли још да заседнем и да пишем београдски живот. Па онда, што је најглавније, београдског живота и нема. Молим вас, метите руку на срце па реците: постоји ли београдски живот?

Жене отишле у бање, људи се завукли у ладовине; школе затворене, позориште затворено; лекари, адвокати, новинари, професори, министри, све на осуству, све се разбегло. И онда, разуме се, да нема београдског живота.

Али нису то само моје невоље; још горе него ја пролазе новинарски репортери. Јер ја најзад могу да вам испричам и по где што старо; нешто што се десило, рецимо, пре недељу и две дана, али грешни репортери, који јуре по овом сунцу од јутра до мрака да чују какву новост па се враћају празних шака!...

Баш прекјуче разболео се наш репортер, па уредник замоли мене да га заступим.

— Зађите, вели, по министарствима редом, па се распитајте.

Запнем ја редом у свих осам министарстава и вратим се у редакцију пун вести. Седнем па их напишем од прилике овако:

„Као што из Министарства иностраних дела сазнајемо, г. министар је још на осуству”.

И пошто су свих осам министра на осуству, то ја напишем осам таквих вести и поносито их предам уреднику.

— Којешта, вели он.

— Како којешта? — као осетим се ја увређен.

— Па прво и прво, то је свега једна вест која би се дала написати свега са две речи: „Влада је на осуству”, а друго то није ништа ново. Идите у општину, па видите има ли тамо чега новог?

— И тамо су сви на осуству.

— Суд?

— Судови не раде.

— Па лепо, сазнајте какву приватну новост.

— И приватни не раде.

— Како?

— Па тако. Нити је коме до женидбе на овој врућини, нити се ко свађа, нити се бије и убија, у опште цео свет се повукао у хладовину и тако се ништа не догађа.

— Онда ништа друго не остаје, него ви сами, Бен-Акиба, да изазовете какав догађај.

— Али, какав догађај?

— Па тако на пример, удесите, рецимо, да вас нека госпођа прими к себи.

— То је лако.

— И рецимо да вас затече муж и да вас истуче.

— Ама ко да удеси то, је л’ ја?

— Па јесте.

— Та идите молим вас, где бих ја сам себи уде-
сио батине.

— Ама, разумите, потребан је ма какав догађај.

— Па оно јест, и ја бих ону прву половину до-
гађаја радо поднео, али кад би се удесило да
ову другу половину поднесе неко други.

— Ко други?

— Па тако. Кад бих ја на пример имао састанак
са каквом госпођом, и нека ме, рецимо, муж за-
тече, али у првој љутини место мене, да истуче
сам себе. Тако би у осталом правилко и било, јер
свакога је мужа дужност, кад се увери о неверству
женином, да најпре истуче сам себе.

— Па лепо — вели уредник — ја немам ништа
против да и тако буде. Само удесите.

Решен да на тај начин направим догађај, ја
већ три дана меркам прилику. Решио сам се најзад,
да дам у листове овакав оглас;

„Тражи се једна госпођа која би за љубав једног малог догађаја о коме би се могло писати, пристала на један пријатан рандеву и један муж. који би том приликом сам себе истукао”.

Ето, то ако помогне, те ако се може наћи о чему би се у овој мртвој, псећој сезони, могло писати.

Просинац

Ви знате да се месец децембар зове иначе „просинац”. А то вам је ваљда јасно од куда долази. Пратите само овог месеца оне ситне белешке у новинама па ћете свакога дана срести по неколико белешака које гласе: „Госпођица Мила Петровићева, ћерка тога и тога и г. Пера Милић верили су се. Честитамо”.

И што више забава овога месеца, све то пунији листови таквих белешака. И то је врло лепо, толико лепо да бих ја сасвим остао при имену „просинац”, те не би овај месец ни звао више „децембар”. Ја бих чак, с обзиром на наш брачни живот и развој, и све остале месеце прекрстио.

Децембар дакле, као месец балова, изјаве љубави и проводацијских послова, ја бих и даље звао „просинац”.

Јануар месец, као месец окићених кола, невестинских венаца и деверских бошчалука, ја бих назвао „свадбинац”.

Фебруар, већ и по томе што је врло кратак, а с обзиром на оно да све што је слатко то је крат-

ко, звао бих „меденац“ или „шећерац“ какво име и приличи првом месецу после свадбе.

Март је и иначе месец када је врло променљиво време, те није ни чудо ако ту настану прве промене и прва разочарања у браку. Отуда би том месецу врло лепо пасовало име „разочаранац“.

После разочарања већ се зна шта настаје у кући и зато се април месец може комотно звати „Свађинац“.

А онда, већ се зна, после прве свађе ко се умеша у кућу, и води прву реч. И зато се месец који долази после „свађинца“ — а то је мај — сме слободно назвати „таштинац“.

А кад се већ и ташта умешала, онда је сасвим природно да се месец који за њим иде — а то је јуни — може звати „оговаранац“.

И сад већ, лако је погодити како би се даљи месеци звали. Одмах долази на ред месец „растанац“ па за њим „конзисторијанац“.

И тако би имали имена месеца који одиста и одговарају животу нашем и појавама у друштву нашем, као што „просинац“ одговара верењима која се с дана на дан бележе у оним ситним белешкама новинарским.

А то би добро било и с тога, што би на тај начин календар служио и као нека врста упутства брачноме пару, шта ког месеца треба да ради-

После сеобе

Грдан се свет јуче селио из стана у стан. Готово да верује човек да се цео Београд селио изумимајући оне који седе у својој сопственој кући и оних који су дужни кирију.

И каквих ти све разлога нема за сеобу. Једнима је тесна кућа, другима је сувише пространа кирија; трећима је досадио комшилук, четвртима је досадио кућни газда који првог ујутру дође на кафу па седи све до подне. И тако свако редом има своју муку и сели се да би тој својој муци олакшао.

И да знате само каквих ту још интимних мука има. Ето госпођа Перса Симићка, са својим кћерима госпођицом Зором и Даном, сели се сваких шест месеца а многи можда и не зна зашто. И лепо живи са комшилуком и тачно плаћа кирију и врло јој је угодан стан, па ипак се сели сваких шест месеца.

— Нема ваљда момака само у Добрачиној улици. Велики је Београд. Ако се нисте удали у овој улици удаћете се у Краљ Милутиновој — вели госпођа својим кћерима, кад год отказује досадањи стан.

— Али мама — вели старија госпођица Зора — гледај само да кућа има бар два прозора с лица, јер ово је најгоре овако, један прозор па седнемо ја и Дана заједно на прозор.

— Па јест што кажеш и младић кад прође не зна коју ће пре да погледа — вели срећна мајка па задиже сукње и запне на Врачар да тражи стан са два прозора с лица.

Тако је госпођа Перса за ово шест седам година преседела у четрнаест улица а јуче се одселила у петнаесту.

А има и других разлога за сеобу. Господин Јова секретар самац је човек па му је лако селити се. И зна се тачно кад се он сели, као што се зна и где се сели. Њему је главно да идући у канцеларију мора проћи оним сокаком у коме станује његов министар, и то оном другом страном сокака, како би га министар могао свако јутро спазити и дивити се његовој тачности.

— Изгледа ситница али, кад се човек зрело размисли и није ситница, — размишља сам у себи г. Јова — спази те министар данас, спази сутра, види те двадесет дана узастопце, најпосле мора да запита: „Ама ко је овај човек?“ И кад једанпут сазна ко је, онда већ почиње другачим очима да ме гледа и што је главно, навикне се на моје лице!

А тако и јесте. Ви и не знате како је то важна околност кад се министар навикне на једно лице. А г. Јова прави врло тачан рачун. Један министар

министрује у Србији просечно седам месеца и толико месеца г. Јова станује у дотичној улици, што значи, да ће пролазећи четири пута дневно због канцеларије, г. Јова проћи крај министрове куће 840 пута. А њему је доста ако га г. министар само половину пута види.

Госпођа Милка удовица такође се сели сваких шест месеца али из сасвим других разлога. Она се лепо усели у квартир и почне да живи сасвим повучено као што и доликује једној удовици. Јест, али свет као свет, не трпи да ко живи повученим животом.

— Јест, повучен живот, а нема ни десет дана како се уселила па већ јој обијен ксимс под прозорима!

И обично у свакој улици прво се почне са тим проклетим ксимсом, па се онда оспе оговарање коме нема краја. Не прође ни два месеца седења а грешној удовици похватају све крајеве. Сазнаду јој, да прво и прво она и није удовица, да се никад није ни удавала.

— То јој је само фирма.

— Ама како фирма, кад сваке суботе иде на гробље и носи пукет цвећа?

— Иде брате, али чучне уз чији било гроб, колико само да изгледа као удовица.

И онда, шта остаје грешној удовици, кад јој се већ и то сазна, да њен покојни муж није никад ни

постојао? Каквих шест месеца, она би чак волела кад би Бурђев-дан и Митров-дан били сасвим близу, чак кад би се могао завести обичај, па свака три месеца да се сели свет. То би за њу било најбоље.

И нису то сви разлози са којих се свет сели. Има још чуднијих и још оригиналнијих, само где бих ја стигао све да их забележим.

Поповски штрајк

Буди те Бог с нама, шта ти све неће доживети и преживети ово наше поколење. Ето сад на пример и београдски попови прете штрајком и то ни због чега другог до због деобе парохија. И то немојте мислити да је шала, већ су београдски попови најозбиљније одлучили да огласе општи штрајк. Кажу, узели су једну нафору, отишли су пред вече на јеврејско гробље; метнуо је свако по три прста на нафору и заклели су се: или да се свакоме при деоби парохија да по хиљаду домова или ће правити општи штрајк.

Господе Боже, замислите само како ће то страшно изгледати кад попови направе штрајк. Но, само нам још то фали. Удесите лепо свадбу, погодите ручак, окитите фијакер, натакнете деверу пешкир на раме и коњима о амовима и кренете у цркву. Кад тамо — не можете да се венчате, попови штрајкују. Или још горе: чекате девет месеца дете и дочекате га. Прође још недеља дана и ви га лепо повијете у јастуче, па га онда попљунете ви као мајка, због урока, попљунете га и ви као отац због урока и пошљете га по бабици у цркву, оче-

кујући са нестрпљењем хоће ли му кум дати име Христофор по очевом оцу или Теофило по материном оцу. Кад а оно бабица се враћа с дететом из цркве:

— Шта је, је л' Христофор?

— Није.

— Је л' Теофило?

— Није!

— Па ког је ђавола?

— Није ништа. Не може се ни крстити. Попови штрајкују.

Ето тако би то од прилике изгледало кад би, боже сачувај, наступио тај штрајк.

Има до душе ствари код којих би се у таквом случају могло и помоћи. Тако на пример, ми београдски грађани, могли би нешто мало да паузирамо те да не походимо службу, па онда, могли би се уздржати и од причешћа а свакога ко би умро, могли би прогласити за самоубицу и сахранити га без црквених обреда.

Али има ствари, које се никако не би могле избећи. Ето, молим, реците сами: како би се на пример могли уздржати од рађања или од свадбе? То је просто немогуће.

Међутим попови озбиљно прете штрајком и свакога се дана може очекивати да штрајк и наступи.

Чујем чак да је полиција предузела најозбиљније мере да за случај поповског штрајка грађанство

престоничко не остане без црквених обреда. И као год што се у Француској приликом поштарског штрајка послужили војском за вршење службе, тако је и овде београдска полиција учинила сав потребан распоред, како би у случају штрајка, полицијски чиновници вршили црквене обреде.

По томе распореду, у случају штрајка г. Жика Стојковић писар кварта теразијског имао би опслуживати Саборну Цркву; њему би као ђакон био придодат г. Љуба Главоња. Вазнесенску Цркву опслуживаће г. Никола Величковић писар кварта варошког а цркву св. Наталије опслуживаће г. А. Савић писар кварта теразијског. Цркву Ружицу опслуживаће г. Зумбулија а гробљанску цркву на Новом Гробљу г. Андра Миловановић члан кварта.

Дужност исповедника за варош Београд вршиће и даље г. Жика Лазић иследник Управе вароши Београда; дужност проте, с тим да опслужује и Савиначку цркву вршиће г. Чеда Костић начелник министарства, а за свећење водике ићи ће по кућама са бакрачетом г. Бобић благајник министарства. А пошто је Државни Савет поништио указ којим се г. Мита Влашче поставља за комесара железничке полиције у Нишу, то ће га министар, да би се поправила учињена неправда, одредити да врши дужност капелана у дорћолској капели.

Тако, дакле, све је удешено, да београдско грађанство не остане без црквених обреда те сад тај будући штрајк можемо спокојно очекивати.

Јесен

Већ сунце не греје као што је до мало дана грејало. Кад сване јутро а оно по топчидерском брду и на Јалији беласа се иње као расут бисер; излози наших модискиња место оних лаких, лепршастих хаљина испуњени жакетима; на кућним прозорима већ излепљене листе за станове који се издају од Митров-дана; у позоришту већ се спремају дугачке и суморне драме а господа која пред вече шетају корзом увелико смрде на нафталин због иберцига који су извадили било из својих сандука, било из ормана Заложне Банке.

Отидите само на Калемегдан па ћете одмах осетити да је јесен већ ту. Они што кашљу и они што осећају штречање у коленима преместили се на друге клупе, док су пре седели на клупама које бије сунце. Док су пре пљували само на једној половини Калемегдана, сад су се ради симетрије преместили да испљују и другу половину.

Али то су све спољни знаци који показују да је јесен већ стигла. Ја међутим познајем промену годишњега времена не само по тим спољним знацима, већ и по темама о којима се говори у нашим дру-

штвима. Други се разговори воде у пролеће, други у лето, а други о јесени и зими. И то су увек једни и исти разговори који се воде у истим круговима.

Пензионери на пример с пролећа говоре о бањама, лети о београдској прашини, с јесени о шпиритусу и камфору а зими о скупоћи дрва.

Професори лети, у очи испита, говоре стално о школским стварима и ревизорству, лети о премештајима, с јесени о политици, зими обично не говоре ни о чему, јер онда сви пишу неке уџбенике којима ће усрећити нашу сиромашну наставу, а с пролећа говоре о екскурзијама.

Официри с пролећа говоре о регрутима, лети о женама чији су мужеви отишли у бање или о женама чији су мужеви остали код куће а оне отишле у бање; о јесени говоре о маневрима и тркама, а зими о својим дуговима и женидби.

Новинари с пролећа грде кога стигну, лети измишљају дневне вести; с јесени се међу собом заваде и грде а зими прештампавају велике сензационе романе.

Попови с пролећа пребрајају понова домове у својој парохији, лети полемишу преко новина јер њихове дугачке полемике могу добити места у листовима само за време мртве сезоне; о јесени говоре само о погребима а зими само о клању свиња и зимници.

Жене, могло би се укратко рећи да се, преко целе године, без обзира на четири годишња вре-

мена, стално оговарају. Па ипак има разговора који и код њих зависе од сезоне. Тако на пример с не с пролећа говоре о костимима и бањама; лети говоре о костимима и кermесима, с јесени говоре о костимима и бањским скандалима а зими о костимима и забавама.

Свако годишње доба доноси и своје теме за разговор. И како у приватном животу тако и у држави, тако и у општини. Владине су јесење бриге решавања пограничних сукоба а општинске велики зајам. То је сад о јесени; на зиму ће се променити ситуација, па ће општина (уочи избора) бринути о решавању чиновничких сукоба, а влада о великом зајму.

Нова болест

Морали сте и ви приметити, нарочито ових дана, да госпођа Софија С. некако са свим другаче држи главу кад шета пред вече корзом. Не иде више онако немирно и њен се лабудов врат не повија, већ га је укрутила као да је метла око врата манжетну или обукла мундир коњичког потпоручника.

У први мах свако би помислио да је то због огромне тежине шешира. Јер, осим огромне димензије, ови нови шешири који се праве од кошница, имају још и ту особину да су тешки по неколико кила. Али није то због тога, већ госпођа Софија, као што сам поуздано чуо, болује од кочења врата.

Нећете можда веровати али је то сушта истина да госпођа Софија ове године болује од ове нове болести кочења врата.

Ако не верујете, ја ћу вам то и објаснити. Госпођа је удата већ четрнаест година и тринаест пута је већ била у бањи. Ове године се спрема да оде и четрнаести пут. Прве године по удадби, боловала је од малокрвности. То је у осталом и сасвим у реду, и онако некако природно је, јер, за-

мислите нешто како би то изгледало кад би млада одмах по удаји била пунокрвна.

Друге године, кад је дошло време бањи, већ је патила од лакога реуматизма, који је требало што пре излечити, да се не би уселио.

Треће године међутим брачног живота сасвим је довољно да једна жена добије нервозу. А кад већ једном добије нервозу онда има на расположењу болест са којом може неколико година ићи у бању, јер најзад, нервоза се и не лечи за једну годину.

Чак ако хоћете, нервоза је болест која се и не лечи, а изискује стално потребу да се посећују бање. Једини до сад познати лек да се жена опрости нервозе, то је случај кад та нервоза пређе на човека.

Тако је било и са госпођом Софијом. Четири године узастопце ишла је у бању на рачун нервозе, док једнога дана при ручку, опет тако с пролећа, господин Сима не тресну кашиком о тањир и не узвикну:

— Па доста једанпут и са том нервозом. Има и њој ваљда краја!

Идуће године већ, госпођа је ишла у бању због невралгије, па онда друге затим због стомачног катара, треће због бубрега и тако је некако истерала тринаест пуних година, а сад је настала једно-времено и четрнаеста година брачног живота и четрнаеста бањска сезона.

— Е ово је да се човек убије — жалила се ту скоро госпођа Софија једној својој пријатељици —

ја већ не умем више да пронађем од чега треба боловати. И не разумем зашто ови модни журнари кад већ доносе све што је једној жени потребно, не донесу и списак болести од којих се може боловати у очи бањске сезоне!

— Одиста, то би требало! — теши је њена пријатељица.

— Па зар ви, забога, не знате какву нову болест?

— Знам. Ето, кочење врата, то је најновија болест.

— Врло добро, баш вам хвала.

И ето, од кад је сазнала за ту болест, госпођа Софија шета пред вече корзом са укоченим вратом.

Није само то, већ чим се врати из шетње а она тера господина Симу да јој трља врат шпиритусом, не би ли се што пре ражалио.

Синоћ сам баш срео госпођу Софију, па је питам:

— Како иде са кочењем врата?

— Не ваља, све горе. Мораћу у бању.

— Па шта каже господин Сима на то?

— Вели: он пати од кочења џепа.

— Па у толико боље. Нек он трља вама врат а ви трљајте њему џепове.

— Па тако ће и бити!

Од јутрос сам већ чуо да се госпођа Софија пакује.

Иностранкиње

Ви можда и не знате ко су у нашем друштву иностранкиње. Прва ће вам мисао бити да су то оне силне странкиње у Београду што предају језике и од којих више ми старији научимо но наша деца; или можда мислите на странкиње које су удате за наше грађане и које после уче језик од своје деце. Боже сачувај, ни једне ни друге нису „иностранкиње”, већ је то један са свим нов ред женскиња код нас.

Ви знате да је последњих десетина година отишла маса професора и маса официра у иностранство. Отишли су тамо, поседели су и вратили су се. Било их је дабоме који су ишли сами али их је било који су, хтели не хтели, морали вући и своју другу половину.

— То немој ни да сањаш да идеш сам! — почела је прво ташта. — Гледај ти, молим те, њега. Годину дана да се смуца по свету сам а дете моје у најбољим годинама да остане читаву годину дана без мужа!

— Па оно, кад се узме са те стране — мрмља и таст кроз бркове — одиста није згодно.

— Али забога, немам средстава; држава ми је врло мало одредила — брани се грешни зет.

— Па баш зато што ти је мало одредила, треба да поведеш жену, — објашњава му ташта. — Теби много више треба ако сам пођеш, без контроле.

— Па јесте! — додаје таст.

— И после, шта би ти радио да ми нисмо живи. Него овако ко велиш, умешено па обешено. Нашао си мене добру ташту — јаој не била ти која друга — па 'ајд жену тек обесиш овде о клин а ти у свет. Е не бива то брајко!

И тако, хтео не хтео, он се грешник пакује у двоје. И за време док се они пакују, ташта зађе по кућама и прави визите. Може почети разговор ма о чему, она ће га навити на оно ради чега је дошла.

— Јесте ли већ кували слатко од трешања? — пита, рецимо, домаћица.

— Та идите, молим вас, није ми ни до чега. Знате моја Сока иде у Француску, па ме тако спопала нека жалост.

— А дакле и она иде са г. Лазом?

— Па шта ће. Кажем зету: остави је Лазо код нас, где ће дете у туђ свет. Е, али он знате запео: па где бих ја без жене, па зар ја годину дана да не видим моју Сојку.

— Па то јесте! — додаје учтиво домаћица.

— А да видите и она сама хоће. Ја јој кажем: Сојка, душо, зар годину дана да не видиш мајку,

а она каже: Боже, мајка, па треба и ја да видим света. Толико сам читала о томе свету, па треба да га видим. А знате, додаје ташта са своје стране — што кажу то јој треба и за њено васпитање.

— Па јесте! — одговара домаћица.

И тако редом залази ташта од куће до куће све док не испрати Сојку и Лазу.

Чим воз пређе у Земун, Сојка већ постаје „иностранкиња”. Она са сваке станице успут шаље анзихтскарте својим пријатељицама које су са службом у Ваљеву, Чачку и Ћуприји.

Са новосадске станице она пише: „На путу за Француску, да ти се јавим одавде, из туђине.”

Са пештанске станице она пише: „Да ти се јавим одавде, из белог света, из ове даљине, одакле путујем још даље, чак у Француску.”

За то време, док Сојка путује, ташта за ручком и вечером плаче. Једе на пример супу од резанаца, па се тек заплаче:

— Сојка је волела резанце. Ко зна да ли тамо у беломе свету има резанаца...

— А и он! — додаје таст.

— Море, за њега је лако, он је кадар и оско-руше да ждере.

А чим из Француске стигне прва Сојкина карта, ташта опет зађе да прави визите по кућама.

Е, сад већ „иностранкиња” пише опширније карте својим пријатељицама у Чачак, Ваљево и Ћуприју.

„Осећам се овде као код своје куће — вели она у тим картама — здраво су ме лепо примили. Кад пролазим улицом сви ме гледају и чисто се чуде: каква ли је ово женска? Знаш, падам им у очи као странкиња. Колико увиђам, француски ћу врло брзо савладати. Не знам до душе ни једну реч, али се по свему види да је врло лак језик. Овде је прави рај, и штета је, бога ми, провести младост у каквом Чачку!”

Већ друга и трећа писма су и много опширнија и много пакоснија.

Жене војници

У Енглеској све више и више узима маха једна нова мода. Кобајаги тамо у њиховој отаџбини претрила толика опасност да је мало ако јој се ставе на расположење само њени синови, већ морају и кћери.

А међутим Енглеској и не прети никаква опасност. Њихове жене измислиле су опасност, само да би могле измислити једну нову моду. И измислили су је, и ено сад у Енглеској читава војска жена, све под униформом и под свијетлим оружјем. Оне имају и своје капларе и редове, и офицере и добошаре и вежбају се сваке недеље, како би биле спремне кад опасност наступи.

И сад, све то што вам рекох, не би било тако ни важно ни интересантно, да се ја само не плашим ове моде, као и сваке друге моде. Не бојим се ја баш да ће она данас или сутра сићи к нама. Не, она ће поћи путем којим су силазиле све моде овамо на исток. Кад тамо горе, на Западу, нешто изгустирају, онда то сиђе међу нас као „најновија“ мода. И онда, кроз годину или две, а ви тек видите, успалиле се наше жене па хоће и оне под барјак.

И како нас то извесно неће мимоићи, ја сам услужан као и увек према лепоме полу, засео, те још сад израдио формацију те будуће војске. Нека је та формација готова, злу не требала.

Приликом израде те формације, ја сам се нарочито старао, да ничим не пореметим ред ствари какав сад влада у нашим односима. Видећете да се моја формација женске војске у свему поклапа са стањем ствари онаквим какво је.

Тако на пример по тој формацији регрути би били госпођице које су и сад у ствари регрути. У комисију за пријем регрута ушле би две до три удовице и ја као председник. Приликом регрутовања не би нам се никад десило да имамо ни стално ни привремено неспособних. Једино можда што би могло бити прекобројних.

Младе, тек удате жене, служиће стални кадар, као и сад. Рок службе ће им бити највише три године а затим прелазе у резерву, као и сада. У сталном кадру, односно у браку, учиће оне и теорију и праксу и тек кад буду довољно спремне за ратну службу, превешће се у први позив, који ће се позивати на службу и вежбу само с времена на време.

Као што видите то све није ништа ново, тај ред ствари и сад код нас постоји. Стални кадар и сад представљају оне жене које не могу да се одлепе од мужа, као регрут што не уме да мрдне од каплара, а чим видите жену да сама шета кор-

зом у Кнез Михаиловој улици или Калимегданом, знајте да је та већ у првом позиву који се само с времена на време позива на службу.

А други позив, то се већ зна шта је. То је она војска која се само у великој нужди позива на службу, а то је уједно и најмногобројнија војска у женским редовима. Последња одбрана то су таште и свекрве.

То је у главном само надрт. Међутим у мојој организацији има и врло много детаља. Тако на пример означено је тамо да би за ордонансе биле узете оне даме које су cadre за један дан да обиђу бар десет журова. А има их, хвала богу, доста. За ађутанте би биле узете удовице и распуштенице као женске које су cadre и на најопаснијем путу да прате своје претпостављене. За барјактаре биле би узете удовице које су најмање три мужа сахраниле, као жене које су cadre не пуштати барјак из руку. За добошара... ја не знам збиља које би жене биле cadre да врше дужности добошара. То ме је питање толико збунило да сам ту стао и целу формацију женске војске оставио несвршену. Ја се и сад још питам: да ли су жене cadre да врше дужност добошара?

Жандарми Курзисте*)

Дакле, сад су и наши жандарми положили испите и то се сматра као да су свршили виши курс јер сваки од њих, пре но што је и постао жандарм, свршио је извесно нижи курс.

А замислите како је то лепо што ћемо од сад имати школске жандарме, јер најзад признаћете и сами да ту има неке разлике кад вам жандарм сасвим простачки опсује оца или кад вам рецимо, опсује и оца и мајку, али сасвим правилно, граматички.

Па онд аније само то. Жандарми су се извесно сад у школи вежбали у боксовању и први пут кад буду мували грађане песницама, осетиће грађани извесну разлику између школских и нешколских жандарма. Тако н. пр. нешколски жандарм, груне те песницом ма где, где стигне, док школски ће од сад право у слезину, тако да ти очи сену и у души мораш признати да је тај добро положио испит.

*) Приликом првог установљења жандармског курса.

Био сам баш прекјуче присутан кад су полагали испите, и богами, милина их је било слушати.

Узме председавајући професор писаљку па се задуби у списак ђака, задуби па тек:

— Нека изађе бр. 734.

А ђак број 734, тресне тек чизмама пред њим да се сви прозори на школи затресу.

— Реци ти мени... овај — узеће реч професор — реци ми, шта ћеш ти рећи грађанину, кад видиш да просипа помије на улицу?

А ђак бр. 734, одсалутира па тек почне:

— Ја ћу рећи... рећи ћу... овоме... ја ћу рећи грађанину: Стоко једна, зар не нађе на друго место!

— Да, могао би и тако, али ти си дужан истовремено грађанина да упутиш на вршење наредаба и да му кажеш шта да ради са помијама?

— Па овај... — чеше се бр. 734 — ја ћу да му кажем: — Да почистиш ово што си просуо по улици, јер ћу да ти савијем шију па ћеш да посрчеш ове помије.

— Е добро! — наставља професор — ти рецимо опоменеш грађанина а он не поступи по тој опомену, како ћеш га други пут опоменути?

— Ја ћу му рећи: Слушај, бре, немој два пут да ти кажем и показашу му песницу.

После овога одговора професори почеше међу собом да шапућу нешто и пошто констатоваше

да су броју 734 дали доста тешко питање, решише да му поставе лакше:

— Реци ти мени, шта ћеш да радиш кад наћеш на улици да се двојица туку?

— Опалићу шамар и једном и другом.

— Добро, то је рецимо као онако успут. Али шта ћеш ти њима као власт да кажеш?

— Па... рећи ћу им: Оца вам вашег, овде сте нашли да се бијете.

— Лепо, али реци ми: на који ћеш начин ти да сазнаш, ко је од њих двојице крив?

— Нећу ни да сазнајем! — одговара бр. 734. одлучно.

— Како нећеш ни да сазнајеш?

— Па тако. Отераћу их обојицу у кварт, па тамо нека се раскрсте ко је крив.

Ето, такав је од прилике изгледао испит. Можемо дакле бити мирни ми престонички грађани: стекли смо школске жандарме.

Сад међутим чујем да су и лопови решили да отворе једну своју школу, јер не желе ни они да заостану за жандармима. Не могу се они нешколовани носити са школским жандармима.

Ваздушне лађе

Као што већ сви знате, ствар је готово свршена са проналаском ваздушних лађа. Те су се направе за последње две и три године толико усавршиле и дотерале, да је сад готово обезбеђена пловидба на ваздушним лађама, те ће то саобраћајно средство до мало времена ући и у практичну примену.

Дабоме да и ми тада нећемо остати иза осталог света, те ће се и у нас, као год оно „Српско паробродско друштво“, извесно основати „Српско ваздушно друштво.“

И ако код нас и сад има врло много ваздушних акционарских друштава, ипак нема сумње да ће нас родољубље нагнати да сви листом упишемо ове ваздушне акције, јер тек нећемо ваљда дозволити да се странци користе српским ваздухом и да из српског ваздуха они вуку профит.

Ја мислим чак да ће те наше ваздушне акције необично добро стајати, и да ће се за многога газду у чаршији, кад се хоће да представи његово богатство, рећи:

— А, тај добро стоји, пуна му је каса ваздушних акција!

И онда, замислите само како би то изгледало само путовање тим лађама.

Испраћа на пример муж жену балоном у бању. А ви знате кад се жена испрати да она неодољиво захтева од мужа ону малу пажњу да стоји на штеку, кад она путује лађом, све док се лађа не изгуби или да стоји на перону све док се воз не изгуби. И ако ту своју малу амбицију буду жене задржале и при путовању балоном, замислите грешнога мужа са искривљеном главом у вис, све док се балон не изгуби. Такви ће мужеви, после сваког испраћања жене, ићи право у купатило да се масирају.

И онда, путовање на балону извесно се неће ни звати „путовање“. Глагол путовати замениће глагол летети.

— Имате ли, госпођо, намеру овог лета да одлетите гдегод? — запитаће, рецимо, какав посетилац журева, домаћицу.

— Та, како да вам кажем, мораћу мало да летнем.

Или сретнете мужа са прљазом крагном и неочишћеним шеширом, по чему се најчешће познају бели удовци, и како би друкче него да га упитате:

— Твоја жена мора да је гдегод одлетела?

И, онда, нема сумње да би се и на тим ваздушним лађама дешавало све оно што се дешава и на лађама које плове по води.

Тако на пример и те би лађе врло често наседале. Не прође мало времена а тек стигне телеграм из Јагодине: „Јутрос је лађа српског ваздушног друштва „Авала” насела на јагодински торањ и процепила се. Од путника из лађе испала је једна жена и пала је на сред пијаце у једно буре пуно с кљуком а један поп остао је и до озог часа висећи на крсту јагодинске цркве. Већих несрећа није било”.

Или на пример, ви се сећате да се пре четири године, на „Шумадији”, лађи српског паробродског друштва, породила једна учитељица и, да се за успомену на тај догађај, капетан лађе примио да буде кум и крстио дете именом Шумадинка. То се исто може десити и на ваздушним лађама. И мене тада неће ни мало изненадити оваква вест у новинама: „Јуче се у ваздуху родило једно дете. Капетан ваздушне лађе, на којој се то десило, за успомену на тај догађај, примио се да буде кум и детету је дао име „Атмосфера”.

Све то може бити и све ће тако бити. Чекајте само док се и код нас установи ваздушни саобраћај.

Машинско време

Јесте ли већ купили ову нову машину за мешење хлеба? Ако нисте, погрешили сте и треба што пре да је набавите. За три непуне минута ви имате умешен хлеб и не само хлеб, већ и свако друго тесто којим можете госте услужити.

Ја сам боме узео себи ту машину, па сад једући хлеб који ми је она умесила, размишљам нешто на основу оног мудрог народног упутства да је право и Богу драго за време док свој хлеб једеш, туђу бригу да водиш. Размишљам нешто, Боже, докле смо већ дотерали са тим машинама и докле ћемо можда још дотерати. Шијемо себи кошуље машинама и штрикамо чарапе; сецкамо месо машином и туцамо орахе; кувамо кафу машином и месимо хлеб. Па онда шишамо се машином, бријемо се машином и грејемо се машином. И мало нам било то него и пишемо машином и рачунамо и свира нам машина, па најзад и пева нам машина.

Сад нам остаје још само две три ситнице, које ће се ускоро пронаћи. Прва би таква ситница била на пример кад би се могло јести машином. А како ми сви већ имамо мање више вештачке зубе, то

готово и с тим је проналаском свршено, у толико пре што сад све више улазе у моду метални зуби, те нас ни мало не треба да изненади ако једнога дана видимо да су Европљани пронашли да је боље место зуба метнути ред ножића у горњу и ред ножића у доњу вилицу.

Друга би ситница била, за коју ја очекујем да ће се свакојак пронаћи, машина за порађање. Порађање је једна врло непријатна ствар, нарочито за даме из виших кругова. Због те глупе природне појаве често се изгуби струк, па се онда добију флеке по лицу, па онда дама је често пута обавезна због једнога жгебчета, да не излази из куће по неколико недеља. А и доцније, кад већ почне излазити, таман се уморна врати с каквог концерта или игранке, мора по неколико пута ноћу да се буди.

И онда, поред толиких сметња, нека вас ни мало не изненади ако се једнога дана пронађе и машина за порађање.

Одете тек у посету госпођи Сојки и видите у њеној соби завесе спуштене, намештен кревет с ајсецима, црвен јорган окићен чипкама а под јорганом некаква машина, а на столу стоје штампана упутства како се има са машином поступати и руковати.

— А ви опет? — пита рецимо гошћа.

— Па тако, пало нешто Стојану на памет, колико да нам прође време. А после знате имамо

девојчицу, па би Стојан желео да имамо и једног мушкарца!

И онда већ, када настане то срећно време, да се станемо машинама порађати, немојте се чудити ако се машине употребе и у свима другим друштвеним односима. Тако на пример, могу се пронаћи машине за просидбе, машине за изјаву љубави; машине које за три минута свршавају разводе бракова па чак и машине које место нас полажу испите, врше агитацију у народу и раде у канцеларијама.

Све ће то доћи, видећете.

Између живота и смрти*)

Лечен не само зналачки, већ и са једном ретком усрдношћу; негован брижљиво од своје супруге и сестара Рускиња, које су своју негу још и удвостручиле, знајући да негују свога козака — г. Нушић је пребродо једну врло тешку и озбиљну кризу и вратио се са пута на који је био пошао, а који би га пут за увек одвео из наше средине.

Кад су већ минули дани опасности, посетили смо га, ма да је врло тешко допрети до њега. У белој, чистој, лепој постељи, утонуо је болесни Нушић као дечко од дванаест година, толико га је температура испила.

— Једва ако имам око педесет кила живе мере — вели он сам за себе, — па онда смешећи се додаје: Што нисте донели фотографски апарат; зар не видите колико сад личим на Гандија? А да бих што више личио на Гандија осудили су ме лекари на читаву недељу дана ћутања. „Ју, какав је то средњовековни режим?“ — згранула се моја

Разговор са болесним Браниславом Нушићем, у соби број 308, на клиници професора г. Др. Раденка Станковића, у Општој државној болници. Нушић је том приликом, на измаку 1931 године, био тешко болестан.

рођака госпа Зора, која недељу дана ћутања сматра јачом казном но кување у врелој води. Када сам доктора упитао: зашто је потребно толико да ћутим, одговорио ми је: зато што сам у своје време врло много говорио. По овоме докторовом одговору рекао бих да у томе његовом начину лечења има и интрига са стране. —

— Како сам обавештен, г. Нушићу, ви сте неколико болести прележали овом приликом?

— Да, то сам учинио с обзиром на данашњу кризу. Зашто бих ја лечио једну по једну болест! То би ме скупље коштало. Овако сам скупио уједно неколико болести па их о једном трошку лечио.

— Прележали сте, веле, три тешке болести?

— Да, запаљење плућа, астмично гушење и малаксалост срца.

— Која је од тих болести била главна?

— Све три су главне, али оне две прве нису литерарне. Малаксалост срца већ је литерарна болест. Само, право да вам кажем, ја сам ту болест већ одавно и на ногама одлежао, а сад сам дошао овде на клинику са намером да ми се изврши операција тога слепога црева т.ј. тога најизлишнијега органа у моме телу.

— И, јесу ли вас оперисали?

— Не, нису. Лекари су ми прегледали срце и нашли су да је до душе доста изанђало али да може још да послужи. Веле, олињало се, али је материјал још добар па, као што стара ципела

која већ пропушта воду, кад се солидно окрпи, може још увек дуже времена да послужи, тако. веле они, и моје срце. И оправили су ми га. Ударили ваљда нове херцлове и нове штикле, не знам шта су радили, тек ја осећам моје срце да више не прокишњава, не пропушта воду и, право да вам кажем, послужиће овако окрпљено још коју годину. Хвала Богу, те сам у дубоким годинама, иначе би једина неприлика у коју би могао доћи била када би дошао у ситуацију да искрпљеним срцем изјављујем љубав.

— А било је, дакле, озбиљне опасности по живот?

— Да, нарочито прва три дана. Једнога од тих дана, то је било у понедељак 28 децембра, могу рећи да сам се налазио између живота и смрти и да сам јуначки погледао смрти у очи.

— Значи, срећно сте измакли?

— Давно сам ја већ приметио како је та неспа смрт почела да кокетира са мном, али сам ја увек вешто избегавао да јој будем претстављен. Мислио сам, шта ће ми још једно ново познанство кад их и иначе имам превише.

— Верујте, и ми ваши пријатељи били смо врло забринути вашим стањем. Ми у редакцији, на пример, припремили смо и сабрали цео некролошки материјал.

— Хвала на пажњи. Али ја волим више да ви објавите овај разговор са мном но онај материјал који сте прибали.

— Хоћете ли ми рећи још штогод интересно из вашег боловања?

— Но, па то, децембра 28 био сам тачно на граници између живота и смрти.

— Како ви замишљате ту границу?

— Граница као и свака друга граница. С оне стране границе шета по календару тога дана дежурни светац, неки свети Елевтерије. Приђем ја њему и питам га: „Па, како, како, г. Елевтерије?” А он ме отпоздравља врло љубазно, вели: „Хвала Богу, како ви г. Нушићу?”

И онда настаје између нас овакав разговор:

ЈА: Па, како, има ли што ново код вас на небу, г. Елевтерије?

ЕЛЕВТЕРИЈЕ: Не, све по старом, али као и код вас, криза, врло велика криза.

ЈА: Зар и на небу? Па због чега код вас криза, ако Бога знате? Је ли због долара или због мораторијума?

ЕЛЕВТЕРИЈЕ: Није, али због буџетске прептерећености! Имамо, на пример, врло много светаца...

ЈА: Па и код нас их има.

ЕЛЕВТЕРИЈЕ: И сад морамо да их редуцирамо.

ЈА: А шта вас још дави?

ЕЛЕВТЕРИЈЕ: Велика незапосленост умрлих, па онда буџетски дефицит. Шта мислите, молим вас, ми трошимо шездесет вагона угља дневно на ложење пакла. Добро, рецимо, од тих шездесет вагона бар двадесет дневно краде комисија, као што је то ред у свакој добро уређеној администрацији. Али и четрдесет вагона налазим да је много. Не морају се грешници баш сасвим докувати, довољно је само ако се добро ошуре.

ЈА: Сасвим, а нарочито они који већ са земље дођу ошурени, а таквих нас је већина.

ЕЛЕВТЕРИЈЕ: А ви сте пошли мало к нама, г. Бен-Акиба?

ЈА: А, Боже сачувај. Изишао сам само мало да се прошетам до границе живота.

ЕЛЕВТЕРИЈЕ: А не знате како би вас тамо лепо дочекали?

ЈА: Знам, ал' сам, верујте, сит тих дочека. Хоћу мало да се одморим.

ЕЛЕВТЕРИЈЕ: Верујте, нигде се нећете боље одморити него с оне стране живота!

ЈА: То вам верујем, па ипак засад остајем где сам. Не волим да пођем на дуже путовање.

И, ето, засад остајем где сам!

*

Тиме је завршен разговор са г. Нушићем, који ће ваљда за који дан моћи и лично да вам све ово каже.

Једна небеска седница*)

Није то случајно што се ја сваке године, о дубокој јесени, теже разболим и догурам до 39 на термометру; догурам до једног или два конзилијума; догурам породицу до најмрачнијих слутњи а новинарске репортере до незајажљиве радозналости и — повучем се опет у живот. Неће то бити случајно. Једне чак ноћи, под температуром 38 са 6, покушао сам да продрем у ту тајну; да видим, не интригира ли ко против мога живота; не протестује ли когод што ја још живим?

Разуме се, под температуром 38 са 6, није ми било тешко продрети у тајну и наћи одговор своме питању. Те ноћи, крчећи себи пут кроз облаке којим ми ваља кренути на небо, застао сам пред једним полуотшкринутим небеским вратима, јер сам сагледао тамо чудну једну појаву. Била је то као нека тајна седница, где сам око стола запазио све позната ми лица и чуо тако познате ми гласове. Застао сам у толико пре, што сам чуо да се моје име врло често помиње, те сам оправдано

*) О јесени 1933 године Нушић је по други пут тешко оболео а кад се мало предигао забележио је ову седницу.

посумњао да је управо о мени реч. Наоружан свима земаљским особинама, а нарочито земаљским ушима и радозналошћу, ја сам од речи до речи чуо дискусију која се на тој седници водила и кроз отшкринута врата видео сваки покрет и сваки миг.

За једним дугим столом седели су окупљени: Милован Глишић, Милутин Илић, Симо Матавуљ, Драгомир Брзак, Владимир Јовановић, Никола Ђорђевић, Драгутин Илић, Паја Адамов, Иво Војновић, Коста Арсенијевић, Стеван Сремац, Јанко Веселиновић, Војислав Илић, Светолик Ранковић, Илија Вукићевић, Алекса Шантић, Милорад Митровић, Иво Ђипико, Светозар Ђоровић, Милорад Петровић, Божа Кнежевић, Бора Станковић и Радоје Домановић.

Седе тако сви намрштена погледа и мрачна лица и тек после дужег ћутања неко ће рећи (нисам га спазио ко) да би се могло приступити разговору.

Пренуше сви, погледаше се међу собом и понудише најпре Милована Глишића да председава. Милован ни да чује, вели, никад он те ствари није радио.

— Ти, стриче, и нико други! — вели му Јанко — Ти, брате, једини међу нама имаш честиту браду.

При тој речи Јанковој прођоше прстима кроз браду Драгомир Брзак, Влада Јовановић, Никола Ђорђевић и Драгутин Илић, а Војислав поглади своју пажљиво потшишану, Шекспирову брадицу, док Ко-

ста Арсенијевић зари своје суве прсте у чекињасту браду и узе да се чеше под вратом.

— Ма остави ти мене, синовче, на миру, — наставља да се брани Глишић од Јанка — где бих ја то? Ето вам Драгомира Брзака, зар не видиш, да и иначе личи на председника Главне контроле.

Брзаку поласка ова кандидација, задовољан, ако није могао председавати збору живих, а оно бар да председава збору мртвих књижевника. Он одмах заузео председнички став, убрица цвикер и узе први реч:

— Господо, ми смо се овде искупили да учинимо једну констатацију. Ми смо, господо, једнога из наше генерације заборавили на земљи...

— Нисмо га заборавили — писну са доњег дела стола, где се окупила опозиција, Радоје Домановић — нисмо га заборавили, него се он извукао из списка. Он је на некакав начин препарирао списак наше генерације па изоставио себе.

— Јесте, јесте! — вришти Илија Вукићевић и млатара кроз ваздух дугим рукама.

— И да је само изоставио себе па ни по јада, — наставља Радоје и лупа песницом о сто — него је увео себе у списак млађе генерације, оне што долази за нама, па се прави луд и живи још.

— И мислите ли ви да ће се он на томе зауставити, — придружује се Радоју Милорад Митровић — познајем ја њега добро; тај ће се пребацити

из генерације у генерацију и догод буде могао под-
ваљивати и нама и Богу.

— И бар да је скроман, — придружује им се мр-
зовољно Бора Станковић — и као што је ред да
се један дезертер прави туткун, да седи у кут, у
пепел, да не даје глас од себ". Али он запео, па
свима нама држи посмртне говоре, а кад груне
земља повр' нас, а он пита: „Ајде, има ли још не-
ко"? Беше тако у Врање, у старо време, неки Миле
сојтарија; није му Бог дао много памет, а гола
сиротиња, па кад ко умре, њему му дарују за душу
покојникове хаљине. Па он тако, кад се поцепа,
па нико не умире, зађе од кућу до кућу, па лупа
у капију и пита: „Има ли, море когод скоро за у-
мирање?" Е, тако, видиш, и овај Нушић, иде од
капију до капију и све нас посахрани и то није да
кажеш једну, него сахрани неколико генерација, це-
лу нову књижевност. Е, па, брате, што не бива
не бива!

— Господо, — испрси се председник и погледа
преко цвикера по свима. — Дебата се овако про-
извољним разговорима може наставити у бесконач-
ност и ми на тај начин нећемо доћи ни до каквог
закључка. Мислим да је боље ако будем сваком ре-
дом давао реч.

— Тако је! — прихвати збор.

— Има, дакле, реч Конте Иво Војновић!

— Ја?! — изненади се Конте Иво и извади малу
марамицу чипкицама оперважену и обриса чело.

— Ма немојте! Ја, драгец мој и прелијепи председ-
ниче мој, нијесам мислио говорити ни о животу
ни о смрти. О животу још и кожи кожи, али, оштија
же роба, ко ће још о смрти говорити. Живот је не-
милосрдни владар људскијех днева, а смрт вар-
љива господарица онијех велелепнијех палача што
их вјечност подиже свијем незасићенијем људскијем
сновима. Живот свако воли као што младићак по-
морац воли широку пучину распламћену бескрајном
жудњом за несхватљивим и невиђеним...

— Ех, цврц! — гунђа Бора — па овај се брџ
навезао на пучину па нам прича неке морске приче!

— Молим, не упадајте у реч! — протестује пред-
седник. — Будите парламентарни!

— А он нека говори у прози, — одговара Бора.
— Шта је окупио ту неке жудње, неке снове и неке
распламћене палаче као да смо ми београдске го-
спе па да зинемо кад он зановећа.

— Чујмо даље! — упада председник да би убрзо
прешао преко овог непријатног инцидента. — Има
реч Стеван Сремац!

— А, не! — брани се очајно Сремац. — Ја
никад не говорим, никад нисам јавно говорио, сем
кад сам полагао испите.

— Мораш да говориш, — гунђа опет Бора —
извлачите се, па све ја. Е, не може тако. Него ти
тако: родио си се у Бачкој, зовеш се Сремац, а
пишеш на нишлијски дијалект. Е, у литератури
врдај колико хоћеш, али овде мора да говориш

— Па шта имам да говорим — одбија Сремац увређено. — Могу само то касти, што вели онај мој Палчика, зет Сосе Гркиње: Нушић неће у труп умрети, па ето ти!

— Молим само да допуним браца Стеву, — узима реч Паја Адамов — односно да објасним оно што је он хтео касти. У нас тамо, у Чортановцима, били неки Ђука и Нића, добри пријатељи. У младости били пајташи па остали тако добри пријатељи све до старости. Ђука имао двоје деце, Сиду и Спиридона, а Нића само ћер Сосу. Па тако...

— 'Ајде па сад, — упада у реч опет Бора. — Па овај запео, од Чарнојевића, па ће сад да пређе на Стратимировића, па на Шупљикца, док не сврши са: „На крај шора чађава механа“. Остави, бре Пајо', да нам читаш твоја карловачка јектенија, овде је реч о другом нечем.

— Ја сам хтео само... — хтеде да се правда Паја Адамов.

— Па хтео си, али ето, запео си као Сремчева Габријела. Дај неком другом реч, председниче! — брецну се Бора.

— Ево, ја бих рек'о ако ћете чути! — нагласи гласом Јанко Веселиновић и погледа по свима редом, као да би тога часа рад да запева *Старца Вујадина*.

— Да чујемо Јанка! — кличе омладина са доњег стола.

— Кардо роде, рећи ћу ти по души (Јанко је радо говорио у једнини кад се множини обраћао). Ја велим, нисмо се ми овде сабрали да будемо судници, те да пресецамо туђе нити. Знате како наш народ вели: писано ти је, писано, нити га можеш домакнути ни одмакнути. Па ето, велим, нек живи човек до суђена дана кад му је тако писано!

— Остави, бре Јанко, једанпут те твоје народне мудрости! — гунђа опет Бора. — Досади ми там' на земљи са твоји **Зелени вајати**, па хоћеш сад ваљда да ми кажеш да је Нушић **Адамско колено**?

— Има реч Војислав Илић! — прекида Борино гунђање председник.

Војислав се диже, усправи и занесе главу уназад, провуче руку кроз косу, па је затим задену између дугмади закопчаног капута. Он поче овако:

— Шта је живот? Под времена руком,
Прах постаје што је гранит било
И јејина отпоздравља хуком
Ток живота и самрти крило!

— Гле га сад па овај, — гунђа опет Бора. — Овај тек оде у чикмаче, у ћор-сокак. Остави се, бре, Војо, брате, твоје сентименталности, сентименталност те и у гроб отера.

— Нисам још ни реч казао о смрти, а мислио сам, — као буну се Воја.

— Ама шта има да нам говориш о смрти, — буну се и Бора — као да ми који смо умрли не знамо шта је смрт.

Војислав спусти обрве, стрпа руку у џеп и увере-
ђено седе и, ма да су га сви молили да настави, он
не хте више ни речи да рекне.

Јави се за реч и Иво Ћипико:

— Е, оштија — рећи ће он — било би право по-
звати га, тога блаженога Нушића, амо к нама,
ма велим да паса још мало времена, бар до про-
љећа, јербо се сада већ укишељио купус те при-
спеле сарме и пршут је већ нафуман а биће да су
доспијеле и свињске даће те ће би човјека с пу-
нијем устима отјерали с пуне трпезе. Није нам, вели,
преша да толики гријех чинимо.

— Што говориш, бре Иво — рећи ће Бора —
јеретичке ствари, зар не видиш како Брзаку ка-
пље пљувачка из уста.

— Могао бих ја што рећи, ако би било кога
да чује — огласи се Божа Кнежевић који је све до
сада упорно ћутао.

— Чујмо! — прихватише са свих страна.

— Господо, — поче Божа — вама је познато да
је живот земље само један сат, на коме је цео ис-
торијски живот човеков само један секунд, а ор-
гански његов живот је само један минут. Ништа ни-
је вечито: вечност је процес у којем је што више
прошлости то све више и будућности. Живот је само
мало, видљиво парче конца, које се протеже дуго
пре и после живота...

— Па ти бре, господин Божо, оде у философију
— опет ће Бора. — Ама па и ти! Па да ти је

вредела нешто та философија, тебе би сад знали и
ценили тамо доле, а ево, сиђи доле, па ако те зна
когод, сем оне твоје Ксеније, а ти ме сеци где сам
најтањи.

— Људи који дубоко мисле — одговара Божа
— тешко се крећу у друштву и слабо се чују међу
живима.

— Е, па кад се не чујеш међу живима, не мора
да се чујеш ни међу мртвима! — завршава Бора.

— И ја бих хтео ријеч! — рећи ће на то Симо
Матавуљ дижући два прста десне руке у вис.

— Чујмо господара Симу! — одазва се неко-
лицина.

— Колико сам разумио, господо, — поче господар
Сима — ријеч је овда о томе: треба ли Нушића о-
ставити још да живи, или га треба већ једном по-
звати да се врати својој генерацији. Ја велим,
господо, гријешите ви који бисте прекинули му
вијек. Нама је као генерацији, која је учинила тако
замашан потез у српској књижевности и заорала
једну дубоку бразду, потребно да имамо доле на
земљи својега преставника. Нушић се може сма-
трати као заостали преставник наше генерације на
земљи, управо као наш консуо на земљи...

— Па је л' то — прекида га Бора — он као
наш преставник и консуо, што каже шјор Шиме, па
може да наплаћује тантијему и за моју „Коштану”?

— Уха, где ти оде! Не може то! — гракнуше
неколицина.

— Молим господина Борисава да ме не прекида — наставља госпар Сима са пуно мирнога достојанства. — Ви видите сви, господо, како је настало једно ново покољење које би нас хтелo да избрише и да од себе почне историју нове књижевности. Потребно је, дакле, потсетити све те што хоће од себе да почну, да смо и ми постојали, да смо и ми нешто градили и дограђивали на згради коју новом српском књижевношћу називамо и зато је — видите — потребно да битише, да живи неко тамо доле, за којег ће, као оно познија франческа поколења што су, пружајући прст на последњег Наполеоновог војника, говорили: „И овај је био на Аустерлицу!” — тако, велим, нека и за нашега претставника реку: „И овај је припадао оној вредној генерацији!”

Симино мишљење некако освоји све и тако, само са неколико гласова опозиције, мени продужише мандат још за годину дана. До године видећу како ћу проћи.

САДРЖАЈ БЕН:АКИБЕ

	Страна
Дар	5
Сима самац	10
Машина за летење	14
Погреб Пере Спасића	23
Марк Твен	31
Реп	34
Моје кумовање	38
Владарске посете	42
Чудновате срећке	45
Један велеиздајнички лист	48
Турска револуција	51
Револуција	51
Ситуација	54
Султан доле, султан горе	57
Солунски султан	60
Моја јучерашња смрт	64
Пропаст света	70
Београдска рачуница	73
Монолог једне бирачке куглице	76
Будући људи	79
Један магарећи роман	82
Војни пси	87

	Страна
Мушке уседелице	89
Канцеларијска кафа	93
Криза	97
Нови календар	100
Ноћ у очи прославе	103
Откриће Севернога пола	107
Партија шаха	112
Полицијски пси	114
Политичке свадбе	117
Поштански штрајк	121
Петровдан	124
Интересантан извршитељ	127
Свињски диалог	130
Смотра	134
Реорганизација неба	137
Узбуна	140
Опет криза	143
Један богат темељ	146
Митров-дан	149
Покојни поп	152
Једна мрачна забава	156
Белгијска мисија	159
Наше заразе	163
Кметско питање	166
Два важна корака	170
Маскенбал	173
Параграф 128	175
Један оригиналан штрајк	178

	Страна
Комета	181
Претседници бирачких одбора	184
Везув	188
Анзихтскарте	192
Општинске дете	197
Станови за издавање	201
Луди март	206
Једна авијатичка породица	210
Из огласа	214
Српски Тиса	216
Где је спаљен Св. Сава	219
Златан зуб	223
Родитељска радост	227
Раднумбург	230
Псећа сезона	233
Просинац	237
После сеобе	239
Поповски штрајк	243
Јесен	246
Нова болест	249
Иностранкиње	252
Жене војници	256
Жандарми курзисте	259
Ваздушне лађе	262
Машинско време	265
Између живота и смрти	268
Једна неебска седница	273

